

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Студентки 2 курсу, 3м групи,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
спеціалізації «Облік і
оподаткування»

*підпис
студента*

Пацюри Катерини
Олександрівни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

*підпис
керівника*

Головіна Дар'я
Вікторівна

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

*підпис
курівника*

Бенько Микола
Миколайович

Київ 2018

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність витрат та їх роль в системі управління підприємства.....	8
1.2. Економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження.....	17
1.3. Передумови організації та методології обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління базового підприємства.....	27
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ....	40
2.1. Фінансовий облік витрат діяльності будівельного підприємства.....	40
2.2. Узагальнення інформації щодо витрат діяльності у звітності підприємства.....	63
2.3. Облік витрат діяльності підприємства в системі управління будівельного підприємства.....	66
Висновки до розділу 2.....	73
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПРАТ «ЕНЕРГОПОЛЬ-УКРАЇНА».....	76
3.1. Джерела, основні показники та методи контролю і аналізу витрат діяльності підприємства.....	76
3.2. Методика контролю витрат діяльності підприємства.....	92
3.3. Апробація методики аналізу витрат діяльності підприємства.....	97
Висновки до розділу 3.....	104
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108
ДОДАТКИ.....	119

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкових відносин результати роботи кожного підприємства значною мірою залежать від системи управління, яка забезпечує економічну самостійність підприємства, його стійке фінансове становище та конкурентоспроможність на ринку.

За даними Державної служби статистики фінансовий результат діяльності підприємств України зріс з 22839,7 млн. грн. збитку в 2013 році до 158849,8 млн. грн. прибутку за 9 місяців 2017 року. Зокрема фінансовий результат діяльності будівельних підприємств за 9 місяців 2017 року склав 782,6 млн. грн. прибутку проти 5893,2 млн. грн. збитку в 2013 році [47]. Динаміка чистого прибутку (збитку) підприємств України за видами економічної діяльності за 2013-2017 рр. показана в додатку А.

У сучасних умовах господарювання змінюються вимоги до ефективності управління будівельним підприємством. Ефективність управлінських рішень має пряму залежність від об'єктивності, достовірності та повноти отриманої облікової інформації. В сучасних умовах діяльності будівельних підприємств практика обліку не завжди відповідає вимогам внутрішніх користувачів. Зокрема організація і методика обліку витрат, яку застосовують на підприємствах будівельної галузі, потребує удосконалення відповідно до П(С)БО та поставлених вимог МСФЗ. Міжнародні стандарти за своєю сутністю узагальнюють досвід різних країн і сприяють розвитку національних систем бухгалтерського обліку та звітності. Тому сьогодні українським підприємствам, потрібно враховувати особливості складання звітності не тільки відповідно до національних П(С)БО, але й окремо відповідно до вимог МСБО та GAAP USA, що ускладнює організацію та ведення бухгалтерського обліку витрат на підприємстві. Серед численних проблем обліку витрат є недосконалість первинної облікової інформації для прийняття управлінських рішень, вибір методів обліку витрат; організація обліку витрат за центрами виникнення та

відповідальності, розподіл загально виробничих витрат, що у свою чергу обумовлює необхідність функціонування адекватної системи контролю та аналізу витрат підприємства. Постійне функціонування системи контролю та аналізу має сприяти досягненню з мінімальними витратами поставлених цілей підприємства та підвищенню його фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Тому дослідження обліку, контролю та аналізу витрат діяльності будівельного підприємства є актуальним як з боку теорії організації та методики обліку, контролю та аналізу так і практичного їх застосування в системі управління будівельним підприємством.

Аналіз останніх досліджень. Важливий внесок у дослідження теоретичних та практичних проблем організації та методики обліку витрат на будівельних підприємствах зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені як С. В. Бардаш, М. М. Бенько, М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Дорош, К. Друрі, А. Г. Загородній, Є. В. Калюга, Т. О. Каменська, М. Д. Корінько, В. М. Костюченко, Я. Д. Крупка, М. В. Кужельний, В. Ф. Максимова, Н. М. Малюга, Є. В. Мних, В. С. Муковіз, Л. В. Нападовська, Б. Нідлз, В.П. Пантелєєв, С. М. Петренко, М. С. Пушкар, Я. В. Соколов, В. В. Сопко, І. Б. Стефанюк, Л. К. Сук, Н. М. Ткаченко, О. В. Фоміна, М. Г. Чумаченко, А. П. Шаповалова, В. О. Шевчук, О. О. Шпиг та інші. Аналізуючи науковий внесок вчених, необхідно відзначити, що науково-методична база обліку, контролю та аналізу витрат на будівельних підприємствах не повною мірою задовольняє потреби управління і потребує подальшого поглиблення і доповнення.

Метою дослідження є дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства та розробка рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення поставленої в роботі мети необхідно вирішити такі **завдання:**

- обґрунтувати економічну сутність витрат та їх роль в системі

управління підприємства;

- провести економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження;
- дослідити передумови організації та методології обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління базового підприємства;
- розглянути питання організації обліку витрат діяльності будівельного підприємства;
- розкрити методику обліку витрат діяльності будівельного підприємства;
- вивчити узагальнення інформації щодо витрат діяльності у звітності підприємства;
- розкрити питання обліку витрат діяльності підприємства в системі управління будівельного підприємства;
- розглянути джерела, основні показники та методи контролю і аналізу витрат діяльності підприємства;
- розкрити методику контролю витрат діяльності підприємства;
- провести апробацію методики аналізу витрат діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є процес обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства ПрАТ «Енергополь-Україна». Аналіз показників фінансово-господарської діяльності підприємства за 2013-2017 рр. та пояснювальна записка до них наведені в Додатку Б.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства.

Методи дослідження. У процесі роботи використовувались наступні методи: метод порівняльного аналізу й узагальнення – для вивчення суті категорії «витрати»; індукції та дедукції – для з'ясування місця і ролі обліку, контролю та аналізу в системі управління будівельним підприємством;

моделювання – для побудови моделі організації контролю та аналізу на підприємстві; розрахунково-аналітичні прийоми – при проведенні розрахунків та побудові таблиць і діаграм; експертних оцінок і контрольних питань – при накопиченні й узагальненні показників роботи підприємства; узагальнення і реалізації результатів – при формуванні висновків та пропозицій.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємств, нормативні акти і інструктивні документи Міністерства фінансів, Кабінету Міністрів, Верховної Ради України, первинні документи, облікові реєстри та звітні матеріали підприємства ПрАТ «Енергополь-Україна». При написанні роботи проаналізовано також монографії та статті зарубіжних і вітчизняних авторів, автореферати кандидатських дисертацій, посібники та навчальні посібники з обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємств, інтернет-ресурси.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці пропозицій щодо удосконалення обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства. Окремі результати дослідження можуть бути упроваджені у практику здійснення обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства ПрАТ «Енергополь-Україна».

Науковою гіпотезою дослідження є припущення, що обґрунтування та розробка перспективних напрямків вдосконалення обліку, контролю і аналізу витрат діяльності сприятиме підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень на будівельному підприємстві.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства.

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення дослідження висвітлено у статті «Удосконалення

організації та методики обліку витрат будівельного підприємства», опублікованій у Збірнику наукових статей студентів КНТЕУ. Результати дослідження прийнято до впровадження в господарську діяльність ПрАТ «Енергополь-Україна», що підтверджено наданою довідкою.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність витрат та їх роль в системі управління підприємства

Витрати є одним з найважливіх чинників впливу на фінансові результати суб'єктів господарювання. Тому інформація про витрати займає центральне місце в системі управління як підприємством в цілому, так і кожним його підрозділом.

Поняття «витрати» залишається самим невизначеним в обліку, оскільки використовується в багатьох різних значеннях. Для англійської мови слово «cost» одночасно означає: «собівартість», «вартість», «витрати» та «затрати», а слово «expense» - «видаток», «витрати», «кошт» та «рахунок».

В українських нормативно-правових актах найбільш поширеним є термін «витрати». Так, згідно Податкового кодексу України витрати – це «... сума будь – яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, здійснюваних для продовження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів, або зменшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником)» [51]. Такі витрати спрямовані на здійснення господарської діяльності платника податку (підприємця).

Трактування поняття «витрати» в національних та зарубіжних стандартах з бухгалтерського обліку майже однакове так як основою для розробки національних стандартів були міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО).

Відповідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт № 573 витрати це «... зменшення економічних вигод у вигляді вибуття

активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)[39, 46].

П(С)БО 16 «Витрати» трактує витрати як «... зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [52].

За МСБО витрати – це «... зменшення економічної вигоди протягом звітного періоду, що відбувається у формі вибуття або використання активів чи збільшення зобов'язань, що веде до зменшення власного капіталу підприємства за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [42].

Відповідно до п. 4.25 Концептуальної основи складання і подання фінансових звітів, витрати – це зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам[32].

У вітчизняній економічній літературі трактування категорії «витрати» не є однозначним. У табл. 1.1 наведено підходи різних авторів до визначення даного терміна.

Таблиця 1.1

Трактування терміна «витрати» різними авторами

№	Автор, джерело	Визначення
1	2	3
1	Ф.Ф. Бутинець [10]	«... затрати втрачених можливостей, тобто суму грошових коштів, які можна отримати при більш вигідному із усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів»
2	М.Г. Грещак, О.С. Коцюба [15]	«... обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети»
3	М.П. Кондрюков [15]	«... вартість ресурсів, використаних на певні цілі підприємства»
4	Крушельницька О. В. [35]	«... грошова оцінка матеріальних та інших коштів, що витрачаються підприємством на виробництво та реалізацію продукції»

Продовження таб. 1.1

1	2	3
5	Є. В. Мних [45]	«... витратами є матеріально-речовинні, трудові та інші ресурси, цінність яких визначається на ринку і саме з ними пов'язана діяльність господарюючого суб'єкта»
6	Л.В. Нападівська [69]	«... зменшення економічної вигоди протягом звітного періоду або збільшення і зобов'язань підприємства, що веде до зменшення капіталу»
7	М.І. Скрипник [64]	«... витрати як економічна категорія - це грошові та матеріальні ресурси, які використані протягом певного періоду в господарському процесі підприємства, а також показник ефективності діяльності господарюючого суб'єкта»
8	А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило [73]	«... вартісне вираження абсолютної величини застосовано-споживаних ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети»
9	Л.І. Шваб [80]	«... витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу в наслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені»

Так, Ф.Ф. Бутинець розглядає витрати як загальноекономічну категорію, яка характеризує використання різних речовин і сил у процесі господарювання. Він відокремлював поняття витрат у бухгалтерському розумінні від витрат в економічному розумінні. Під економічними витратами автор розумів «... затрати втрачених можливостей, тобто суму грошових коштів, які можна отримати при більш вигідному із усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів» [10].

Такі економісти, як М.П. Кондрюков, М.Г. Грещак, О.С. Коцюба розглядали витрати як витрати виробництва, з одного боку, та витрати споживання - з іншого. М.П. Кондрюков витратами визначав «... вартість ресурсів, використаних на певні цілі підприємства. У цьому визначенні виділяються три моменти:

- 1) витрати визначаються величиною використаних ресурсів;
- 2) величина використаних ресурсів повинна бути представлена в грошовому вираженні для порівняння різних ресурсів;

3) поняття витрат має обов'язково співвідноситися з конкретними цілями і завданнями» [15].

А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук та А.А. Турило стверджують, що витрати – «... це вартісне вираження абсолютної величини застосовано-споживаних ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети» [73].

Багато науковців пов'язують визначення витрат з витрачанням матеріальних та грошових коштів на виробництво та реалізацію, також підкреслюють, що витрати, це вартісне вираження витрачених ресурсів. Зокрема М.Г. Грещак та О.С. Коцюба трактують витрати підприємства як «... обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети» [15].

Крушельницька О. В. категорію «витрати» розглядає, як «... грошову оцінку матеріальних та інших коштів, що витрачаються підприємством на виробництво та реалізацію продукції. До основного застосування витрат вона відносить розрахунок собівартості продукції, а до прикладу витрат – вартість сировини та матеріалів, заробітна плата, витрати на утримання і експлуатацію обладнання» [35].

Мних Є. В. вважає, що «... витратами є матеріально-речовинні, трудові та інші ресурси, цінність яких визначається на ринку і саме з ними пов'язана діяльність господарюючого суб'єкта» [45].

М.І. Трубочкіна, вивчаючи проблеми управління затратами підприємства, виходить із аксіоми тотожності понять «витрати» і «затрати». На її думку, «... витрати матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших видів ресурсів у вартісному виразі і є затратами підприємства» [72].

На нашу думку, слід погодитись з Скрипник М.І., який на основі ретроспективного та глибокого вивчення даної категорії пропонує наступне визначення витрат - «... витрати як економічна категорія - це грошові та матеріальні ресурси, які використані протягом певного періоду в

господарському процесі підприємства, а також показник ефективності діяльності господарюючого суб'єкта» [64].

Беручи до уваги, що в сучасних умовах економічний підхід до сутності витрат є найдоцільнішим із позиції об'єктивності та достовірності інформації для ефективного управління витратами, вважаємо за потрібне надати власне визначення категорії «витрати». Витрати – це достовірно оцінена частина затрат діяльності підприємства, яка призводить до зменшення економічної вигоди у вигляді збільшення зобов'язань або зменшення активів та співвідноситься з доходом підприємства, для отримання якого була здійснена у звітному періоді.

Важливим питанням для розуміння сутності категорії витрат для обліку, контролю та аналізу витрат в умовах практичної діяльності підприємств є розуміння існуючої класифікації витрат у розрізі відповідних класифікаційних ознак та видів витрат. Передусім це пов'язано з процесом прийняття управлінських рішень.

У сучасній нормативній, науковій і практичній обліковій літературі відсутні єдині підходи до класифікації витрат підприємства. У табл. 1.2 наведено різні підходи авторів до визначення основних ознак класифікації витрат.

Таблиця 1.2

Ознаки класифікації витрат

Автор	Ознаки класифікації витрат
1	2
Ананькіна Є. А.	- за способом зарахування до собівартості; - за відношенням до господарського процесу.
Бутинець Ф. Ф.	- за видами діяльності; - залежно від потужності; - залежно від реальності здійснення тощо.
Сопко В. В.	- за строком планування; - за функціями управління.
Лебедев П. В.	- за відношенням до господарського процесу; - за доцільністю.

Джерело: складено автором на основі [48]

Так, Є. А. Ананькіна, на відміну від В. В. Сопка і П. В. Лебедева,

розглядає витрати залежно від центрів відповідальності (за окремими видами продукції, послугами, структурними підрозділами) і звертає увагу на можливість регулювання витрат (регульовані і нерегульовані витрати). Проте класифікація цього автора не дає нам повного системного уявлення про можливі витрати підприємства і надає узагальнену інформацію щодо них.

Класифікація Ф. Ф. Бутинця дозволяє розглянути категорію витрат з різних боків. Його погляди також розділяють й інші автори, зокрема В. В. Сопко, частково погоджується П. В. Лебедев, які при виокремленні груп витрат виділяють аналогічні класифікаційні ознаки. Наведена класифікація включає витрати: за видами діяльності, залежно від потужності, залежно від реальності здійснення тощо. Проте запропонована класифікація дає нам лише загальний опис видів витрат.

Головною класифікаційною ознакою в запропонованій Сопко В. В. системі витрат є роль у господарському процесі, залежно від якої витрати можуть бути чисті та додаткові. Класифікація автора є змістовною і якнайкраще розкриває багатогранність витрат. На відміну від П. В. Лебедева, В. В. Сопко виділяє витрати за строком планування та за функціями управління. Однак ця класифікація надає базову інформацію щодо витрат і для прийняття рішень на сьогодні таких класифікаційних ознак недостатньо.

Запропонована Лебедевим П. В. класифікація містить дві головні класифікаційні класи, у кожному з яких розглянуто витрати залежно від можливості їх використання. Автор виділяє витрати щодо господарського процесу (основні, накладні) і за доцільністю (продуктивні, непродуктивні). Проте ця класифікація є не повною, що зменшує можливість її практичного застосування

Отже, ознаки класифікації, виділені авторами, є різними: за змістом, сутністю, кількістю, видами витрат. Причинами цього є різне трактування авторами змісту категорій витрати і затрати, а також постійні зміни зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємств. Це, з одного боку, зумовлює появу нових напрямків класифікацій, отже –

відмінності у класифікаціях. З іншого – жодна розроблена класифікація не може повністю враховувати усі можливі ознаки класифікації та види витрат.

У табл. 1.3 представлено синтез проаналізованих класифікацій.

Таблиця 1.3

Ознаки класифікації витрат

№ 1	Ознака 2	Структурні складові 3
1	Спосіб зарахування до собівартості	прямі та непрямі
2	Щодо обсягу виробництва	постійні та змінні
3	Щодо господарського процесу	основні та накладні
4	Порядок віднесення на період генерування прибутку	на продукт, на період
5	За центрами відповідальності	за видами продукції, послугами
6	За роллю в господарському процесі	чисті та додаткові
7	За календарними періодами	поточні, попередніх і майбутніх періодів
8	За залежністю	залежні та незалежні
9	За охопленим нормуванням	нормовані та ненормовані
10	За строком планування	коротко-, середньої довгострокові
11	Залежно від управлінських рішень	релевантні та нерелевантні
12	Залежно від періоду здійснення	вичерпані та невичерпані
13	За стадіями виробничого процесу	на закупівлю, зберігання та реалізацію
14	За можливістю контролю	контрольовані, неконтрольовані
15	За економічним змістом	затрати (засобів праці та предметів праці)
16	За функціями управління	виробничі, комерційні, адміністративні
17	За доцільністю	продуктивні, непродуктивні
18	За охопленими бізнес-планами	заплановані, незаплановані
19	Залежно від реальності здійснення	дійсні та можливі
20	За можливістю регулювання	регульовані, нерегульовані
21	За календарними періодами	поточні, одноразові
22	Залежно від потужності	обов'язкові, дискреційні
23	За структурою	одноеlementні, комплексні
24	Залежно від ефективності	ефективні, неефективні
25	За складом	фактичні, планові
26	За видами діяльності	операційної, фінансової та інвестиційної діяльності
27	За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	умовно-постійні, умовно-змінні

Джерело: систематизовано автором

Наведена в табл. 1.3 класифікація витрат, на нашу думку, дозволить прискорити процес вибору класифікаційних ознак для ухвалення конкретного управлінського рішення та оптимізувати процес управління витратами. Теоретично існує безліч класифікаційних ознак витрат, проте на

практиці їх не застосовують. Кожний менеджер або керівник підприємства використовує тільки ті класифікаційні ознаки, які найбільшим чином задовольняють його потреби в необхідній інформації та достатні для ухвалення рішення в конкретний момент часу. Запропонована класифікація витрат узагальнює різні підходи до визначення витрат, що сприяє підвищенню ефективності управління витратами і полегшує вибір оптимального напрямку вкладення коштів, сприяє зниженню непродуктивних витрат, виявленню і розширенню високорентабельних напрямів діяльності підприємства [48].

Щодо класифікації витрат будівельного підприємства, то для глибокої і всебічної характеристики будівельних витрат, на нашу думку, дана класифікація повинна включати такі напрями:

- для прийняття управлінських рішень, за якими витрати поділяються за конкретними ознаками залежно від цілей управління;
- для визначення фінансового результату, де класифікація витрат відбувається за їх складовими (собівартість будівельної продукції або витрати періоду) та суб'єктами покриття (замовник будівництва і будівельна підрядна організація);
- для здійснення контролю – витрати розмежовуються за центрами відповідальності, центрами та місцями виникнення витрат.

Відповідно до П(С)БО 18 «Будівельні контракти» витрати за будівельним контрактом включають витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту та загальновиробничі витрати[53].

До складу витрат, безпосередньо пов'язаних з виконанням будівельного контракту, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати (включаючи вартість виконаних субпідрядниками робіт) згідно з П(С)БО 16 «Витрати» [52].

До складу загальновиробничих витрат включаються передбачені П(С)БО 16 «Витрати» затрати на управління, організацію та обслуговування будівельного виробництва з розподілом між об'єктами будівництва з

використанням бази розподілу при нормальній потужності (пропорційно прямим витратам; обсягам доходів; прямим витратам на оплату праці; відпрацьованому будівельними машинами і механізмами часу тощо).

До витрат за будівельним контрактом включаються витрати за період від дати укладення будівельного контракту до дати завершення цього контракту. До витрат за будівельним контрактом також включаються витрати, яких зазнав підрядник при укладенні будівельного контракту, якщо існує імовірність його підписання і достовірної оцінки цих витрат. Витрати, зазначені при укладенні будівельного контракту, які були визнані витратами звітного періоду, не включаються надалі до витрат за будівельним контрактом, який підписано в наступних звітних періодах[53].

Таким чином, проведене дослідження сутності категорії «витрати» дозволило навести уточнене їх визначення. Витрати підприємства – це достовірно оцінена частина затрат діяльності підприємства, яка призводить до зменшення економічної вигоди у вигляді збільшення зобов'язань або зменшення активів та співвідноситься з доходом підприємства, для отримання якого була здійснена у звітному періоді.

До проблем систематизації видів витрат в економічній теорії та бухгалтерському обліку тривалий час проявлявся істотний інтерес, тим не менш, цілісної класифікації витрат, яка б стала універсальною для всіх користувачів інформації, на сьогодні не існує. Унаслідок цього в процесі своєї діяльності підприємства застосовують різні класифікації витрат. Крім того, існують деякі відмінності щодо їх обґрунтування в різних державах світу. Важливим є те, що необхідно систематизувати витрати таким чином, щоб обрана класифікація якомога тісніше і достовірніше співіснувала із поставленими завданнями та напрямками їх здійснення в процесі організації управління. Так, на нашу думку, класифікація витрат будівельного підприємства повинна включати такі напрями: для прийняття управлінських рішень, за якими витрати поділяються за конкретними ознаками залежно від цілей управління; для визначення фінансового результату, де класифікація

витрат відбувається за їх складовими (собівартість будівельної продукції або витрати періоду) та суб'єктами покриття (замовник будівництва і будівельна підрядна організація); для здійснення контролю – витрати розмежовуються за центрами відповідальності, центрами та місцями виникнення витрат.

1.2. Економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження

Система обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління підприємства не може повноцінно існувати без належного їхнього нормативно-правового забезпечення, яке і досі перебуває в процесі постійних змін, що супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками.

Джерелом правової інформації відносно обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємства є законодавство України. Правова інформація міститься у законодавчих актах вищої юридичної сили, до яких належать закони України, що регулюють діяльність суб'єктів підприємництва у галузі фінансових, господарських та трудових відносин.

Нормативна інформація надходить з постанов Кабінету Міністрів України, Національного банку України, наказів Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств. Нормативна інформація не може вступати в протиріччя з правовою інформацією. Важливим джерелом нормативної інформації є затверджені наказом Міністерства фінансів України Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Серед основних документів треба назвати директиви ради Європейського Економічного Союзу, рекомендації науково-практичних конференцій тощо.

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку представлена п'ятьма рівнями, кожний з яких охоплює ряд документів (рис.1.1).

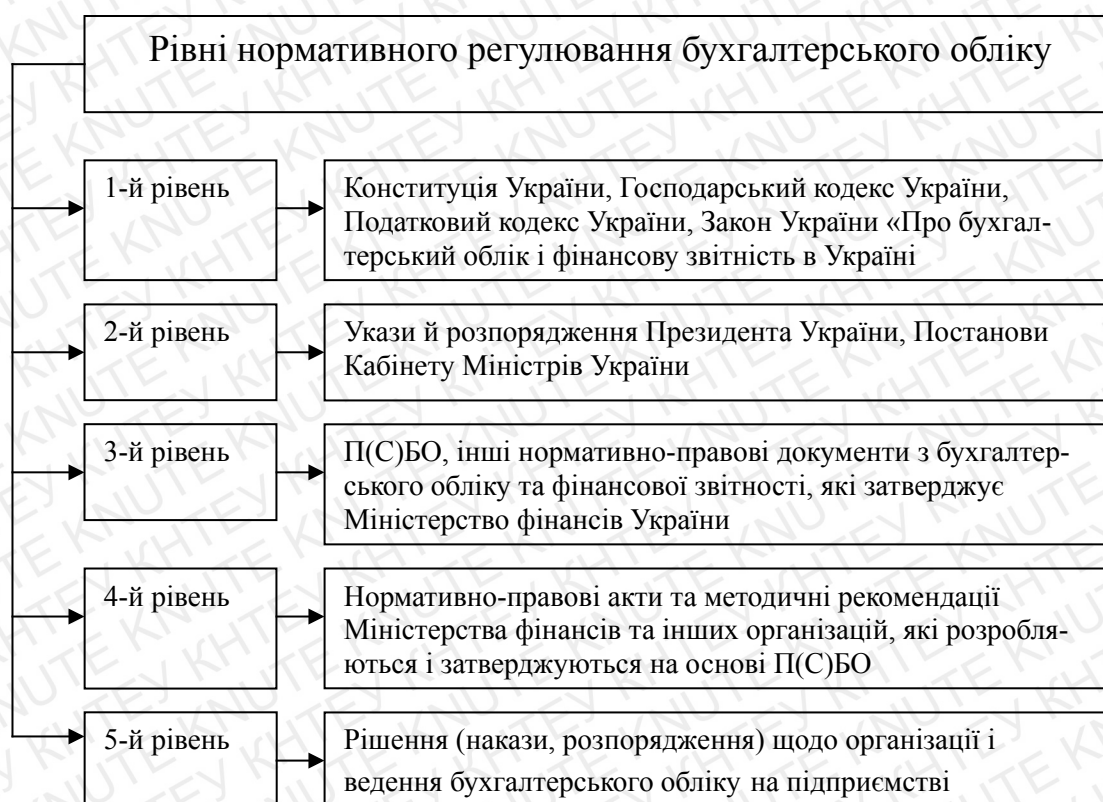

Рис.1.1 Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку

Перший рівень регулювання обліку та звітності забезпечується такими законодавчими актами як: Конституція України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Закон України «Про аудиторську діяльність» та інші законодавчі акти [14, 23, 24, 31, 51, 77].

Другий рівень регулювання обліку забезпечують Постанови Кабміну України, Укази Президента, тобто акти вищого органу в системі органів виконавчої влади.

Перших два рівні регулюються на рівні держави і є обов'язковими для виконання усіма підприємствами та організаціями. При чому документи нижчого рівня не повинні протирічити документам більш високого рівня.

Третій рівень нормативного регулювання забезпечується цілим рядом документів, що розробляються Міністерством фінансів України, на яке покладаються обов'язки розробки методології формування інформації про об'єкти бухгалтерському обліку.

Четвертий рівень нормативного регулювання забезпечують

нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів України та інших органів, що розробляються і затверджуються на основі П(С)БО з урахуванням особливостей і потреб підприємства.

До внутрішньогосподарських регулюючих документів відносять Наказ про облікову політику підприємства, робочий план рахунків для обліку витрат операційної діяльності підприємства. Документи цього рівня формуються безпосередньо на підприємстві.

Перелік нормативних документів з питань обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємства наведено в дод.В.

Основи бухгалтерського обліку закладені в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та конкретизовані у відповідних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку [23]. Даний Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, визначає первинні облікові документи та реєстри бухгалтерського обліку та інше. В статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника або уповноваженого органу, а також підприємство самостійно визначає облікову політику та питання, які з цим пов'язані.

Важливим інструментом реалізації міжнародних принципів і методів бухгалтерського обліку є План рахунків [49]. Головною метою Плану рахунків є забезпечення інформацією, потрібною для контролю за діяльністю підприємства, прийняття управлінських рішень та складання фінансової звітності. Структура Плану рахунків узгоджена зі структурою Балансу (Звіту про фінансовий стан) і Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), що значно полегшить роботу бухгалтерії при складанні звітності.

Що ж стосується П(С)БО, то це сукупність прийомів і процедур організації і методології бухгалтерського обліку та звітності, розроблених

практикою і узагальнених наукою. У відповідності до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність складається за принципом нарахування, тобто відповідності доходів та витрат [46]. За цим принципом «...для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності в момент їх виникнення, незалежно від часу і моменту сплати грошей».

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку підприємств інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності регламентуються національними Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [52].

Оскільки окремого МСФЗ «Витрати» не існує, основні положення, що визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства, розкриваються у Концептуальних основах складання та подання фінансових звітів; певні положення П(С)БО 16 «Витрати» прямо повторюють правила МСФЗ; в окремих випадках П(С)БО 16 «Витрати» містить вимоги, які не виділені окремо в міжнародних стандартах, але знаходяться в їх межах; разом з тим, деякі положення, що розкриті в МСФЗ, не знайшли свого відображення в національних П(С)БО України [37, с. 27].

Бухгалтерський облік витрат у будівництві регулюється П(С)БО 18 «Будівельні контракти» та МСБО 11 «Будівельні контракти» [53, 44]. Відповідно до П(С)БО 18 «Будівельні контракти» витрати за будівельним контрактом включають витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту та загальновиробничі витрати [53]. До складу витрат, безпосередньо пов'язаних з виконанням будівельного контракту, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати (включаючи вартість виконаних субпідрядниками робіт) згідно з П(С)БО 16 «Витрати» [52].

Положення МСБО 11 «Будівельні контракти» розглядають витрати за контрактом за принципом формування виробничої собівартості. Разом з тим, витрати за будівельним контрактом включають витрати, які належать до контракту за період від дати його укладання до остаточного завершення [44].

З метою виділення відмінностей національного і міжнародного стандартів з обліку витрат у будівництві здійснимо порівняння положень даних нормативних документів. Порівняння особливостей витрат згідно міжнародних стандартів, національних стандартів (зокрема П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 18 «Будівельні контракти» узагальнимо у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Порівняння витрат за будівельним контрактом за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку

№	МЗФЗ	П(С)БО
1	2	3
1.	Визначення терміну	
	Витрати – це зменшення економічних вигод протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або зменшення активів або збільшення зобов'язань, які ведуть до зменшення капіталу, не пов'язаних з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [46, п. 4]
2	Визнання витрат	
	Витрати визнаються на основі безпосереднього зіставлення між понесеними витратами і прибутками по конкретних статтях доходів, що припускає одночасне визнання прибутків і витрат, що виникають безпосередньо і спільно від одних і тих же операцій або інших подій [43, п. 88]	Витрати визнаються у звітності в момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства, на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом звітних періодів, в яких надходять відповідні економічні вигоди [52, п. 5]
3	Методи визначення ступеня завершеності робіт	
	1) співвідношення витрат за контрактом, понесених при виконанні робіт на певну дату, і суми попередньо оцінених сукупних витрат за контрактом; 2) огляд виконаних робіт; 3) завершення фізичної частини робіт за контрактом [44, п. 30]	1) вимірювання та оцінка виконаної роботи; 2) співвідношення обсягу заведеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі; 3) співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом [53, п. 4]

Продовження таб. 1.4

1	2	3
4	Склад витрат за контрактом	
	1) витрати, безпосередньо пов'язані з конкретним контрактом; 2) витрати, які відносяться до діяльності за контрактом у цілому і можуть бути віднесені на конкретний контракт; 3) інші витрати, які конкретно підлягають оплаті замовником згідно з умовами контракту [44, п. 16]	1) витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту; 2) загальновиробничі витрати [53, п. 12]
5	Будівельний контракт	
	Контракт, спеціально укладений на спорудження одного активу або комбінації активів, які тісно пов'язані між собою або взаємозалежні за умовами їх проектування, технології та функціонування чи за їх кінцевим призначенням та використанням [44, п. 3]	Договір про будівництво [53, п. 2]
6	Контракт із фіксованою ціною	
	Будівельний контракт, за яким підрядник погоджується з фіксованою ціною контракту або з фіксованою ставкою на одиницю кінцевої продукції і який у деяких випадках зазнає застереження про змінні ціни [44, п. 3]	Договір про будівництво, який передбачає фіксовану (тверду) ціну всього обсягу робіт за будівельним контрактом або фіксовану ставку за одиницю кінцевої продукції будівництва (кв. м, кількість місць тощо) [53, п. 2]
7	Контракт із ціною "витрати плюс"	
	Будівельний контракт, за яким підряднику відшкодовуються допустимі або іншим чином визначені витрати плюс відсотки від суми цих витрат або фіксована винагорода [44, п. 3]	Договір про будівництво, який передбачає ціну як суму фактичних витрат підрядника на виконання будівельного контракту та погодженого прибутку (у вигляді процента від витрат або фіксованої величини) [53, п. 2]

На основі проведеного порівняння встановлено, що суттєвих відмінностей між національним та міжнародним стандартом щодо регулювання обліку у будівництві немає. Проте МСФЗ є більш прийнятним для розуміння. Спостерігається копіювання національним стандартом міжнародного без врахування особливостей бухгалтерського обліку в Україні.

Процеси економічної глобалізації, гармонізації та стандартизації обліку, які відбуваються в міжнародному масштабі, та адаптація

вітчизняного обліку до міжнародних стандартів вимагає удосконалення його нормативно-правового забезпечення як на рівні держави, так і на рівні окремого підприємства. Розробка національних стандартів бухгалтерського обліку, на основі міжнародних, стала об'єктивною необхідністю, яка викликана розвитком міжнародних економічних взаємовідносин, а саме, це допоможе однаково тлумачити фінансову звітність та зробить її більш доступною і зрозумілою для іноземних інвесторів, що буде сприяти залученню інвестицій в економіку та довіри до національної системи обліку.

Застосування міжнародних стандартів фінансової звітності забезпечує коректність визначення і відображення витрат діяльності за рахунок єдності вимог щодо визнання цих показників. В Україні під час запровадження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку було забезпечено дотримання вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Формування методологічних засад обліку витрат діяльності здійснено з орієнтацією на загальноприйняті принципи обліку. Відповідно до Концептуальних основ складання та подання фінансових звітів, принципи визнання витрат розглядаються, як правило, в поєднанні з принципами визнання витрат і якісними характеристиками облікової інформації. Зазначений підхід дає змогу об'єктивно відображати реальний фінансовий результат підприємницької діяльності.

Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VI [51] об'єднав усі закони, що регулювали систему оподаткування в Україні та регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Після прийняття Податкового кодексу України відбулося зближення бухгалтерського обліку та податкового законодавства, що засвідчує суттєве

покращення вітчизняної системи бухгалтерського обліку у процесі її реформування на шляху до гармонізації з Міжнародними стандартами фінансової звітності. Однак, не дивлячись на це, існують деякі протиріччя між Податковим кодексом України та національними П(С)БО щодо обліку витрат діяльності підприємств. Так зокрема аналіз НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 16 «Витрати» та ПКУ підтверджує невідповідність розкриття сутності витрат і питань оцінки витрат.

Для раціональної організації бухгалтерського обліку витрат діяльності підприємств необхідно дотримуватись вимог всіх чинних нормативно-правових актів та розробляти власну облікову політику підприємства, яка б не суперечила чинному законодавству, враховувала специфіку діяльності конкретного підприємства та адаптацію вітчизняного обліку витрат діяльності підприємств до міжнародних стандартів.

Крім того, для поглибленого вивчення теми під час виконання випускної кваліфікаційної роботи було проведено огляд спеціальної літератури та періодичних видань, які висвітлюють питання обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємств (дод. Г).

Під час опрацювання спеціальної літератури було знайдено достатньо матеріалів для написання випускної кваліфікаційної роботи, але виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок, спрямованих на адаптацію вітчизняного обліку витрат діяльності до міжнародних стандартів.

В таких виданнях як «Бізнес», «Все про бухгалтерський облік», «Бухгалтерія, податки, бізнес», «Баланс», «Дебет-Кредит», «Бухгалтерський облік і аудит» та інших виданнях відбуваються дискусії, консультування, обговорення невирішених проблем та суперечностей законодавства щодо обліку, контролю та аналізу витрат операційної діяльності підприємств.

Так, у статті К. Юрченко «Класифікація витрат виробництва в нових умовах господарювання» [81, с.101-104] запропоновано класифікувати витрати за видами діяльності та за функціями управління, що, на думку

автора, буде сприяти зниженню собівартості продукції та послуг, а в статті «Методи обліку витрат на виробництво продукції» автор характеризує методи обліку витрат виробництва: позамовний, метод обліку фактичних витрат та нормативний метод. Однак найбільшу увагу вона приділяє нормативному методу обліку витрат на виробництво продукції, обґрунтовуючи це тим, що цей метод може застосовуватись на різних підприємствах, як виробничих, так і не виробничих. Автор статті зауважує, що впровадження цього методу є найбільш раціональним для виробництв масового характеру, які використовують стандартизацію всіх виробничих процесів і рецептурне нормування витрат. У статті зазначено, що нормативний метод обліку витрат допоможе менеджерам отримати інформацію про відхилення фактичних витрат від норми, використовуючи яку, менеджер зможе вживати необхідні заходи для встановлення причин цих відхилень і попереджати їх виникнення в майбутньому[82, с.48-65].

Пославська Л.І. та Ясишена В.В. в статті «Особливості розподілу непрямих витрат на підприємствах будівельної галузі» розкрили теоретичні і практичні аспекти обліку непрямих витрат та розробили рекомендації щодо удосконалення розподілу непрямих витрат з урахуванням галузевої специфіки. Авторами розглянуто методи розподілу непрямих витрат (метод прямого розподілу, метод послідовного розподілу, розподіл взаємних послуг). Обґрунтовано доцільність використання на будівельних підприємствах методу розподілу взаємних послуг. Запропоновано бази розподілу загальновиробничих витрат у розрізі виробничих структурних підрозділів будівельної організації, що найбільшою мірою розкривають специфіку будівельного виробництва. Виявлено, що незалежно від методики розподілення непрямих витрат, яку використовує підприємство, в обліковій практиці завжди наявний певний елемент неточності. Відтак найкращим результатом вибору методики розподілу непрямих витрат, на думку авторів, може бути отримання прийнятного результату, який би мінімізував таку неточність [56, с. 63-69].

В статті О. Є. Конової та К. І. Просенко «Удосконалення організації обліку витрат будівельного підприємства» наведено теоретичне обґрунтування та нові підходи до вирішення наукових проблем, що втілюються у практичних рекомендаціях з удосконалення організації та методики обліку витрат на виробництво в будівельному секторі економіки. Розкрито зміст і роль категорії «витрати» в системі обліку та управління підприємством. Запропоновано класифікацію статей витрат на будівельному підприємстві та рекомендації до змісту калькуляційних статей. Висвітлено найбільш повний перелік основних особливостей будівництва [30, с. 24-27].

У статті В.С. Адамовської та Н.В. Брітан «Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування» розглянуто проблеми обліку витрат операційної діяльності та системи управління ними [1, с. 58-61]. Авторами проведено порівняння визначення та відображення витрат за національними та міжнародними стандартами, аналіз поглядів науковців на визначення поняття «витрати». Наведено визначення витрат операційної діяльності та для ефективного обліку та управління операційними витратами розроблена та представлена відповідна їхня класифікація за: рівнем еластичності до обсягу реалізації продукції; змістом операційного процесу; способом віднесення до конкретного об'єкту витрат; відношенням до виробничого процесу; економічним змістом; статтями калькуляції. Розглянуто проблеми управління витратами, а також наведено системний підхід щодо управління витратами. Цей підхід, на думку авторів, дасть змогу ефективно управляти операційними витратами, що сприятиме підвищенню прибутковості підприємства, підвищить конкурентоспроможність, закріпить підприємство на ринку товарів і послуг, збільшить доходи і фінансові результати підприємства.

Таким чином, процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання нормативно-законодавчої бази з питань обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємств. Проте чи не

найголовніший недолік законодавства України – це зависока частота його зміни і внесення поправок. Хоча, певною мірою, це свідчить про постійний процес його удосконалення в такій важливій сфері економіки, як витрати підприємств, і поряд з цим стихійне оновлення нормативних документів ускладнює їх практичне застосування, оскільки необхідний додатковий час для їх опрацювання, вивчення та випробування на практиці.

Отже, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок, спрямованих на удосконалення обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства.

1.3. Передумови організації та методології обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління базового підприємства

Об'єктом дослідження в роботі обрано ПрАТ «Енергополь-Україна», яке було створено в 1991 році як підприємство з 100% іноземним капіталом – капіталом приватної фінансової групи Energorol-Trade, яка об'єднувала кілька акціонерних товариств.

Адреса підприємства: 04201 м. Київ, вул. Кондратюка, буд.1.

Основою діяльності компанії «Енергополь-Україна» було надання повного комплексу послуг з реалізації договорів і контрактів в галузі будівництва об'єктів енергетичної галузі України, про що свідчать об'єкти газодобувних і газопереробних комплексів, побудованих компанією на території Полтавської, Харківської та Сумської областей України.

У червні 2009 року ПрАТ «Енергополь-Україна» увійшла до фінансової групи RBG (Польща), що спеціалізується на будівництві нафтогазової інфраструктури, дорожнього будівництва, а також будівництві промислових, торгових, комерційних та соціально-побутових об'єктів, як на території Польщі, так і за її межами. Сьогодні фінансова група RBG, що має в своєму складі близько 30 спеціалізованих будівельних компаній, є лідером будівельно-інвестиційного ринку, який реалізує на замовлення уряду Польщі

велику кількість національних проектів. З 2004 року акції PBG котуються на Варшавській фондовій біржі.

Різноманітність видів інвестиційної діяльності, великий фінансовий і технічний потенціал групи PBG дозволив компанії «Енергополь-Україна» приступити до реалізації масштабного будівельно-інвестиційного проекту житлово-офісного комплексу загальною площею 281 тис. кв.м з об'єктами соціально-побутового, торговельного призначення та підземним паркінгом по вул. Кондратюка, 1 в Оболонському районі м. Києва.

ПрАТ «Енергополь-Україна» виконує повний комплекс робіт по проектуванню, будівництву і наданню інжинірингових послуг для об'єктів промислового і цивільного будівництва. Виконання зазначених видів робіт проводиться на підставі ліцензії Міністерства регіонального розвитку та будівництва України АЕ № 525390 від 23.12.2014 року, а дотримання правил техніки безпеки в будівництві підтверджено Дозволом на виконання робіт підвищеної небезпеки № 534.09.32.45.21.1, виданим Держкомітетом України з промислової безпеки та охорони праці 14.05.2009 року.

Підприємство є юридичною особою, керується в своїй діяльності чинним законодавством України та Статутом, має відокремлене майно, самостійний баланс, свій фірмовий бланк, печатку з найменуванням, штамп, поточний, валютний та інші рахунки в установах банків.

Органами управління товариством є: збори акціонерів – вищий орган управління; директор – виконавчий орган товариства; ревізійна комісія – контрольний орган.

Організаційна структура ПрАТ «Енергополь-Україна» наведена на рис.1.2.

Дочірніх підприємств, філій, представництв та інших відокремлених структурних підрозділів товариство не має.

Організаційна структура управління ПрАТ «Енергополь-Україна» включає всі необхідні форми контролю для побудови ефективного і злагодженого механізму діяльності підприємства.

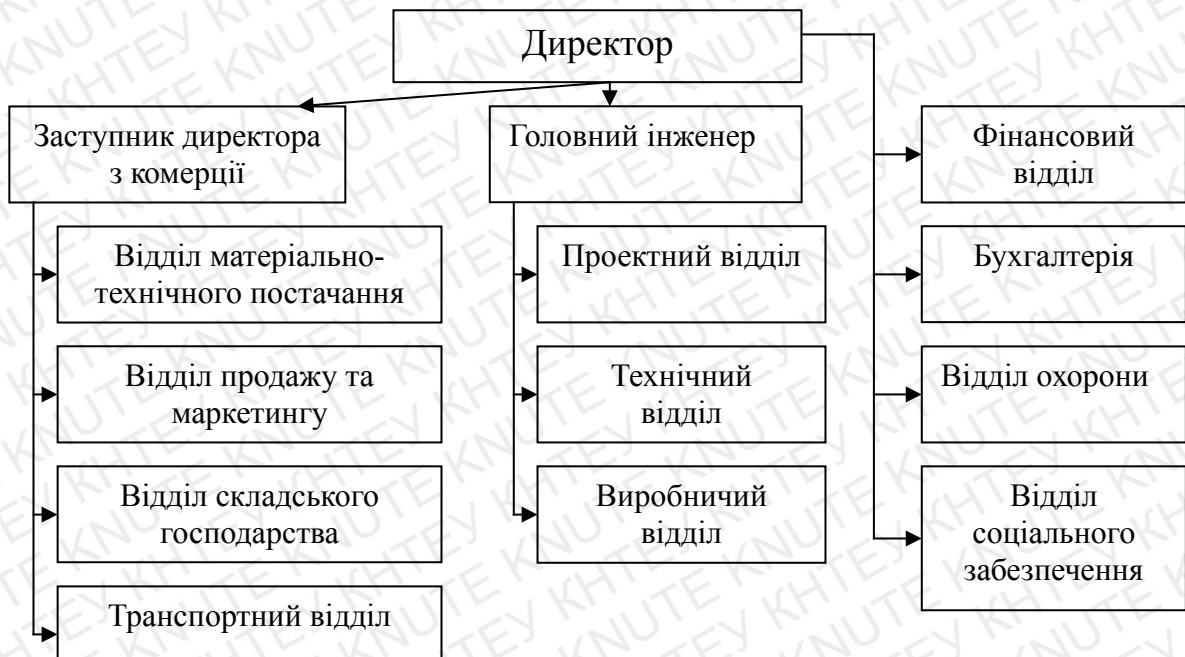

Рис.1.2 Організаційна структура ПрАТ «Енергополь-Україна»

Розподіл повноважень, компетенцій та підпорядкованості органів управління, а також принципи їх взаємодії, закріплені в Статуті товариства та положеннях про органи управління.

Управління поточною діяльністю ПрАТ «Енергополь-Україна» здійснює виконавчий орган Товариства одноосібний - Директор. До повноважень та обов'язків директора підприємства відноситься: організація господарської та адміністративної діяльності, затвердження поточних планів, затвердження типових договірних цін на продукцію та тарифів на послуги роботи, надання річного звіту та балансу, затвердження штатного розкладу Товариства та посадових окладів працівників, планів, кошторисів та бюджетів, прийом на роботу та звільнення працівників, визначення умов оплати праці працівників, ведення обліку кадрів, затвердження посадових інструкцій, проведення колективних переговорів та укладання Колективного договору, встановлення системи заохочення працівників, накладання стягнень на працівників, організація ведення діловодства, бухгалтерського обліку та звітності, визначення необхідності заснування або входження до юр.осіб, створення дочірніх підприємств, філій та представництв, забезпечення захисту торгової марки, забезпечення створення безпечних

умов праці для працівників, дотримання вимог законодавства про охорону навколишнього середовища, ініціювання проведення спеціальної перевірки фінансово-господарської діяльності, здійснення інших повноважень, передбачених чинним законодавством України, Статутом, внутрішніми документами.

Кваліфікований персонал з величезним досвідом реалізації багатопланових будівельно-інвестиційних проектів у Польщі та Україні, власна виробнича база дозволяють компанії забезпечити необхідний ресурс для вирішення найбільш складних і трудомістких задач, пропонуючи при цьому високу культуру виробництва, застосування передових технологій у поєднанні з цінами, конкурентоспроможними на українському ринку.

Основною перевагою при роботі з ПрАТ «Енергополь-Україна» крім можливості залучення коштів західних інвесторів і польських фінансових структур для реалізації найцікавіших проектів є надання фінансових гарантій якості і гарантій термінів виконання робіт підприємством із залученням компаній з фінансової групи RBG і провідних польських банків.

Двадцятирічний досвід активної діяльності в Україні дозволяє компанії «Енергополь-Україна» запропонувати своїм клієнтам і партнерам повний комплекс послуг у сфері девелопменту та будівництва: від розробки концепції проекту, проектування, реконструкції, будівництва, залучення інвестицій, до введення об'єкта в експлуатацію та подальшого управління нерухомістю. Комплексний підхід в управлінні проектами дозволяє мінімізувати інвестиційні ризики клієнтів і оптимізувати процес реалізації проекту на кожному його етапі.

Сучасні технології будівництва, які використовуються в ПрАТ «Енергополь-Україна», дозволяють здійснювати будівельні роботи цілий рік. Галузь, в якій здійснює діяльність Товариство, має тенденції до постійного розвитку.

Ринком збуту для Товариства є ринок житлової та нежитлової нерухомості в м. Києві. Основними споживачами продукції, послуг та робіт

підприємства є покупці та орендарі нерухомості - фізичні та юридичні особи, що мають потребу в придбанні або оренді житлових та нежитлових (вбудованих) приміщень. Основними конкурентами ПрАТ «Енергополь-Україна» є компанії ТОВ «К.А.Н. Девелопмент» (житлові комплекси «Комфорт Таун» та «Паркове місто») та компанія ДП «Інтергал-Буд», що здійснюють будівництво та реалізацію нерухомості у вибраному сегменті.

Основними ризиками в діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна» є: погіршення загальноекономічної ситуації в країні, зміни у фінансово-податковій політиці уряду, зміни у законодавстві щодо діяльності підприємств; зниження платоспроможного попиту на об'єкти нерухомості з боку покупців; ризик невиконання та незавершення будівництва. Підприємство застосовує наступні заходи щодо зменшення ризиків, захисту своєї діяльності: дотримання законодавчих норм будівництва, страхування, охорона, залучення професійних консультантів, налагодження добропорядних стосунків з державними контролюючими органами та третіми особами.

Для розширення виробництва та ринків збуту Товариство використовує всі засоби реклами для збуту продукції: зовнішня реклама, засоби масової інформації (інтернет, періодичні видання, радіо, телебачення).

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, документообороту, вибору форми і методу ведення бухгалтерського обліку, штату бухгалтерії, за забезпечення взаємозв'язку бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства і виконання вимог головного бухгалтера всіма підрозділами, в частині здійснення бухгалтерського обліку і контролю несе керівник ПрАТ «Енергополь-Україна».

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється централізованою бухгалтерією. Бухгалтерія підприємства здійснює контроль за раціональним та економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, здійснює контроль за збереженням колективної власності, своєчасне відшкодування матеріальних збитків, проводить

профілактичну роботу, спрямовану на попередження незаконного використання грошових та матеріальних цінностей, порушень фінансового та господарського законодавства.

Методика організації бухгалтерського обліку витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» закріплена в Наказі про облікову політику (Додаток Д) і передбачає:

- застосування єдиного підходу до відображення у бухгалтерському обліку господарських операцій з урахуванням правил ведення документообігу, системи рахунків;
- типових форм первинних облікових документів, реєстрів аналітичного обліку та способів реєстрації облікової інформації, обробки та узагальнення наявної інформації на паперових або електронних носіях, затверджених керівництвом будівельної організації з урахуванням особливостей її діяльності;
- розроблення облікової номенклатури об'єктів калькулювання.

Для правильної організації роботи бухгалтерської служби на підприємстві чітко визначено обсяг службових обов'язків, права і відповідальність кожного виконавця. Для цих цілей служать посадові інструкції, які затверджуються: для головного бухгалтера – керівником підприємства, а для бухгалтерів – головним бухгалтером підприємства. Їх застосування дозволяє не тільки ефективно використовувати працю облікового працівника, але й прискорити процес документообороту, підвищити оперативність просування облікової інформації.

Головний бухгалтер ПрАТ «Енергополь-Україна» здійснює організацію бухгалтерського обліку, господарсько-фінансової звітності підприємства та контроль за економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Забезпечує раціональну організацію обліку та звітності на підприємстві і в його підрозділах. Забезпечує своєчасне складання бухгалтерської звітності на основі первинних документів та бухгалтерських записів та подає їх за прийнятим порядком у відповідні органи. Надає

методичну допомогу працівникам підрозділів підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності та економічного аналізу.

Згідно ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства, яка оформлена наказом керівника (дод. Д). Згідно затвердженої облікової політики ПрАТ «Енергополь-Україна» використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. В досліджуваному періоді підприємство використовувало програму «1С: Бухгалтерія 8.2».

Однією з найголовніших складових організації обліку витрат діяльності в ПрАТ «Енергополь-Україна» є організація контролю обліку. Організація обліку і контролю витрат діяльності підприємства складається з вибору та впровадження в практичну діяльність методів, способів, прийомів збору та обробки інформації, а також технічних засобів обліку й оргтехніки, які найбільш відповідають конкретним умовам.

Контроль витрат діяльності має важливе значення як для бухгалтерів, так і для керівника ПрАТ «Енергополь-Україна». Пошук правопорушень і подальше усунення недоліків у роботі бухгалтерів може запобігти появі більш складних проблем в обліку, які можуть призвести до штрафних санкцій, а іноді і до адміністративної чи кримінальної відповідальності. Упровадження пропозицій перевіряючих вдосконалив як матеріальне стимулювання, так і трудові відносини в колективі.

Одним із напрямів удосконалення організації обліку витрат діяльності є проведення аналітичної роботи в ПрАТ «Енергополь-Україна», яка забезпечує ефективніше прийняття управлінських рішень на підприємстві. Таким чином, правильна організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу витрат діяльності, а також формування облікової політики є важливим етапом роботи на підприємстві. Від того, яка буде прийнята облікова політика, залежить система бухгалтерського обліку. В свою чергу,

від системи бухгалтерського обліку та якості фінансової звітності залежить обґрунтованість управлінських рішень.

Для узагальнення інформації про діяльність ПрАТ «Енергополь-Україна» проведемо оцінку основних техніко-економічних показників його діяльності. Основним джерелом даних для аналізу є форма № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) та форма № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Форму та зміст цих реєстрів наведено в додатках Д-П.

Динаміку показників економічного потенціалу ПрАТ «Енергополь-Україна» за 2013-2017 рр. наведено в табл.Б.1 додатка Б. Обсяг необоротних активів ПрАТ «Енергополь-Україна» в 2017 році складав 36597 тис. грн., що на 12588 тис. грн. (25,59%) менше порівняно з 2016 роком, але на 21456 тис. грн. (141,71%) більше чим в 2015 році. Зменшення обсягу необоротних активів підприємства в 2017 році проти 2016 року відбулося за рахунок зменшення відстрочених податкових активів на 12639 тис. грн. (45,49%).

Обсяг оборотних активів в 2017 році складав 675690 тис. грн., що менше на 511212 тис. грн. (43,07%) порівняно з 2015 роком та на 388642 тис. грн. (36,52%) порівняно з 2016 роком. Зменшення обсягу оборотних активів 2017 році проти 2016 року відбулося за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 328692 тис. грн. (90,00%) та дебіторської заборгованості за виданими авансами та за розрахунками з бюджетом на 36389 тис. грн. (100,00%) і на 51428 тис. грн. (39,16%) відповідно. При цьому відбулося збільшення грошових коштів підприємства на 622 тис. грн. (318,97%) та витрат майбутніх періодів на 689 тис. грн. (3445,00%). Наявність значних залишків грошових коштів протягом тривалого часу може бути результатом неправильного використання оборотних засобів; грошові кошти повинні швидко залучатися в здійснення інвестиційних проектів і в оборот для отримання прибутку шляхом розширення діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна». Також підприємство має значні залишки запасів станом на кінець 2017 року – 534211 тис.грн., що не забезпечує ефективність його діяльності. Загалом сума майна ПрАТ «Енергополь-Україна» в 2017 році склала 743329 тис. грн., що менше на

458714 тис. грн. (38,16%) проти 2015 року та на 401230 тис. грн. (35,06%) проти 2016 року.

Що стосується джерел майна ПрАТ «Енергополь-Україна», то спостерігається зменшення у 2017 році порівняно з 2016 роком суми власного капіталу на 66822 тис. грн.(29,89%). Сума власного капіталу зменшилась за рахунок зменшення непокритого збитку.

Сума поточних зобов'язань підприємства також зменшилася в 2017 році на 943032 тис. грн. (68,93%) проти 2016 року та склала 425050 тис. грн. Вона змінилась за рахунок зменшення короткострокових кредитів банків та поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями на 634764 тис. грн. (88,62%) та на 142424 тис. грн. (88,62%) відповідно. Проте відбулося зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та за розрахунками з бюджетом на 2838 тис. грн. (36,86%) та на 1613 тис. грн. (347,63%) відповідно. Поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання ПрАТ «Енергополь-Україна» зменшились в 2017 році та склали 51329 тис. грн., 96462 тис. грн. і 7324 тис. грн. відповідно.

Таким чином, проведена оцінка економічного потенціалу підприємства ПрАТ «Енергополь-Україна» показала, що підприємство, завдяки не ефективній політиці керівництва, має достатню великі залишки запасів та грошових коштів, які не забезпечують ефективність його діяльності, але позитивним на підприємстві є зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Аналіз фінансових результатів діяльності будівельного підприємства ПрАТ «Енергополь-Україна» за 2013-2017 рр. показаний в табл.Б.2 додатка Б. Як видно з табл.Б.2, протягом досліджуваного періоду показники діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна» зазнали змін. Чиста виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2017 році зменшилась порівняно з 2015 роком на 274048 тис. грн. (65,64%) та порівняно з 2016 роком на 152878 тис. грн. (51,59%), собівартість від реалізації продукції

(товарів, робіт, послуг) за цей же період також зменшилася на 341175 тис. грн. (74,75%) та на 278061 тис. грн. (70,70%) відповідно. Валовий прибуток в 2017 році навпаки збільшився на 67127 тис. грн. (372,50%) проти 2015 року та на 125183 тис. грн. (329,09%) проти 2016 року і склав 28213 тис. грн.

Негативно на фінансові результати підприємства в 2017 році вплинуло збільшення проти 2016 року витрат на збут на 4870 тис. грн. (37,87%) та інших операційних витрат на 4442 тис. грн. (51,08%).

Інші операційні доходи підприємства в 2017 році зменшились проти 2016 року на 273 тис. грн. (14,41%). В 2017 році підприємство ПрАТ «Енергополь-Україна» від операційної діяльності одержало збиток в сумі 8434 тис. грн., але порівняно з 2016 роком він зменшився на 116744 тис. грн. (93,26%).

В 2017 році проти 2016 року зменшилися також інші фінансові доходи і витрати підприємства на 79 тис. грн. (30,50%) та на 417 тис. грн. (5,32%) відповідно. Інші доходи підприємства склали в 2017 році 64792 тис. грн., що менше проти 2016 року на 59480 тис. грн. (47,86%), а інші витрати також зменшилися проти 2016 року на 142140 тис. грн. (57,78%).

Фінансовий результат до оподаткування ПрАТ «Енергополь-Україна» зазнав мінусового значення. В 2017 році підприємство одержало збиток в сумі 54747 тис. грн., але порівняно з 2016 роком він зменшився на 199742 тис. грн. (78,49%).

Таким чином, як показує проведений аналіз фінансових результатів діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна» за 2013-2017 рр. вони зазнали позитивних змін. При зменшенні чистого доходу (виручки) від реалізації з 422732 тис. грн. в 2016 році до 210022 тис. грн. в 2017 році показник «чистий фінансовий результат» навпаки покращився, так як збиток підприємства зменшився. Це свідчить про збільшення ефективності управління витратами підприємства. Але, керівництву підприємства для того щоб бути прибутковим, потрібно надалі краще проводити внутрішню політику, завданнями якої є пошук резервів економії витрат, впроваджувати заходи для

підвищення доходів, підвищувати оборотність активів, вводити додаткові пільги та послуги для покупців.

Висновки до розділу 1

Результати проведеного дослідження теоретико-методичних основ обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства дали підставу зробити наступні висновки:

1. Витрати підприємства – це достовірно оцінена частина затрат діяльності підприємства, яка призводить до зменшення економічної вигоди у вигляді збільшення зобов'язань або зменшення активів та співвідноситься з доходом підприємства, для отримання якого була здійснена у звітному періоді. До проблем систематизації видів витрат в економічній теорії та бухгалтерському обліку тривалий час проявлявся істотний інтерес, тим не менш, цілісної класифікації витрат, яка б стала універсальною для всіх користувачів інформації, на сьогодні не існує. Унаслідок цього в процесі своєї діяльності підприємства застосовують різні класифікації витрат. Крім того, існують деякі відмінності щодо їх обґрунтування в різних державах світу. Важливим є те, що необхідно систематизувати витрати таким чином, щоб обрана класифікація якомога тісніше і достовірніше співіснувала із поставленими завданнями та напрямками їх здійснення в процесі організації управління. Запропонована в роботі класифікація витрат узагальнює різні підходи до визначення витрат, що сприяє підвищенню ефективності управління витратами і полегшує вибір оптимального напрямку вкладення коштів, сприяє зниженню непродуктивних витрат, виявленню і розширенню високорентабельних напрямів діяльності підприємства. Щодо класифікації витрат будівельного підприємства, то на нашу думку, вона повинна включати такі напрями: для прийняття управлінських рішень, за якими витрати поділяються за конкретними ознаками залежно від цілей управління; для визначення фінансового результату, де класифікація витрат відбувається за їх складовими (собівартість будівельної продукції або витрати періоду) та

суб'єктами покриття (замовник будівництва і будівельна підрядна організація); для здійснення контролю – витрати розмежуються за центрами відповідальності, центрами та місцями виникнення витрат.

2. Процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання нормативно-законодавчої бази з питань обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємств. Проте чи не найголовніший недолік законодавства України – це зависока частота його зміни і внесення поправок. Хоча, певною мірою, це свідчить про постійний процес його удосконалення в такій важливій сфері економіки, як витрати підприємств, і поряд з цим стихійне оновлення нормативних документів ускладнює їх практичне застосування, оскільки необхідний додатковий час для їх опрацювання, вивчення та випробування на практиці. Отже, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок, спрямованих на удосконалення обліку, контролю та аналізу витрат діяльності в системі управління будівельного підприємства.

3. Об'єктом дослідження в роботі обрано ПрАТ «Енергополь-Україна», основним видом діяльності якого є надання повного комплексу послуг з реалізації договорів і контрактів в галузі будівництва об'єктів енергетичної галузі України. Згідно затвердженої облікової політики підприємство використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. Однією з найголовніших складових організації обліку витрат діяльності підприємства є організація контролю обліку. Проведення аналітичної роботи на підприємстві забезпечує ефективніше прийняття управлінських рішень і запобігання негативним наслідкам. Таким чином, правильна організація обліку, контролю та аналізу витрат діяльності, а також формування облікової політики є важливим етапом роботи ПрАТ «Енергополь-Україна».

Для узагальнення інформації про фінансово-господарську діяльність

ПрАТ «Енергополь-Україна» в роботі було проведемо аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за 2013-2017 рр. який показав, що при зменшенні чистого доходу від реалізації з 422732 тис. грн. в 2016 році до 210022 тис. грн. в 2017 році показник «чистий фінансовий результат» навпаки покращився, так як збиток підприємства зменшився. Це свідчить про ефективне управління витратами підприємства. Але, керівництву підприємства для того щоб бути прибутковим, потрібно і надалі краще проводити внутрішню політику, завданнями якої є пошук резервів економії витрат, впроваджувати заходи для підвищення доходів, підвищувати оборотність активів, вводити додаткові пільги та послуги для покупців.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

2.1. Фінансовий облік витрат діяльності будівельного підприємства

На організацію та методика обліку виробничих витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» впливають такі особливості здійснення будівельного процесу: організаційні (відсутність потреби в складуванні, зберіганні й транспортуванні будівельної продукції, мобільність будівельних організацій, матеріальних та трудових ресурсів, індивідуальний характер кожного об'єкта будівництва, необхідність зведення тимчасових титульних і нетитульних споруд для забезпечення соціально-побутових умов для робітників, залучення до роботи за будівельним контрактом сторонніх субпідрядних організацій тощо), виробничо-технічні (тривалість операційного циклу, значні обсяги незавершеного будівництва, єдність процесів виробництва й реалізації будівельної продукції, залежність будівельного процесу від кліматичних та природних умов тощо) та економічні (індивідуальний порядок ціноутворення на основі специфічної кошторисної документації).

До основних особливостей будівництва керівництво ПрАТ «Енергополь-Україна» відносить такі:

- унікальність переважної більшості об'єктів будівництва;
- різноманітність виконуваних видів будівельних робіт;
- залежність значної частини робіт від погодних умов;
- значна тривалість будівництва (як правило, більше 1 року);
- складність оцінки економічної ефективності прийнятих організаційно-технічних та управлінських рішень внаслідок значної тривалості реалізації будівельних проектів;
- наявність значних, об'єктивно обумовлених перерв у завантаженості спеціалізованих будівельних підприємств або окремих спеціалізованих бригад у складі будівельних підприємств;

- тривалий життєвий цикл продукції будівництва (може бути більше 100 років) у сукупності з необхідністю забезпечення безпеки експлуатації об'єктів будівництва протягом усього циклу;
- значний вплив кваліфікації персоналу як управлінського (на стадії підготовки та реалізації), так і виробничого (у процесі виконання будівельно-монтажних робіт) на безпеку подальшої експлуатації об'єкта будівництва;
- багатостадійність реалізації будівельних проектів;
- велика кількість учасників і складний процес організації документообігу;
- територіальна роз'єднаність адміністрації будівельного підприємства та виробництва;
- тенденція зниження якості будівельно-монтажних робіт, широкого залучення до виконання робіт малокваліфікованих робочих кадрів, зниження якості підготовки інженерно-технічних робітників.

Також діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна» притаманні такі специфічні особливості, як дефіцит кваліфікованих працівників, що змушує кадровий відділ залучати працівників передпенсійного та пенсійного віку.

Даний перелік можна доповнити наступними специфічними рисами будівельного виробництва:

- специфічність нормативно-правового забезпечення;
- різноманітність організаційно-правових форм будівельних підприємств;
- характерність поетапної оплати виконаних робіт замовниками;
- будівельна продукція є нерухомою, тоді як ресурси будівельних підприємств постійно змінюють своє місцезнаходження;
- висока залежність від допоміжного виробництва та суміжників;
- високий рівень травматизму та професійних захворювань [10].

Ці групи факторів є основою для вибору організаційних засад та методичних підходів до організації бухгалтерського обліку витрат ПрАТ «Енергополь-Україна».

Об'єктом бухгалтерського обліку витрат з метою визначення собівартості будівельно-монтажних робіт можуть бути окремі види будівельно-монтажних робіт, окрема будівля і споруда, декілька будівель і споруд, договір підряду в цілому [6].

Бухгалтерський облік витрат на виконання будівельно-монтажних робіт в залежності від видів об'єктів обліку може бути організовано за замовленням відповідно до договорів підряду або методом накопичення витрат за певний період часу із застосуванням елементів нормативного методу обліку та контролю за економним і раціональним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

ПрАТ «Енергополь-Україна» здійснює облік витрат на виконання будівельно-монтажних робіт за замовленнями відповідно до договорів підряду. Облік витрат за замовленнями ведеться наростаючим підсумком до закінчення виконання договору [20]. Регістром обліку виконаних будівельно-монтажних робіт у натуральному та вартісному вимірі є журнал обліку виконаних робіт форма № КБ-6 (далі — журнал обліку). Дані журналу обліку є підставою для складання Акту приймання виконаних будівельних робіт форма № КБ-2в і Довідки про вартість виконаних будівельних робіт та витрати форма № КБ-3, які використовуються для розрахунків із замовником за виконані будівельні роботи та складання звітності у будівництві.

Важливою умовою отримання інформації про собівартість будівельних робіт є чітке визначення складу виробничих витрат. Планування і облік витрат за статтями калькуляції дозволяє групувати витрати за цільовим призначенням на безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і зумовленими процесами управління, реалізації тощо.

Класифікація витрат визначається ПрАТ «Енергополь-Україна» самостійно з метою отримання повної і достовірної інформації про витрати

при організації планування, бухгалтерського та внутрішньогосподарського обліку, аналізу собівартості будівельно-монтажних робіт, прийняття адміністративних рішень. Групування та облік витрат за статтями використовується будівельною організацією під час формування собівартості будівельно-монтажних робіт і визначення кошторисної вартості будівництва об'єкта [19].

На підприємстві встановлюються калькуляційні періоди та терміни складання звітних калькуляцій. Як правило, періоди калькулювання співпадають зі звітними періодами (місяць, квартал, виробничий сезон, рік). Терміни складання калькуляцій встановлюють із урахуванням строків, необхідних для узагальнення витрат звітного періоду.

Для калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт використовують реєстри аналітичного обліку - калькуляції, (картки; вільні аркуші; книги; електронні носії інформації). Для кожного об'єкта калькулювання (виробу, замовлення, групи виробів тощо) відкривають окрему калькуляцію [21].

Облік витрат на виконання будівельно-монтажних робіт (при використанні журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку) здійснюється в журналі № 5 для підприємств, що застосовують рахунки класу 9, чи в журналі № 5А для підприємств, що використовують рахунки класу 8 і 9 одночасно. Для складання журналів № 5 і № 5А використовуються дані первинних документів, накопичувальних відомостей, аркушів-розшифровок, іменних журналів і бухгалтерських довідок. У відомості 5.1 інформація про надходження і витрату виробничих запасів узагальнюється по синтетичних рахунках (чи субрахунках), по центрах відповідальності (матеріально відповідальних особах, місцях збереження) і місцях витрати. Відомість побудована з урахуванням необхідності визначення сум і рівня транспортно-заготівельних витрат.

Прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати щомісяця визначаються і відносяться на окремі об'єкти калькулювання по прямих ознаках на підставі первинних облікових документів.

Витрати від браку в роботі будівельних організацій відображаються на рахунку 24 "Брак у виробництві" у журналі № 5 і 5А окремо від браку, допущеного при виконанні будівельно-монтажних робіт, і браку, допущеного в підсобних виробництвах будівельної організації, на окремому субрахунку. Облік браку ведеться по окремих об'єктах будівництва, видам робіт і по підсобних господарствах. Виникнення браку документально оформляється актом на брак, чи повідомленням-листом про брак. У цих документах указують дані про забраковану продукцію, винних у виникненні браку, використані матеріали і інші витрати.

Сукупність процесів збирання, обробки та видачі підсумкової обліково-економічної інформації з обліку витрат підприємства та калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт є однією з найбільш складних і важливих підсистем у загальній системі обліково-економічної інформації.

Об'єктами організації обліку витрат та обліково-економічними завданнями, розв'язання яких забезпечує підсистема, є:

- облік витрат за видами діяльності підприємства;
- облік витрат за економічними елементами;
- облік витрат основного виробництва;
- калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт;
- організація роботи облікового апарату.

Вихідними даними для розрахунків є: укладені договори підряду будівельної організації; проектно-кошторисна документація на об'єкти, що споруджуються; фізичні обсяги видів робіт; виробничі норми витрат на одиницю виміру відповідних видів робіт (конструктивних елементів).

Схема організації обліку витрат в ПрАТ «Енергополь-Україна» наведена на рис.2.1.

Рис. 2.1 Організація обліку витрат ПрАТ «Енергополь-Україна»

Під час здійснення розрахунків враховуються: технологічні та організаційні умови роботи будівельної організації, передбачені проектами організації будівництва і проектами виконання робіт; результати аналізу рівня витрат у минулих облікових періодах; можливості інтенсифікації та підвищення ефективності будівельного виробництва [5].

Собівартість будівельно-монтажних робіт підлягає уточненню у разі зміни протягом строку будівництва об'єкта проектних рішень, що викликає зміну фізичних обсягів цих робіт, їх вартісних показників, цін на матеріальні ресурси тощо, та у разі змін щодо оплати праці, які пов'язані зі змінами у законодавстві України.

З регламентацією процесів формування витрат і встановленням їх оптимального складу безпосередньо пов'язане прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Так, без чіткого розмежування калькуляційних статей неможливо отримати прозору картину того, що в дійсності впливає на зростання собівартості об'єктів будівництва [21].

Отже, існуючі на сьогоднішній день способи угруповання статей витрат в будівництві не повною мірою відповідають зростаючим потребам

управління ПрАТ «Енергополь-Україна» як будівельним підприємством. Окремі укрупнені статті включають в себе витрати, що мають різний економічний зміст. Діюча типова номенклатура калькуляційних статей не представляє всієї, необхідної для керівництва будівельного підприємства, управлінської інформації і може бути використана в управлінських цілях тільки після додаткового аналізу і обробки.

Зокрема, комплексний характер статей не дозволяє чітко розмежувати відповідальність за окремі складові собівартості будівельної продукції, пов'язавши величину витрат з діяльністю конкретних менеджерів. Класифікація витрат за статтями калькуляції повинна враховувати потреби нормативного обліку, а також давати можливість для реалізації такого важливого інструменту управління витратами, як бюджетування.

Для підвищення аналітичності, оперативності обліку і посилення контролю за формуванням собівартості необхідно переглянути методи організації аналітичного обліку та склад калькуляційних одиниць на будівельних підприємствах.

Об'єктом бухгалтерського обліку витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» є:

- окремі види будівельно-монтажних робіт;
- окрема будівля і споруда;
- кілька будівель і споруджень;
- будівельний контракт у цілому;
- відособлений структурний підрозділ;
- будівельна організація в цілому.

Прийнятим на підприємстві ПрАТ «Енергополь-Україна» методом обліку витрат на виконання будівельно-монтажних робіт є облік по замовленнях у відповідності з будівельними контрактами. Облік витрат по замовленнях ведеться наростаючим підсумком до закінчення виконання контракту. При позамовному методі обліку витрати враховуються по

окремих замовленнях і статтях калькуляції, а витрати на сировину, матеріали, паливо й енергію - по окремих групах.

Первинна документація складається з обов'язковою вказівкою номерів (шифрів) замовлень. На кожне замовлення відкривається карта аналітичного (позаказного) обліку витрат, у якій указуються найменування об'єкта будівництва (вид робіт), термін виконання замовлення, ділянки-виконавці, планова собівартість, ціна і т.п. Для визначення собівартості прями витрати (вартість матеріалів, заробітна плата і т.п.) враховуються в розрізі кожного замовлення окремо. Вони відображаються на підставі первинних видаткових документів, у яких обов'язково вказується номер замовлення (шифр витрат). Загальновиробничі (непрямі) витрати розподіляються між замовленнями пропорційно прийнятій на підприємстві бази розподілу [1]. Собівартість будівельно-монтажних робіт – це витрати будівельної організації, безпосередньо пов'язані з виконанням на свій ризик і власними силами будівельно-монтажних робіт за замовленням підприємств, установ, організацій та громадян. Оскільки при придбанні матеріалів поставки замовника підрядник не несе витрат за їх придбання, відповідно зазначені витрати не включаються до собівартості будівельно-монтажних робіт. Таким чином, вартість матеріалів поставки замовника не відображається у звіті 2-Б підрядника та у формі № 2 «Звіт про фінансові результати підприємства».

Фактична собівартість будівельно-монтажних робіт відображається на рахунку 23 «Виробництво». Виконані субпідрядними підприємствами роботи підлягають обліку за договірними цінами на субрахунку 2312 «Будівельно-монтажні роботи, виконані субпідрядними підприємствами» і не включаються до собівартості будівельно-монтажних робіт генпідрядника, що відображається на субрахунку 2311 «Будівельно-монтажні роботи, виконані власними силами».

До відображення всіх витрат на виробництво будівельно-монтажних робіт для кожного об'єкта калькулювання у відповідному реєстрі призначено окремий рядок [7].

Витрати по експлуатації будівельних машин і механізмів, попередньо зібрані на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», списуються з кредиту цього рахунка за дебетом рахунка 23 і розподіляються між об'єктами будівництва пропорційно відпрацьованій на них кількості машино-змін. Вартість послуг сторонніх підприємств враховується на підставі пред'явлених рахунків за дебетом рахунка 23 «Виробництво» [4].

Змінні та постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат (вид продукції, робіт, послуг) із використанням бази розподілу.

Базою для розподілу загальновиробничих витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» є прямі витрати.

Під час розподілу загальновиробничих витрат необхідно враховувати фактичний рівень потужності діяльності підприємства у співставленні його з нормальним. Нормальна потужність — очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат, виходячи з фактичної потужності звітного періоду, постійні — виходячи з нормальної потужності. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг).

Для обліку загальновиробничих витрат у плані рахунків бухгалтерського обліку передбачено рахунок 91 «Загальновиробничі витрати», зміст записів за яким відображено на рис. 2.2.

91 «Загальновиробничі

Дебет

витрати»

Кредит

Витрати за статтями, здійснені протягом місяця	Щомісячні списання накопичених витрат на рахунок 23 «Виробництво»
--	---

Рис. 2.2 Зміст записів за рахунком 91 «Загальновиробничі витрати»

Фактична собівартість зданих замовнику робіт і вартість матеріалів, повернутих із виробництва, відображається по кредиту рахунку 23 в кореспонденції з дебетом рахунків 201 «Сировина і матеріали», 205 «Будівельні матеріали», 70 «Доходи від реалізації» [4].

Списання собівартості зданих робіт здійснюється на підставі підписаних замовником довідки за формою КБ-3 і акту приймання виконаних підрядних робіт за формою КБ-2в.

Якщо замовник щомісячно оплачує підряднику фактично здійснені витрати, то в цьому випадку сальдо по рахунку 23 – відсутнє. Якщо будівництво об'єкта здійснюється «під ключ», витрати по здійснених будівельно-монтажних роботах будуть відобразитись в складі незавершеного будівельного виробництва до здачі такого об'єкта замовнику.

Склад витрат собівартості реалізації будівельно-монтажних робіт подано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Формування собівартості будівельно-монтажних робіт ПрАТ «Енергополь-Україна» за договором підряду

№ з/п	Склад витрат	Елементи витрат	Особливості бухгалтерського обліку
1	2	3	4
Склад формування собівартості будівельно-монтажних робіт за договором підряду [39]			
1	Виробнича собівартість будівельно-монтажних робіт	Прямі матеріальні витрати	Включається вартість сировини, основних будівельних матеріалів і конструкцій, комплектуючих виробів та напівфабрикатів, тари і тарних матеріалів, паливно-мастильних матеріалів, пари, води, енергії всіх видів, запасних частин, інших допоміжних матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат і придбані у сторонніх організацій та виготовлені на допоміжних і другорядних виробництвах і використані у процесі виконання будівельно-монтажних робіт. Вартість матеріальних ресурсів включається до собівартості будівельно-монтажних робіт за одним із наведених у П(С)БО 9 «Запаси» методів оцінки їх вартості, зафіксованому підприємством у Наказі про облікову політику (Додаток Д).

Продовження таб. 2.1

1	2	3	4
2		Прямі витрати на оплату праці	Заробітна плата та інші виплати працівникам, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Включаються витрати на основну та додаткову заробітну плату, заохочувальні, компенсаційні та інші грошові виплати робітникам (включаючи нештатних) та лінійному персоналу (начальникам дільниць, виконавцям робіт, майстрам, механікам дільниць тощо), у разі включення їх до складу бригад, зайнятих на будівельно-монтажних роботах (включаючи розвантаження на приоб'єктному складі будівельних матеріалів, конструкцій, виробів і обладнання й переміщення їх вручну від приоб'єктного складу до робочої зони), нараховані згідно з формами і системами оплати праці, що застосовуються у будівельній організації
3		Інші прямі витрати	Інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат
4		Змінні ЗВВ	Перелік ЗВВ наведено в п. 15 П(С)БО 16 [52]. Змінні загальновиробничі витрати підлягають накопиченню та подальшому розподілу між усіма видами будівельно-монтажних робіт. Розподіляють їх на підставі обраної бази розподілу.
5		Постійні розподілені ЗВВ	
6	Нерозподілені постійні ЗВВ		

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості будівельно-монтажних робіт підприємство встановлює самостійно, зафіксувавши це в обліковій політиці, а також порядок організації бухгалтерського обліку.

У Наказі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами.

Для узагальнення інформації про витрати на виконання будівельно-монтажних робіт, формування фактичної виробничої собівартості виконаних робіт Планом рахунків передбачений рахунок 23 "Виробництво". Аналітичний облік ведеться по об'єктах обліку витрат і калькулювання собівартості робіт, а також по калькуляційних статтях. Витрати відособлених

додаткових і другорядних виробництв обчислюються на окремих аналітичних субрахунках "Допоміжні виробництва", у журналах-ордерах, чи розшифровках машинограммах, що їх заміняють, у розрізі цих видів виробництв.

Відповідно до Методичних рекомендацій Мінфіну № 573 [5] облік витрат на виконання будівельно-монтажних робіт (при використанні журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку) здійснюється в журналі № 5 для підприємств, що застосовують рахунки класу 9, чи в журналі № 5А для підприємств, що використовують рахунки класу 8 і 9 одночасно. Для складання журналів № 5 і № 5А використовуються дані первинних документів, накопичувальних відомостей, аркушів-розшифровок, іменних журналів і бухгалтерських довідок. У відомості 5.1 інформація про надходження і витрату виробничих запасів узагальнюється по синтетичних рахунках (чи субрахунках), по центрах відповідальності (матеріально відповідальних особах, місцях збереження) і місцях витрати. Відомість побудована з урахуванням необхідності визначення сум і рівня транспортно-заготівельних витрат.

Прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати щомісяця визначаються і відносяться на окремі об'єкти калькулювання по прямих ознаках на підставі первинних облікових документів.

Реалізовані протягом звітного періоду проекти, надані послуги, виконані роботи накопичуються на рахунку 901 «Собівартість реалізованої продукції». Зміст записів за цим рахунком відображено на рис. 2.3.

901 «Собівартість реалізованої продукції»

Дебет	товарів”	Кредит
Собівартість реалізованої протягом звітного періоду продукції		Списана у кінці звітного періоду собівартість товарів на рахунок 79 «фінансові результати»

Рис. 2.3 Зміст записів за рахунком 901

Як було зазначено вище, до собівартості реалізованої продукції не включаються адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

До адміністративних витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» відносяться ПрАТ «Енергополь-Україна»:

- загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);
- витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємства та іншого загальногосподарського персоналу;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);
- винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);
- винагороди за зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);
- амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;
- витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- податки, збори та інші, передбачені законодавством, обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);
- плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;
- інші витрати загальногосподарського призначення.

Трудові й матеріальні затрати підприємств торгівлі та постачання на організацію переміщення товарів від виробника до споживача відображають як витрати обігу. Їх обліковують на рахунку 93 "Витрати на збут". Поряд із витратами обігу на цих підприємствах можуть бути наявними витрати

виробництва (в підсобному господарстві тощо), облік яких здійснюють на рахунку 23 “Виробництво”.

До витрат на збут, зокрема, належать витрати на пакувальні матеріали, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на маркетинг та рекламу, включаючи відрядження працівників збуту, витрати на оплату праці й комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, амортизацію, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту товарів, робіт і послуг, витрати на гарантійний ремонт, страхування товарів при доставці тощо.

За дебетом рахунка відображають суму визнаних витрат на збут, за кредитом – списання на рахунок 79 “Фінансові результати”.

Інші операційні витрати включають:

- витрати на дослідження та розробки відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»;
- собівартість реалізованої іноземної валюти, яка для цілей бухгалтерського обліку визначається шляхом перерахунку іноземної валюти в грошову одиницю України за курсом Національного банку України на дату продажу іноземної валюти, плюс витрати, пов’язані з продажем іноземної валюти;
- собівартість реалізованих виробничих запасів, яка для цілей бухгалтерського обліку складається з їх облікової вартості та витрат, пов’язаних з їх реалізацією;
- сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрядження до резерву сумнівних боргів;
- втрати від операційної курсової різниці (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами і зобов’язаннями, що пов’язані з операційною діяльністю підприємства);
- втрати від знецінення запасів;
- нестачі й витрати від псування цінностей;

- визнані штрафи, пеня, неустойка;
- витрати на виплату матеріальної допомоги на утримання об'єктів соціально-культурного призначення;
- інші витрати операційної діяльності.

Для обліку вказаних витрат у плані рахунків бухгалтерського обліку передбачені рахунки 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші операційні витрати». Зміст записів за цими рахунками наведено на рис. 2.4.

Дебет	92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші операційні витрати»	Кредит
Витрати за статтями, здійснені протягом місяця		Щомісячні списання накопичених витрат на рахунок 79 «Фінансові результати»

Рис. 2.4 Зміст записів за рахунком 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші операційні витрати»

На рис. 2.5 наведена схема обліку витрат і доходів операційної діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна».

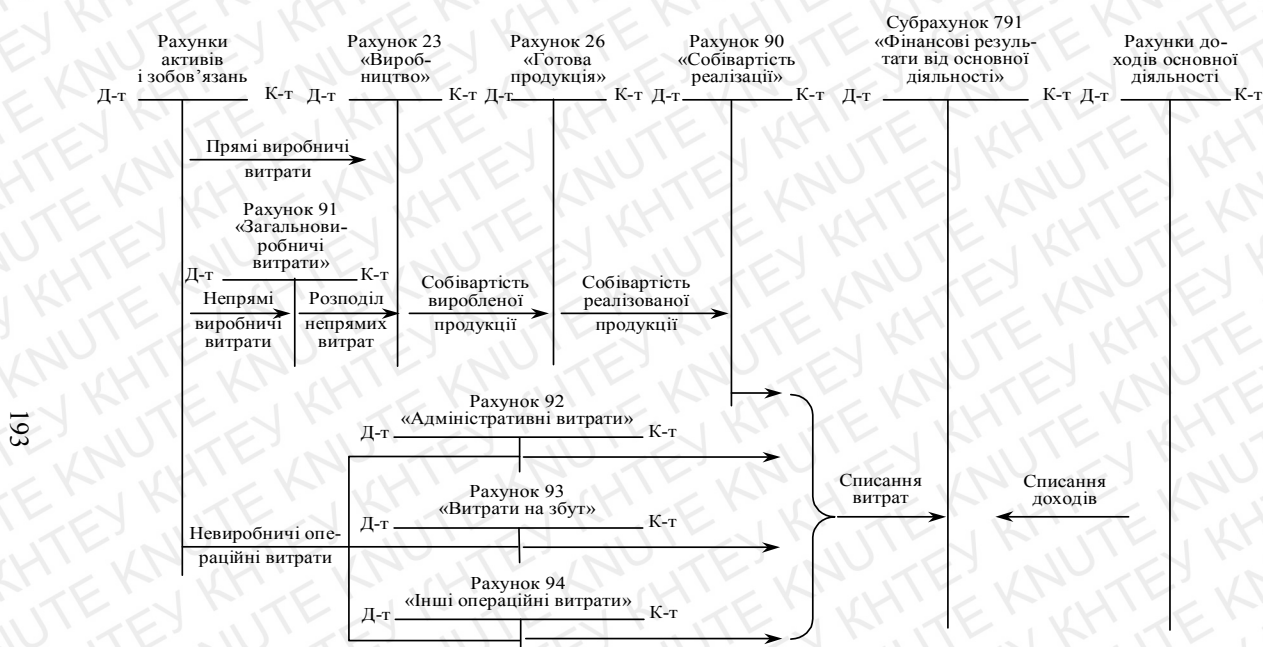

Рис. 2.5 Схема обліку витрат і доходів операційної діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна»

До витрат фінансової діяльності відносяться витрати на проценти за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою, а також витрати, пов'язані із залученням позикового капіталу. Для обліку цих витрат у плані рахунків бухгалтерського обліку передбачено рахунок 95 «Фінансові витрати». Зміст записів за дебетом і кредитом рахунка 95 наведений на рис. 2.6.

Дебет	95 «Фінансові витрати»	Кредит
Витрати за їх видами, здійснені протягом місяця		Щомісячні списання накопичених витрат на рахунок 79 «Фінансові результати»

Рис. 2.6 Зміст записів за рахунком 95 «Фінансові витрати»

Витрати інвестиційної діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна» включаються в себе витрати на капітальне будівництво, придбання та виготовлення основних засобів, нематеріальних активів, придбання довгострокових та поточних фінансових інвестицій, а також витрати, пов'язані з реалізацією необоротних активів і фінансових інвестицій.

Облік витрат на капітальні та фінансові інвестиції ведеться на рахунках класів 1 і 3, а саме на рахунках 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 15 «Капітальні інвестиції», 35 «Поточні фінансові інвестиції». Зміст та порядок обліку на цих рахунках розглянуто у попередніх розділах.

На рахунках класу 9 ведеться облік лише втрат від участі в капіталі і витрат від реалізації необоротних активів і фінансових інвестицій.

Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі.

Облік втрат від участі в капіталі ПрАТ «Енергополь-Україна» ведеться на рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі» (рис.2.7).

Дебет	96 «Втрати від участі в капіталі»	Кредит
Витрати за їх видами, здійснені протягом місяця		Щомісячні списання накопичених витрат на рахунок 79 «Фінансові результати»

Рис. 2.7 Зміст записів за рахунком 96 «Втрати від участі в капіталі»

Облік витрат, пов'язаних з реалізацією необоротних активів і фінансових інвестицій, ведеться на рахунку 97 «Інші витрати». Цей же рахунок призначений для обліку витрат звичайної діяльності, що не знайшли відображення на інших рахунках класу 9. До таких витрат, зокрема, відносяться: втрати від неопераційних курсових різниць, уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій, списання необоротних активів тощо.

Зміст записів за дебетом і кредитом рахунка 97 «Інші витрати», як і інших рахунків класу 9: за дебетом здійснюється накопичення витрат за рік, а за кредитом — їх списання у кінці звітного періоду на рахунок 79 «Фінансові результати».

Сучасна система бухгалтерського обліку розглядає витрати підприємства на сплату податку на прибуток як витрати діяльності. Для обліку податку на прибуток, нарахованого протягом року, використовується рахунок 98 «Податки на прибуток». Зміст записів за дебетом і кредитом рахунка 98 відображено на рис. 2.8.

Дебет	98 «Податки на прибуток»	Кредит
Нараховані податки на прибуток		Списання сум нарахованих податків на рахунок 79 «Фінансові результати»

Рис. 2.8 Зміст записів за рахунком 98 «Податки на прибуток»

Кореспонденція рахунків з формування витрат на сплату податку на прибуток відображена на рис. 2.9.

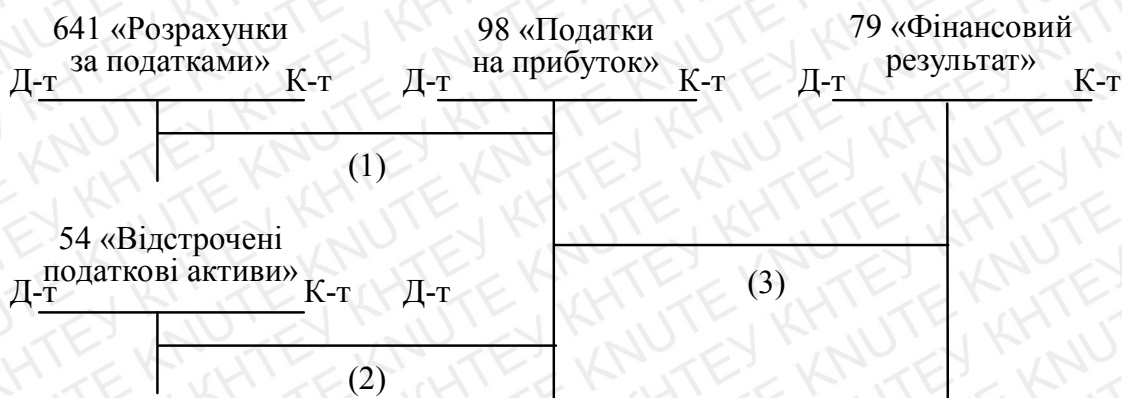

Рис. 2.9 Облік витрат на сплату податку на прибуток*

- *Пояснення: 1. Відображена заборгованість перед бюджетом по поточному податку на прибуток.
2. Включена у витрати сума відстроченого податкового зобов'язання поточного періоду.
3. Списані витрати на сплату податку на прибуток для визначення фінансового результату звітного періоду.

Витрати від надзвичайних подій включають втрати від стихійного лиха, від техногенних катастроф і аварій та інші. Їх облік ведеться за рахунком 99 «Надзвичайні витрати». Зміст записів за дебетом і кредитом цього рахунка наведено на рис. 2.10.

Дебет	99 «Надзвичайні витрати»	Кредит
Витрати за їх видами, здійснені протягом місяця		Щомісячні списання накопичених витрат на рахунок 79 «Фінансові результати»

Рис. 2.10 Зміст записів за рахунком 99 «Надзвичайні витрати»

Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено «вмонтування» рахунків внутрішньогосподарського у(правлінського) обліку до системи рахунків фінансового обліку підприємств і організацій. Вважаємо, що для цілей організації управлінського обліку торговельних витрат до рахунків фінансового обліку витрат, передбачених Планом рахунків, потрібно відкрити рахунки третього порядку – субрахунки й аналітичні рахунки внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

Так, ураховуючи наведені пропозиції щодо деталізації обліку витрат на збут до рахунку 93 «Витрати на збут», можна відкрити субрахунки для обліку таких видів витрат: на операційну оренду основних засобів; на опалення, освітлення, водопостачання, каналізацію та інші; на послуги, пов'язані із забезпеченням пожежної, відомчої та позавідомчої охорони; на дезінфекцію та дератизацію; інших господарських витрат на утримання торгових приміщень.

Накладні витрати списуються в дебет рахунку 79 «Фінансові результати» з кредиту рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Витрати від браку в роботі будівельних організацій відображаються на рахунку 24 "Брак у виробництві" у журналі № 5 і 5А окремо від браку, допущеного при виконанні будівельно-монтажних робіт, і браку, допущеного в підсобних виробництвах будівельної організації, на окремому субрахунку. Облік браку ведеться по окремих об'єктах будівництва, видам робіт і по підсобних господарствах. Виникнення браку документально оформляється актом на брак, чи повідомленням-листом про брак. У цих документах указують дані про забраковану продукцію, винних у виникненні браку, використані матеріали і інші витрати [21].

У виробничу собівартість будівельно-монтажних робіт включаються витрати на виправлення браку за винятком:

1. Остаточо забракованої продукції по її справедливій вартості;
2. Сум, відшкодованих працівниками, що допустили брак;
3. Суми, отриманих від постачальників за неякісні сировину і комплектуючі вироби.

Виконані субпідрядними організаціями роботи, прийняті і оплачені генеральним підрядчиком, включаються у виробничу собівартість будівельно-монтажних робіт генерального підрядчика (рахунок 90 "Собівартість реалізації"). Розрахунки за виконані субпідрядними організаціями роботи ведуться на рахунку 631 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками".

Витрати на спорудження та розбирання тимчасових (титульних і не титульних) будівель і споруд включаються у виробничу собівартість будівельно-монтажних робіт за умови включення таких витрат у кошторис на будівництво об'єкта.

Витрати на спорудження та розбирання титульних тимчасових будівель і споруд обліковуються у порядку, встановленому щодо обліку виконаних будівельно-монтажних робіт, і включаються у виробничу собівартість робіт за відповідними статтями калькулювання та елементами витрат.

Витрати на спорудження та розбирання не титульних тимчасових будівель і споруд обліковуються на рахунку 91 «Загально-виробничі витрати» окремо за кожним з таких об'єктів і включаються у виробничу собівартість будівельно-монтажних робіт за статтею «Загально-виробничі витрати» (за елементом «Інші операційні витрати») – у дебет рахунка 90 «Собівартість реалізації» для організацій, які застосовують 9-й клас рахунків, і в рахунок 80 «Матеріальні витрати», субрахунок 809 «Інші матеріальні витрати» для організацій, які застосовують 8-й клас рахунків «Витрати за елементами».

Витрати за будівельним контрактом, що підлягають відображенню у собівартості даного звітного періоду, повинні складатися тільки з тих витрат, які пов'язані з обсягом конкретно виконаної на цьому об'єкті роботи, що визнана доходом. Витрати, пов'язані з виконанням робіт, які ще не визнано доходом, відображаються підрядчиком у складі незавершеного виробництва.

Розрахунки підрядчика із замовником (субпідрядника з генпідрядником) відбуваються за рахунками за виконані роботи, що передані для оплати. Їх відображення здійснюється за типовою кореспонденцією рахунків, що запроваджена разом з Планом рахунків бухгалтерського обліку.

Разом з тим відповідно до П(С)БО 18 «Будівельні контракти» [14] для накопичення даних про виконані, передані для оплати рахунки і залишок незавершеного виробництва, про валову заборгованість замовників і замовникам до рахунка 23 «Виробництво», на якому вже використовується

субрахунок 230 «Виконання будівельно-монтажних робіт (будівельних контрактів)», буде відкрито ще два субрахунки 238 «Незавершені будівельні контракти» і 239 «Проміжні рахунки». Записи на цих субрахунках (дебет 238, кредит 239) здійснюються на суму рахунка (без непрямих податків) за виконані будівельні роботи (проміжний рахунок оплати) у тому періоді, в якому такий рахунок передано для оплати і відображено типовою кореспонденцією рахунків бухгалтерського обліку за дебетом рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» і кредитом рахунка 70 «Доходи від реалізації». Згорнуте сальдо рахунка 23 «Виробництво» показуватиме суму незавершеного виробництва підрядчика або його заборгованість замовнику.

Головним регістром обліку виконання будівельно-монтажних робіт у натуральній і вартісній формі є Журнал обліку виконаних робіт (форма №КБ-2 в та № КБ-3), який веде підрядчик. Саме в актах форми № КБ-2 в міститься інформація про витрати, пов'язані з виконанням будівельно-монтажних робіт, собівартість виконаних робіт. У журналі витрати групують відповідно до визначених об'єктів калькулювання. Саме на підставі записів у журналі визначають фактичну собівартість зданих робіт. Витрати за будівельним контрактом списуються за кредитом рахунка 23 "Виробництво" у дебет рахунка 903 "Собівартість реалізованих робіт, наданих послуг" [9].

Пунктом 2 П(С)БО 18 «Будівельні контракти» введено два нових терміни:

- валова заборгованість замовників;
- валова заборгованість замовникам [14].

Валова заборгованість замовників за роботи за будівельним контрактом - це сума перевищення витрат підрядчика та визнаного ним прибутку (за вирахуванням визнаних збитків) над сумою проміжних рахунків (без непрямих податків) на дату балансу з початку виконання будівельного контракту.

Валова заборгованість замовникам за роботи за будівельним контрактом - це сума перевищення проміжних рахунків (без непрямих

податків) над витратами підрядчика та визнаним ним прибутком (за вирахуванням визнаних збитків) на дату балансу з початку виконання будівельного контракту.

Тобто, термін «валова заборгованість» означає різницю між витратами підрядчика та визнаним ним прибутком (за вирахуванням визнаних збитків) по будівельному контракту та сумами переданих для оплати замовнику проміжних рахунків за цим контрактом.

Пункт 19 П(С)БО 18 «Будівельні контракти» передбачає, що валову заборгованість замовників за роботи, виконані за будівельним контрактом, підрядчик наводить у складі незавершеного виробництва; валову заборгованість замовникам за роботи, виконані за будівельним контрактом, підрядчик наводить у складі інших поточних зобов'язань [14].

Після завершення будівельного контракту субрахунки 238 і 239 взаємно закриваються.

Дт 238 Кт 239 - відображення проміжних рахунків

Дт239 Кт238- закінчення будівельного контракту

Згідно із п. 19 П(С)БО 18 «Будівельні контракти» у баланс потрапляють різниці між сумами накопичених на звітну дату розрахункових обсягів робіт і виставлених замовнику проміжних рахунків (актів) за виконані роботи. Якщо різниця позитивна, то утворюється так звана валова заборгованість замовника, якщо від'ємна - валова заборгованість перед замовником. Коли утворюється валова заборгованість замовника, вона відображається у балансі за статтею "Незавершене будівництво" (рядок 020), валову заборгованість, у свою чергу, відображають у звітності як поточну кредиторську заборгованість.

У табл. 2.2 представлена використовувана в ПрАТ «Енергополь-Україна» кореспонденція рахунків обліку витрат у будівництві при використанні рахунків класів 8 і 9.

Таблиця 2.2

Кореспонденція рахунків обліку витрат ПрАТ «Енергополь-Україна»

№ п/п	Зміст операції	Дт	Кт
1	2	3	4
1. Угрупування витрат операційної діяльності будівельної організації по елементах			
1.1	Списано вартість запасів, використаних при виконанні будівельно-монтажних робіт, для обслуговування будівництва, в адміністративних і збутових цілях	80	20, 22
1.2	Нарахування заробітної плати працівникам, зайнятим виконанням будівельно-монтажних робіт, обслуговуванням будівництва, адмініструванням і збутом	81	661
1.3	Нараховано внески на фонд оплати праці працівників	82	651, 652, 653
1.4	Нараховано амортизацію основних фондів і нематеріальних активів	83	13
1.5	Інші операційні витрати (послуги сторонніх організацій, втрати від нестач і псування цінностей)	84	63, 37, 20
2. Формування собівартості будівництва			
2.1	У виробничу собівартість включені прямі матеріальні витрати, а також:		80
2.2	витрати на оплату праці працівників, безпосередньо зайнятих виконанням будівельно-монтажних робіт	23	81
2.3	витрати на сплату нарахувань на фонд оплати праці працівників, зайнятих у будівництві		82
2.4	амортизація виробничих основних засобів і нематеріальних активів		83
2.5	Розподіл виробничих накладних витрат між об'єктами будівництва	23	91
3. Формування загальновиробничих, адміністративних витрат і витрат на збут			
3.1	Відображаються витрати матеріалів	91, 92, 93.	80
3.2	Відображаються витрати на оплату праці адміністративних працівників	92	81
3.3	Відображаються витрати на сплату нарахувань на фонд оплати праці адміністративних працівників		82
3.4	Відображається нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів		83
3.5	Відображаються інші витрати (витрати на охорону праці, техніку безпеки і т.п.)		84
4.	Формування інших операційних витрат (у т.ч. зміст незадіяних будівельних машин і механізмів і інших необоротних активів, що не використовуються при виконанні будівельних контрактів)	949	80, 81, 82, 83, 84...

Перевірка відповідних даних бухгалтерського обліку фактичним даним про залишки незавершеного виробництва здійснюється шляхом щомісячного проведення інвентаризації.

2.2. Узагальнення інформації щодо витрат діяльності у звітності підприємства

Витрати будівельних підприємств відображаються у первинних документах, реєстрах обліку та звітності, яка, у свою чергу, може бути фінансовою, податковою та статистичною.

Звітність – це система підсумкових і взаємопов’язаних даних (показників), які характеризують умови та результати діяльності підприємства за визначений відрізок часу. Вона складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб користувачів [10].

ПрАТ «Енергополь-Україна» складає фінансову звітність відповідно до вимог чинного законодавства України, яка згідно з п. 1 р. II НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» складається з:

- балансу (звіту про фінансовий стан);
- звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід);
- звіту про рух грошових коштів;
- звіту про власний капітал;
- приміток до фінансової звітності

Представлення витрат будівельних підприємств у фінансовій звітності наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Відображення витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» у фінансовій звітності

№ з/п	Назва форми	Рядок
1	2	3
1	Форма №1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан)	Рядок 1170 «Витрати майбутніх періодів» (відображаються витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів)
2	Форма № 2	Рядок 2250 «Собівартість реалізованої продукції (товарів,

«Звіт про фінансові результати»	робіт, послуг)» (відображається виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів
---------------------------------	--

Продовження таб. 2.3

1	2	3
(Звіт про сукупний дохід)		Рядок 2130 «Адміністративні витрати» (відображаються загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства)
		Рядок 2150 «Витрати на збут» (відображаються витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції (товарів), – витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів), рекламу, доставку продукції споживачам тощо)
		Рядок 2180 «Інші операційні витрати» (відображаються собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості; втрати від знецінення запасів; від операційних курсових різниць; визнані економічні (фінансові) санкції; відрахування для забезпечення наступних операційних витрат, а також усі інші витрати, що виникають в процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, що включаються до собівартості продукції (товарів, робіт, послуг)
		Рядок 2250 «Фінансові витрати» (відображаються витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями) та ін.
3	Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»	Розділ 5 «Доходи і витрати». У примітках до фінансової звітності наводиться така інформація щодо незавершених будівельних контрактів: загальна сума зазнаних витрат і визнаних прибутків (за вирахуванням визнаних збитків) на дату балансу; вартість виконаних субпідрядниками робіт та ін.

Окремі форми статистичної звітності будівельних підприємств ілюструє табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Звіти, які подаються ПрАТ «Енергополь-Україна» до територіальних органів Державної служби статистики України

Назва звіту	Суб'єкти складання	Термін подання
1	2	3
Звіт про прийнятий в експлуатацію закінчений будівництвом об'єкт (Наказ	Юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб – замовники, місцеві органи виконавчої	Не пізніше 15 числа місяця, наступного за

від 05.08.2014 № 225 (зі змінами)), 2-буд, квартальна	влади або органи місцевого самоврядування щодо об'єктів, забудовниками яких є фізичні особи або фізичні особи – підприємці	звітним періодом
---	--	------------------

Продовження таб. 2.4

1	2	3
Звіт про виконання будівельних робіт(Наказ від 05.08.2014 № 225 (зі змінами)), 1-кб, місячна	Юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб, що виконують будівельні роботи, за переліком, установленим органами державної статистики	Не пізніше 7 числа місяця, наступного за звітним
Інформація про об'єкт, на який отримано документ на виконання будівельних робіт (Наказ від 16.11.2015 р. № 331(зі змінами)). 1-буд, квартальна	Юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб – замовники	Не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним періодом
Структурне обстеження Підприємства Наказ від 29.09.2014 № 273 (зі змінами)), 1-підприємництво, річна	Юридичні особи (підприємства) за переліком, визначеним органами державної статистики	Не пізніше 28 лютого

Інформація про витрати будівельних підприємств наводиться у Структурному обстеженні підприємства: в рядку 432 «Послуги з будівництва, з поточного ремонту будівель, споруд, доріг тощо» зазначається сума матеріальних витрат (уключаючи товари для забезпечення діяльності підприємства) та витрат на оплату послуг, що використані у виробництві продукції (товарів, послуг) (без ПДВ). У розділі 3 (колонка 7) наводиться аналогічний показник [10].

Таким чином, можна констатувати, що у даній формі статистичної звітності наводяться матеріальні витрати, здійснені при наданні послуг з будівництва. Однак у ф. 1-кб «Звіт про виконання будівельних робіт» показується Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції, за способом та характером будівництва, обсяг реалізованих будівельних робіт та ін. (не послуг, а саме робіт).

У Правилах визначення вартості будівництва ДСТУ Б Д.1.1.-1:2013 фігурує поняття будівельних робіт (розділ 6), у Методичних рекомендаціях з формування собівартості будівельно-монтажних робіт від 31.12.2010 р. №

573 теж використовується поняття «будівельні роботи» (розділ 7) та «будівельно-монтажні роботи» (розділ 1) [5].

У розділі 1 даного документа зазначається, що під будівельно-монтажними роботами розуміються будівельні, монтажні, реставраційні, пусконаладжувальні та ремонтно-будівельні роботи під час спорудження нових об'єктів, реконструкції, реставрації та ремонту об'єктів (будівництва), тобто будівельні роботи є складовою будівельно-монтажних робіт. У П(С)БО 18 «Будівельні контракти» будівництво трактується як спорудження нового об'єкта, реконструкція, розширення, добудова, реставрація і ремонт об'єктів, виконання монтажних робіт.

Отже, у Методичних рекомендаціях № 573 у складі будівництва передбачено не усі види робіт, зокрема відсутні у визначенні «розширення, добудова та виконання монтажних робіт». Відтак, спостерігаємо неточності навіть при трактуванні сутності будівництва в основних документах, які визначають засади обліку операцій у даному виді економічної діяльності.

Таким чином, організаційні напрямки обліку і контролю витрат та обсягів будівельно-монтажних робіт, як специфічної галузі, пов'язані з визначенням центрів відповідальності, місця виникнення витрат та отримання інформаційних потоків від структурних підрозділів в процесі контролю виконання обсягів будівельно-монтажних робіт.

Дослідження показало, що істотно відрізняється від інших галузей економіки України порядок групування витрат на виробництво, їх відображення в обліку, калькулювання собівартості будівництва, облік і контроль обсягів будівельно-монтажних робіт.

2.3. Облік витрат діяльності підприємства в системі управління будівельного підприємства

Роль обліку витрат на виробництво в системі управління будівельного підприємства визначається ступенем корисності інформації, наданої обліковою системою для прийняття управлінських рішень. Підхід до

управління, спрямований на стандартизовані процедури для відображення минулих подій, повинен поступитися місцем більш гнучким системам обліку, таким як управлінський облік, який орієнтований на аналіз можливостей підприємства та прийняття на їх підставі управлінських рішень [9].

Побудова управлінського обліку витрат у ПрАТ «Енергополь-Україна» будується на системі побудови «центрів відповідальності, тобто структурних підрозділів підприємства, які очолюються менеджерами відповідного рівня, що несуть відповідальність за виконання планів робіт підлеглого йому підрозділу та має право приймати самостійно управлінські рішення у межах своїх повноважень».

Кожен центр відповідальності ПрАТ «Енергополь-Україна» включає ряд місць виникнення витрат. Початкове нагромадження витрат відбувається на робочих місцях, які є вихідним рівнем формування витрат.

Відокремлення центрів відповідальності в будівельній організації є досить складним завданням, що пояснюється багатоступеневим характером будівельного процесу. Чим детальнішим буде поділ, тим повнішою та всебічнішою буде інформація, що є основою для прийняття управлінських рішень загальним керівництвом будівельної фірми.

Враховуючи специфіку будівельного виробництва, можемо відокремити такі фактори, що впливають на ступінь деталізації центрів відповідальності у будівельних фірмах:

- масштабність фірми (обсяги діяльності та кількість працівників);
- кількість та територіальне розташування будівельних дільниць;
- різноплановість та неоднорідність будівельно-монтажних робіт [10].

Центри відповідальності ПрАТ «Енергополь-Україна» згруповані у п'ять рівнів з огляду на рівень узагальнення інформації, яка ними надається. Найнижчим рівнем центрів відповідальності ПрАТ «Енергополь-Україна» є рівень початкового формування витрат усередині будівельних дільниць в розрізі робочих місць. Робітники усіх робочих місць є відповідальними перед

начальником будівельної ділянки за дорученими ним функціональними обов'язками.

Другий рівень об'єднує інформаційні потоки, що надходять від начальників територіально розрізаних будівельних ділянок, які, своєю чергою, звітують та отримують завдання від виробничо-технічного відділу.

Структурні підрозділи ПрАТ «Енергополь-Україна» третього рівня включають такі центри відповідальності:

- основні (відділи виробничо-технічний, якості та охорони праці);
- допоміжні (механічний цех);
- обслуговуючі (ремонтний цех, транспортна та диспетчерська служби).

Завданнями робітників виробничо-технічного відділу є встановлення відповідності між роботами, що виконані на будівельних ділянках, та тими, що передбачені проектною документацією за цими об'єктами будівництва.

До обов'язків робітників служби з охорони праці належить організація та проведення інструктажів з техніки безпеки (вступних та чергових) та контроль за дотриманням правил техніки безпеки на кожному робочому місці.

Відділ контролю якості ПрАТ «Енергополь-Україна» здійснює технічний нагляд та контроль за будівельним виробництвом, що за вартістю та строками будівництва має значну перевагу серед конкурентів. Тобто координація виконавців будівельно-монтажних робіт на максимальне зниження недоліків під час їх виконання, що завищують собівартість будівництва та роблять неможливим вчасне передавання замовнику об'єкта будівництва.

Допоміжне виробництво ПрАТ «Енергополь-Україна» включає механічний цех, працівники якого зв'язані з виготовленням будівельних матеріалів (залізобетонних, металевих, дерев'яних конструкцій) та виконують роботи, що не належать до основної діяльності будівельної організації. Діяльність допоміжного виробництва ПрАТ «Енергополь-

Україна» обгунтована тим, що ряд будівельних матеріалів для даного підприємства економічно вигідніше виробляти, ніж купувати. Це тісно пов'язано з тим, що, по-перше, під час закупівлі можуть виникати великі транспортні витрати у разі значної територіальної розрізненості об'єктів будівництва та підприємств-виробників подібних матеріалів, по-друге, будівельна організація може володіти прогресивнішими технологіями виготовлення таких матеріалів, що робить собівартість нижчою порівняно з іншими фірмами тощо .

Сектор обслуговуючих виробництв ПрАТ «Енергополь-Україна» включає ремонтний цех, транспортну та диспетчерську служби. Обслуговуючі підрозділи не мають самостійного значення, виконувані ними завдання повністю підпорядковані виконанню завдань, що дає основного виробництва. Так, транспортна служба ПрАТ «Енергополь-Україна» забезпечує виробництва будівельною технікою, диспетчерська служба слідкує за потребами будівельних ділянок та складає графіки використання будівельної техніки та машин у розрізі об'єктів будівництва, ремонтний цех, своєю чергою, відповідає за належний технічний стан автотранспортного парку та будівельного устаткування.

На четвертому рівні інформаційні дані узагальнюють у розрізі етапів будівництва, що становлять будівельний процес. На цьому рівні повноваження щодо прийняття управлінських рішень розподіляються в будівельній організації між головним інженером (відповідає за роботи безпосередньо зв'язані з будівництвом) та технічним директором (керує роботою служб і цехів допоміжного та обслуговувального виробництва).

П'ятий рівень є найвищим, його очолює керівник будівельної організації. Він призначений для акумулювання інформації, отриманої з попередніх рівнів, аналізу прийнятих на них управлінських рішень з метою всебічного висвітлення основної діяльності будівельної організації.

Центри відповідальності ПрАТ «Енергополь-Україна» наведено на рис.2.11.

Рис. 2.11 Центри відповідальності ПрАТ «Енергополь-Україна»

Важливою умовою отримання інформації про собівартість будівельних робіт є чітке визначення складу виробничих витрат. Планування і облік витрат за статтями калькуляції дозволяє групувати витрати за цільовим призначенням на безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і зумовленими процесами управління, реалізації тощо [9].

З регламентацією процесів формування витрат і встановленням їх оптимального складу безпосередньо пов'язане прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Так, без чіткого розмежування калькуляційних статей неможливо отримати прозору картину того, що в дійсності впливає на зростання собівартості об'єктів будівництва.

Отже, існуючі на сьогоднішній день способи угруповання статей витрат в будівництві не повною мірою відповідають зростаючим потребам управління будівельним підприємством. Окремі укрупнені статті включають в себе витрати, що мають різний економічний зміст. Діюча типова номенклатура калькуляційних статей не представляє всієї, необхідної для керівництва будівельного підприємства, управлінської інформації і може бути використана в управлінських цілях тільки після додаткового аналізу і обробки.

Зокрема, комплексний характер статей не дозволяє чітко розмежувати відповідальність за окремі складові собівартості будівельної продукції, пов'язавши величину витрат з діяльністю конкретних менеджерів. Класифікація витрат за статтями калькуляції повинна враховувати потреби нормативного обліку, а також давати можливість для реалізації такого важливого інструменту управління витратами, як бюджетування [10].

Для підвищення аналітичності, оперативності обліку і посилення контролю за формуванням собівартості необхідно переглянути методи організації аналітичного обліку та склад калькуляційних одиниць на будівельних підприємствах.

З цією метою розроблено рекомендації до змісту калькуляційних статей (табл. 2.5), використання яких дозволить якісно покращити інформаційну базу для прийняття цілого ряду управлінських рішень.

Таблиця 2.5

Рекомендації до змісту калькуляційних статей

<i>Рекомендації до змісту калькуляційних статей</i>	<i>Можливості використання в управлінні</i>
Можливості оцінки і нормування	Організація нормативного обліку і бюджетного планування
Розмежування прямих і непрямих витрат	Формування інформації про пряму собівартість об'єкту калькуляції
Розділене відображення змінних і постійних витрат	Ухвалення оперативних управлінських рішень на основі інформації про питомі витрати
Розмежування витрат, що знаходяться під контр-	Організація обліку за центрами відповідальності і бюджетного

одем різних менеджерів	планування
Виділення умовно-постійних та умовно-змінних накладних витрат	Виявлення причинно-наслідкових зв'язків між накладними витратами та об'єктами калькуляції, точніший підрахунок повної собівартості

Також з метою забезпечення управлінських потреб в інформації щодо витрат варто деталізувати номенклатуру калькуляційних статей, засновану на дотриманні єдності калькуляційних ознак, більш повно враховує особливості будівництва в сучасних умовах (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Класифікація статей витрат будівельного підприємства

Типова класифікація	Запропонована класифікація
1. Матеріали	1. Матеріали
2. Витрати на оплату праці робітників	2. Транспортні витрати по доставці матеріалів
3. Витрати на утримання й експлуатацію будівельних машин і механізмів	3. Витрати на оплату праці виробничого персоналу
4. Накладні витрати	4. Відрахування на соціальні потреби
	5. Витрати на утримання і експлуатацію будівельних машин і механізмів
	6. Адміністративно-управлінські витрати
	7. Накладні витрати структурних підрозділів
	8. Загальнобудівельні накладні витрати
	9. Витрати на організацію робіт на будівельних майданчиках
	10. Охорона довкілля
	11. Інші накладні витрати

Використання даного складу калькуляційних статей помітно підвищує інформаційну якість системи обліку витрат на будівельному підприємстві, оскільки таке угруповання дозволяє посилити аналітичність обліку, що необхідно для обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

Таким чином, рекомендована класифікація витрат на будівельних підприємствах дає змогу:

- посилити аналітичну та інформаційну функцію бухгалтерського обліку з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень;
- установити прямий зв'язок між витратами і визначальним обсягом будівельних робіт, а також з умовами їх здійснення;
- створити необхідні умови для аналізу і контролю витрат;

- більш обґрунтовано відносити умовно-змінні витрати на собівартість конкретних робіт (правильно розподіляти фактичні витрати між окремими видами будівельно-монтажних робіт);
- підвищити зацікавленість будівельних організацій у скороченні витрат на управління і обслуговування підприємства;
- проводити пошук резервів економії ресурсів [20].

Таким чином, при незначному збільшенні обсягу облікових робіт зростає аналітична цінність одержуваної інформації, яка необхідна для прийняття обґрунтованих і своєчасних управлінських рішень. При цьому, побудова системи управлінського обліку за центрами відповідальності дає змогу ПрАТ «Енергополь-Україна» розв'язати ряд проблем, що виникають у керівництва даної будівельної організації, зокрема спростити ведення синтетичного та аналітичного обліку за допомогою нагромадження інформації за рахунками відхилень, створює умови для формування необхідної звітності за потребами менеджерів всіх рівнів управління, а також збільшує обґрунтованість управлінських рішень, які приймають на кожному із рівнів. Побудова обліку виробничих витрат за центрами відповідальності дає змогу пов'язати діяльність та відповідність конкретних осіб з результатами роботи всієї будівельної організації.

Висновки до розділу 2

Проведене дослідження дає змогу сформулювати висновки про організацію та методика обліку витрат на підприємстві ПрАТ «Енергополь-Україна».

Витрати за будівельним контрактом включають: витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту; загальновиробничі витрати. До складу витрат, безпосередньо пов'язаних з виконанням будівельного контракту, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати (включаючи вартість виконаних

субпідрядниками робіт) згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Інформація в розрізі статей витрат відображає використання організацією всіх видів ресурсів, затребуваних у процесі виробництва, саме облік витрат показує, скільки коштує організації випуск того чи іншого виду продукції, а також, на який прибуток вона може розраховувати. Таким чином, облік витрат на виробництво продукції безпосередньо пов'язаний з ефективністю її виробництва й з кінцевими результатами діяльності управлінського персоналу будівельної організації.

Для ефективної організації обліку витрат на будівельно-монтажні роботи необхідно застосовувати економічно обґрунтовану класифікацію витрат за різними класифікаційними ознаками. Для підвищення аналітичності, оперативності та посилення контролю бухгалтерського обліку за витратами і калькулюванням собівартості в будівництві слід переглянути методи організації аналітичного обліку і статей витрат, склад калькуляційних одиниць. З цією метою запропонована номенклатура статей витрат на виробництво в будівництві, заснована на дотриманні єдності класифікаційних ознак, більш повно враховує особливості будівельного виробництва в сучасних умовах. Інформаційна якість системи обліку витрат помітно підвищується, оскільки таке групування дає змогу посилити аналітичність виробничого обліку, необхідного для обґрунтування прийняття управлінських рішень. Це допоможе виявити визначені співвідношення між окремими видами витрат і обчислювати ступінь їхнього впливу на рівень собівартості й рентабельності робіт. Важливість вивчення класифікації витрат зумовлена тим, що вона лежить в основі багатьох управлінських процедур: калькулювання собівартості продукції; розподілу непрямих витрат між окремими об'єктами обліку та центрами відповідальності; планування та контролю рівня витрат.

Створення на підприємстві класифікатора видів БМР та центрів відповідальності й ув'язка з цими видами робіт груп обладнання, будівельних

матеріалів та професій дозволить більшість витрат розглядати як прямі відносно певного виду БМР і використовувати суму цих прямих витрат як базу розподілу для непрямих витрат.

При незначному збільшенні обсягу облікових робіт запропоновані зміни приведуть до зростання аналітичної цінності одержуваної інформації, яка необхідна для прийняття обґрунтованих і своєчасних управлінських рішень. Ця пропозиція пов'язана зі збільшенням обсягу інформації, але її нескладно реалізувати при використанні програмних продуктів, що дають змогу автоматизувати таку роботу.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПРАТ «ЕНЕРГОПОЛЬ-УКРАЇНА»

3.1. Джерела, основні показники та методи контролю і аналізу витрат діяльності підприємства

Ефективність роботи підприємства багато в чому залежить від здійснення контролю за витратами. Систематичний і всеосяжний контроль сприяє забезпеченню обґрунтованості, своєчасності проведення цих операцій. Контроль за операціями з обліку витрат дає можливість об'єктивно оцінювати реальний стан підприємства.

Контроль є однією із функцій управління, яка дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати ті передумови і фактори, які заважають ефективному веденню виробництва, успішному досягненню поставленої мети, відкоригувати діяльність підприємства чи його структурних підрозділів.

До основоположних принципів контролю належать принципи ефективності та об'єктивності.

Принцип ефективності полягає в тому, що витрати на організацію контролю повинні бути меншими, ніж отримані в ході здійснення процедур результати. Об'єктивність контролю передбачає неупереджене виявлення порушень у фінансовогосподарській діяльності організації, незалежно від того, яким особам виявиться вигідною отримана в результаті перевірки інформація. Надійна система внутрішнього контролю дає змогу реалізувати поставлені цілі з досягнення основних економічних показників діяльності підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень.

Контроль витрат на будівництво в залежності від його етапів наведено на рис.3.1.

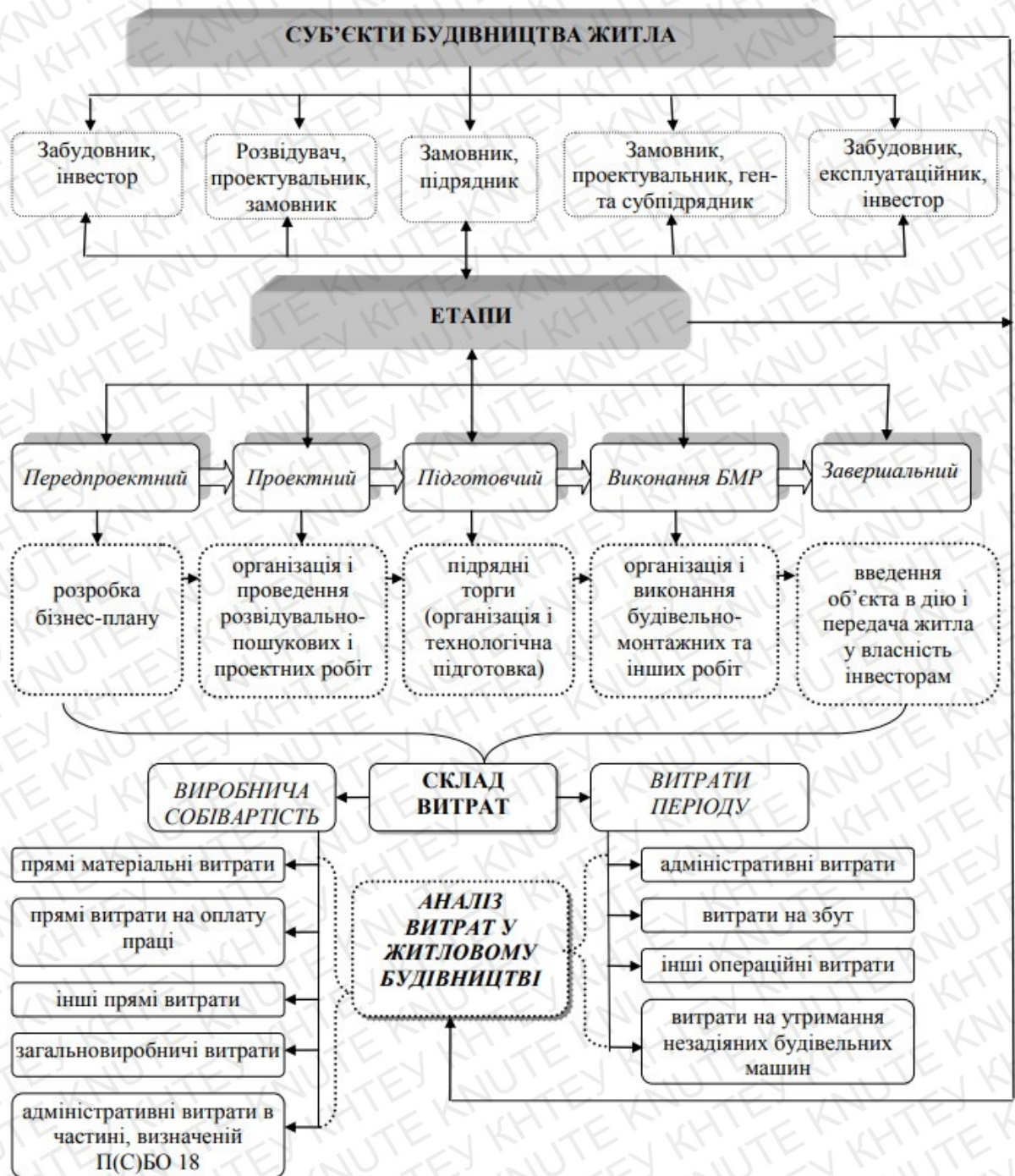

Рис. 3.1 Контроль витрат на будівництво в залежності від його етапів

З метою забезпечення контролю аналіз витрат і собівартості у будівництві запропоновано проводити за такими напрямками:

- аналіз питомої ваги витрат у чистому доході будівельних підприємств;
- оцінка залежності величини витрат від обсягу виробництва та аналіз впливу обсягу та структури продукції на собівартість робіт;

- аналіз витрат на 1 грн. продукції на 1 квадратний метр загальної площі;
- аналіз структури витрат звичайної діяльності;
- аналіз структури операційних витрат за економічними елементами; аналіз витрат за статтями калькуляції;
- за окремими етапами будівництва.

Контроль витрат на будівництво має базуватися на даних обліку і аналізу з використанням планової, кошторисної, технічної та іншої необлікової інформації. Процес контролю витрат включає кілька етапів, що дозволить досягти певного рівня оперативності та можливості впливу за його результатами на подальші господарські процеси.

У наведеній на рис.3.2 блок-схемі організації контролю витрат передбачено процедури спостереження і моніторингу витрат за їх видами і етапами виконання будівельно-монтажних робіт, а також оцінки ефективності безпосередньо системи організації внутрішнього контролю на підприємстві.

Під час контролю за витратами діяльності необхідно розв'язувати такі основні завдання:

- встановлення цілей об'єктів і напрямків контролю за витратами діяльності підприємств;
- з'ясування порядку здійснення обсягів, термінів та відповідальності осіб за проведення контролю щодо витрат діяльності;
- співставлення бюджетів витрат діяльності за їх видами, напрямами та виявлення певних відхилень від цих бюджетів;
- визначення причин відхилень і корегування бюджетів із врахуванням конкретних даних контролю та перспектив наступного функціонування підприємства та його сегментів;
- встановлення найбільш проблемних напрямків здійснення витрат діяльності (витрати на службовий транспорт, мобільний зв'язок, відрядження і т. д.) та посилення контролю за ними і відповідальності за доцільністю їх

проведення.

Рис. 3.2 Схема контролю витрат

Система внутрішнього контролю повинна мати не формальний, а реальний і систематичний характер. Ознаками такого контролю є: систематичний контроль всієї фінансово-господарської діяльності підприємства, оперативний контроль за понесеними витратами з боку керівників структурних підрозділів; контроль, оснований на точних оцінках, об'єктивних вимірниках, його здійснюють керівник організації, його заступник, головний бухгалтер, бухгалтери та інші фахівці апарату управління; встановлення зворотного зв'язку з контрольованим об'єктом. Керівники структурних підрозділів звітують перед керівництвом про

усунення недоліків, а керівництво вживає заходів для впливу на осіб, винних у негативних наслідках; затвердження систем внутрішнього контролю в обліковій політиці, що передбачає графік документообігу; посадові інструкції менеджерів усіх рівнів, узагальнення результатів контролю, їх аналізу, розроблення заходів з усунення недоліків.

Суб'єктами внутрішнього контролю витрат має бути управлінський персонал (керівник, головний бухгалтер, аналітик, фінансист) або особи, яким доручено здійснювати контроль від імені управлінського персоналу. Більшість підприємств покладає функції контролю на бухгалтерські служби. Контроль за витратами не є винятком, тому доцільно, щоб суб'єктами внутрішнього контролю за такими операціями були керівник, ревізійна комісія, головний бухгалтер, фінансовий аналітик, інвентаризаційна комісія тощо.

Контроль існує на будь-якому підприємстві, але організовується по різному за структурою та методами. Організація внутрішньогосподарського контролю (відповідно до чинного законодавства) покладена на керівника підприємства. На підставі затвердженого плану працівники, зайняті управлінням, здійснюють систематичний поточний контроль за діяльністю підрозділів підприємства. За результатами контрольних перевірок керівництво підприємства приймає рішення про усунення причин, що негативно впливають на діяльність підприємства.

Метою контролю є досягнення управлінських цілей щодо забезпечення максимально-позитивної результативності ведення бізнесу та мінімізації суб'єктом господарювання різного роду ризиків в їх діяльності через протидію появі помилок та недоліків, перевірку достовірності даних обліку й звітності [5, с. 30].

Перш за все контролюється система документування та обліку, перевіряється законність та доцільність складених господарських операцій на основі первинних документів; достовірність відображення записів в облікових регістрах.

Управління витратами доцільно здійснювати за допомогою методів, які відповідають вимогам і специфіці (особливостям технологічного процесу, типу організації) окремих виробництв, забезпечують складання достовірних калькуляцій собівартості продукції і організації дієвого контролю за зниженням витрат виробництва.

Ефективна облікова система дає можливість керівництву належним чином виконувати свої обов'язки з контролю, забезпечення збереженості ресурсів, представлення звітності й задоволення потреб чинного законодавства. Бухгалтерський контроль здійснює відділ внутрішнього контролю, охоплюючи роботу з метою перевірки, – щодо легальності, старанності та вірогідності господарських операцій до їх здійснення або перед їх завершенням на підставі бухгалтерських документів, а також з метою перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку. На нашу думку, розв'язання проблеми контролю облікових записів є можливим завдяки створенню паралельних інформаційних потоків, які контролюють один одного і забезпечують вірогідність облікових даних.

Управління витратами виробництва реалізує свою основну мету і головні завдання шляхом здійснення визначених функцій. Однією з функцій управління і є внутрішній контроль.

Розглядаючи функції внутрішнього контролю витрат у взаємозв'язку, процес управління можна представити як ланцюг безупинних взаємозалежних дій з аналізу, планування, організації, мотивації, обліку, контролю і регулювання відповідних факторів виробництва. Функції внутрішнього контролю витрат можна розглянути за двома напрямками: перший – забезпечення інформацією виконавчих органів підприємства та задоволення потреб власників; другий – створення єдиної системи за контролем витрат на підприємстві [2, с. 57].

Основна проблема забезпечення внутрішнього контролю витрат полягає в тому, що на підприємствах не рідко не має чіткого розуміння, як правильно організувати контроль, це створює ряд проблем. Основні причини

цього наступні: відсутність працівників відповідної кваліфікації, методик, систем показників оцінки тощо.

З метою посилення контролю особливу увагу необхідно приділити перевірці економічної ефективності і доцільності операцій підприємств, адже керівники окремих структурних підрозділів іноді не вникають у суть і ефективність рішень.

Контроль поточної господарської діяльності повинен здійснюють комплексно, тому цим повинні займатися спеціалісти, які знають економіку і технологію виробництва. Для підвищення оперативності контролю на підприємствах важливе значення мають правильна організація кількісно-сумового обліку цінностей у місцях зберігання продукції, раціональне здійснення операцій під час надходження і реалізації продукції, ефективне використання коштів [9, с. 4].

Внутрішній контроль витрат підприємства має здійснюватися: на стадії бюджетування витрат оцінюється оптимальність, раціональність і ефективність різних варіантів управлінських рішень та відповідність їх загальної стратегічної мети розвитку підприємства; на стадії організації та регулювання управлінських рішень оцінюється можливість досягнення бажаних результатів з певними витратами; на стадії обліку контролюють аціональне й ефективне використання виробничих і фінансових ресурсів відповідно до затверджених бюджетів; доцільність і законність господарських операцій підприємства.

Оскільки система внутрішнього контролю впливає в цілому як на фінансовий стан так і на результати діяльності суб'єктів господарювання, тому для забезпечення об'єктивності, правдивості, неупередженості, якості висновків і пропозицій, що приймаються за результатами контрольних перевірок, необхідно зменшити, або зовсім унеможливити вплив суб'єктивних чинників на учасників контрольного процесу. Для цього необхідно оптимізувати організаційну побудову як контрольного процесу у цілому, так і кожної з контрольних процедур.

Дослідження питання обліку та організації системи внутрішнього контролю витрат дає змогу визначити основні напрямки вдосконалення організації внутрішнього контролю на підприємствах: успішне виконання поставлених завдань повинно будуватись на принципах, які мають фундаментально-методологічне значення для побудови системи внутрішнього контролю на підприємстві; внутрішній контроль має забезпечити правильність формування собівартості продукції (робіт, послуг); ефективним методом контролю є перевірка правильності і документальної обґрунтованості списання витрат. Організація контрольного процесу і реалізація його на практиці потребує дотримання в обов'язковому порядку цілого ряду вимог, зокрема: розробити систему планових показників і систему стандартів за напрямками діяльності; за кожним окремим об'єктом управління конкретизувати етапи контрольного процесу; для всіх об'єктів контролю попередньо встановити масштаб допустимих відхилень.

Отже, для впровадження ефективної системи внутрішнього контролю витрат потрібно насамперед розробити внутрішні стандарти контролю, здійснити його автоматизацію та удосконалити нормативноправову базу стосовно внутрішнього контролю. Система внутрішнього контролю впливає як на фінансовий стан, так і на результати господарської діяльності, з метою забезпечення об'єктивності, неупередженості, якості висновків та пропозицій, що приймаються за результатами контрольних перевірок, слід проводити внутрішній контроль на основі визначеної концепції. Тому потрібно оптимізувати організаційну побудову як усього контрольного процесу, так і кожної контрольної процедури.

В умовах ринкових відносин виникає проблема не стільки у визначенні суми витрат, їх розподілу за об'єктами та забезпечення мінімізації, скільки в управлінні ними в умовах конкуренції та визнання доцільності і досягнення необхідної їх прибутковості. Причому завдання полягає не в їх мінімізації, а у досягненні такого рівня, за яким вони визнаються споживачами та приносять відповідний прибуток виробникам.

Мета аналізу витрат діяльності підприємства полягає в інформаційному забезпеченні та всебічній оцінці досягнутих результатів і в оптимізації та обґрунтуванні управлінських рішень стосовно їх подальшої раціоналізації. Для досягнення цієї мети здійснюється аналіз на основі принципів системного, комплексного і кібернетичного підходів до аналізу економіки.

Основою системного підходу є дослідження об'єктів витрат як системи, розкриття їх цінності, виявлення багатьох типів зв'язків, зведення їх в єдину теоретичну систему.

Системний підхід до аналізу витрат передбачає: виявлення місця і ролі показників витрат в оцінці досягнутої ефективності виробництва; розробку принципової схеми аналізу на основі класифікації факторів і резервів раціоналізації витрат; визначення методів вимірювання факторів і резервів раціоналізації витрат; встановлення основних напрямів мобілізації виявлених резервів раціонального використання виробничих ресурсів у поточному і перспективному плануванні собівартості.

Комплексний підхід означає вивчення об'єктів витрат як системи з погляду формування інформації для прийняття управлінських рішень. Комплексний підхід збігається із системним підходом лише стосовно вивчення окремих аспектів, окремих показників витрат. Їх динаміка і прогноз на перспективу не тотожні, коли йдеться про об'єкт аналізу загалом. Тоді комплексний підхід є принципом системного підходу. Він означає узгодження й одночасне дослідження у взаємозв'язку різних аспектів господарської діяльності на основі вивчення системи показників з метою отримання кінцевих результатів" встановлення і вимірювання факторів, що їх зумовлюють, виявлення резервів підвищення ефективності виробництва, отримання інформації для обґрунтування управлінських рішень.

Комплексність економічного аналізу витрат виявляється у трьох напрямках: по-перше, у процесі аналізу враховуються не лише економічні, а й технічні, соціальні, технологічні та інші фактори; по-друге, у тіснішому

зв'язку його цілей і завдань із цілями управління; по-третє, у багаторівневому аспекті аналізу витрат (за центрами відповідальності витрат).

Кібернетичний підхід передбачає розгляд об'єктів витрат як системи, що складається з елементарних перетворювачів інформації. За цим підходом аналіз підпорядкований цілям синтезу економічної системи та її вдосконалення, економіко-математичні методи аналізу витрат збігаються із системним дослідженням економіки й управління об'єктом.

З огляду на зазначене вище можна виокремити загальну блок-схему економічного аналізу витрат операційної діяльності підприємства (рис. 3.3).

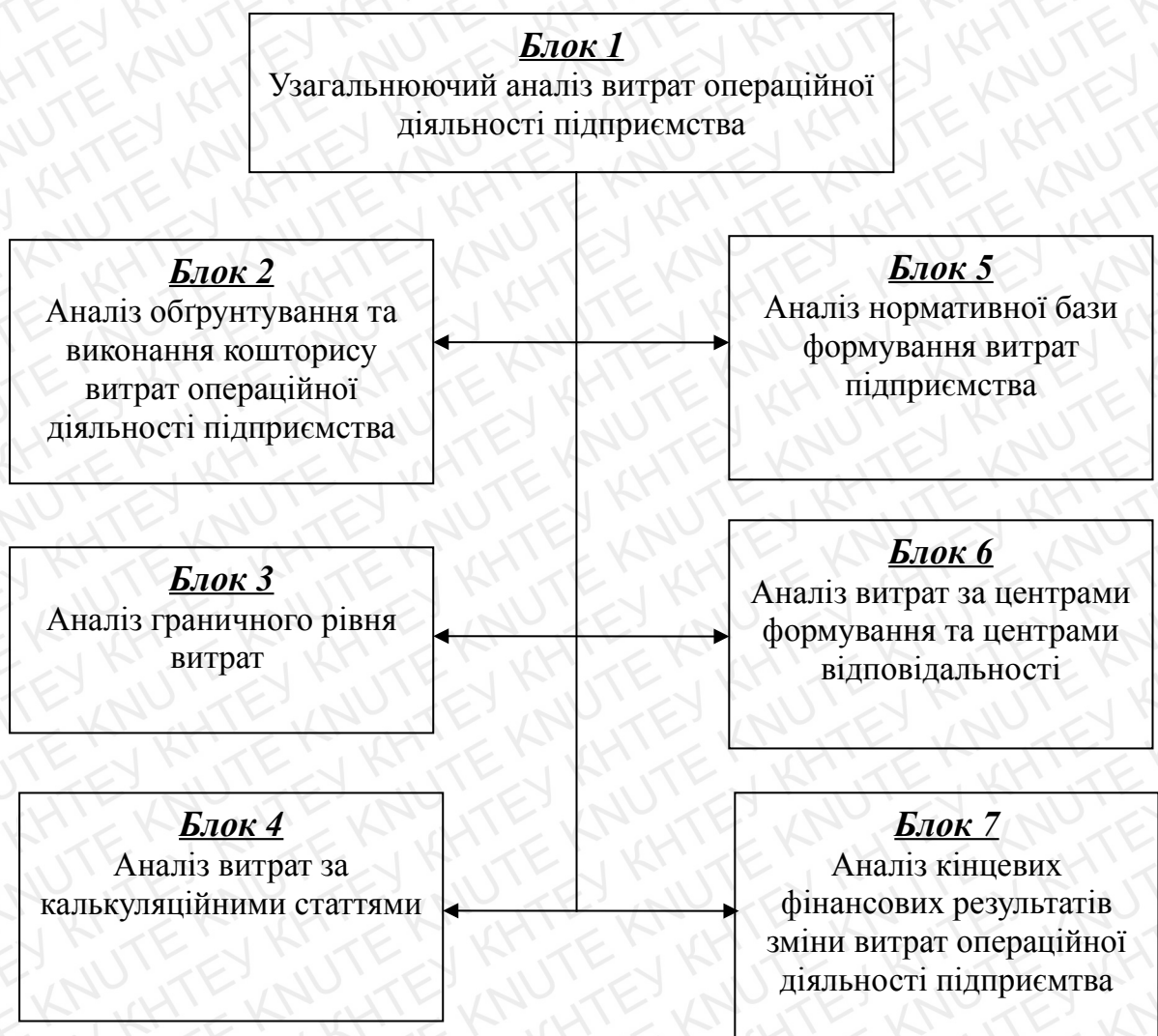

Рис. 3.3 Загальна модель економічного аналізу витрат будівельного підприємства

Головним завданням аналізу витрат на підприємстві є:

- систематичний контроль за виконанням планів здійснення витрат;
- виявлення факторів формування показників витрат та розрахунки їхнього впливу на фінансовий результат;
- контроль за виконанням плану собівартості продукції в цілому і за окремими виробами;
- виявлення резервів зниження витрат;
- розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Інформаційна база проведення аналітичних досліджень витрат формується за вихідною інформацією про кошториси (нормативи) витрат, за даними бухгалтерського і статистичного обліку, за матеріалами ревізій і спеціальних обстежень та ін. Враховуючи управлінський аспект аналізу витрат операційної діяльності, їх оцінку, діагностику та пошук резервів раціоналізації слід проводити у певній послідовності. На першому етапі необхідно провести загальну оцінку виконання кошторису (стандартів) витрат у цілому, за окремими об'єктами управління та у розрізі економічних елементів, що дасть можливість не лише встановити позитивні або негативні відхилення, а і виявити зміну структури витрат. На другому етапі необхідно провести факторний аналіз відхилень прямих витрат, враховуючи зміну обсягу і структури операційної діяльності. З цим пов'язані оцінки нормативів (стандартів) витрат та їх обґрунтованості. На третьому етапі слід здійснити аналіз виконання бюджету (кошторису) накладних витрат. На четвертому етапі необхідно провести аналіз собівартості (калькуляцій) окремих видів продукції (робіт, послуг), що допоможе визначити конкурентоспроможну виробничу програму та напрями структурної перебудови виробництва. На п'ятому етапі потрібно дати оцінку впливу зміни витрат операційної діяльності на кінцеві виробничо-фінансові результати роботи підприємства.

Створення ефективного аналітичного забезпечення управління витратами операційної діяльності пов'язане;

- з виготовленням конкурентоспроможної продукції;

- наявністю якісної та реальної інформації щодо собівартості окремих видів продукції, виконаних робіт (послуг) та їх позицій на ринку;
- можливістю використання гнучкого ціноутворення;
- наданням об'єктивних даних для складання бюджету підприємства;
- можливістю оцінки раціоналізації витрат за центрами їх формування та центрами відповідальності.

Основними завданнями контролю за витратами на виробництво продукції (робіт, послуг), на наш погляд, є наступні завдання: контроль за виконанням обсягів виробництва продукції в розрізі певної номенклатури; перевірка дотримання норм списання матеріальних ресурсів у витрати на виробництво; попередження браку у виробництві та контроль за процедурою виправлення допущеного браку та/або відшкодування втрат від нього; контроль за використанням трудових ресурсів, нарахуванням оплати праці, фіксування і аналіз причин втрат робочого часу; перевірка ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів виробничого призначення; фіксування простоїв, пов'язаних з поломками машин і обладнання та простоїв через відсутність замовлень, сировини й матеріалів; контроль за непрямими витратами.

Ефективність управління діяльністю виробничого підприємства зумовлена якістю інформації (вхідної і вихідної), що є в розпорядженні управлінців різного рівня.

Значну частину економічної інформації отримують через систему обліку, яка традиційно вважається однією з функцій управління.

Функції управління витратами взаємодіють і частково переходять одна в одну. Так, організація полягає у формуванні та визначенні основних завдань, принципів та методів управління витратами. Планування забезпечує розрахунок оптимальних розмірів витрат для досягнення поставлених цілей. Виявлення витрат та визначення їх розміру здійснюється у процесі обліку. Контрольна функція полягає у перевірці правильності проведених розрахунків і виявленні відхилень фактичних обсягів витрат від норм, планів,

кошторисів. Для встановлення причин відхилень проводять факторний аналіз, що дає змогу визначати, через які чинники виникли відхилення, визначити ступінь впливу цих чинників на результативні показники. Функція регулювання здійснює пошук альтернативних шляхів зниження витрат для отримання оптимального результату.

Таким чином, облік і планування витрат повинні забезпечувати оперативну інформацію для здійснення функції контролю та аналізу. У свою чергу, інформація, отримана в результаті проведеного аналізу, є складовою частиною інформаційної системи управління витратами та може бути використана не тільки для оперативного й тактичного, а й для стратегічного планування.

Отже, необхідною передумовою ефективності управління витратами на підприємстві є інтеграція всіх його функцій, які здійснюються різними службами підприємства (бухгалтерією, плановим, виробничим та іншими відділами). Лише координуючи їх роботу, бухгалтерська служба здатна забезпечити необхідною інформацією систему управління.

Очевидно, що така інформаційна система не може створюватися тільки в межах бухгалтерського обліку. Це викликано насамперед тим, що облік фіксує господарські факти. І наскільки детально ця інформація не була б, такий підхід не дає змоги передбачити неефективне використання ресурсів і запобігти йому. Основний критерій якості інформації, необхідної для управління, – її оперативність.

І хоча за допомогою фінансової звітності, яка складається на підставі даних бухгалтерського обліку, можна проаналізувати результати минулих подій і підготувати інформацію для прийняття майбутніх рішень, дані наявної системи бухгалтерського обліку втрачають значення для прийняття тактичних та оперативних управлінських рішень. Крім цього, об'єктом бухгалтерського обліку є тільки операції, які мають грошове вираження, але під час формування інформаційної системи для управління витратами важливе значення мають дані оперативного обліку щодо виконання

виробничих завдань, використання трудових і матеріальних ресурсів тощо, оскільки бухгалтерський облік не дає повного відображення якісної сторони об'єктів обліку.

Отже, базою для формування інформаційного забезпечення управління витратами є оперативний (оперативно-технічний), статистичний та бухгалтерський облік як складники системи господарського обліку підприємства. Саме в цьому середовищі формується управлінський облік, який традиційно називається обліком тільки через те, що основним його джерелом є облікова інформація.

Важко провести межу між бухгалтерським та управлінським обліком, оскільки вони постійно взаємодіють і доповнюють один одного. Останній виходить за межі власне бухгалтерського обліку і може використовувати не тільки бухгалтерську, а й нормативно-довідкову, планову, економічну, аналітичну, технічну та іншу інформацію.

Управлінський облік витрат є поглибленням, деталізацією даних господарського обліку, який повністю розкриває ефективність придбання та використання ресурсів, систематизує інформацію, необхідну для планування та управління діяльністю організації на всіх її рівнях.

Оскільки жоден вид інформації окремо від інших не може бути базою для прийняття ефективних управлінських рішень, то управлінський облік і є тією системою, яка накопичує інформацію з різних джерел, "фільтрує" інформаційні потоки та формує інформаційне забезпечення відповідно до чітко визначених потреб управління витратами на різних його рівнях. При цьому важливе значення має розвиток сучасних комунікаційних технологій, які дають можливість опрацьовувати велику кількість внутрішньої і зовнішньої інформації, створюючи інформаційну систему підприємства. Модель такої інформаційної системи залежить від завдань управління, форми (централізованої чи децентралізованої) та структури організації підприємства, повноважень і рівня відповідальності керівників різних підрозділів (секторів, ділянок тощо), від ефективності діяльності

маркетингових та моніторингових структур, зовнішніх чинників, що впливають на діяльність підприємства, рівня комп'ютеризації обліку.

На основі запропонованої Л. Микитюк схеми обліково-аналітичної системи [59, с. 18] спробуємо розробити модель обліково-аналітичної системи витрат (рис. 3.4).

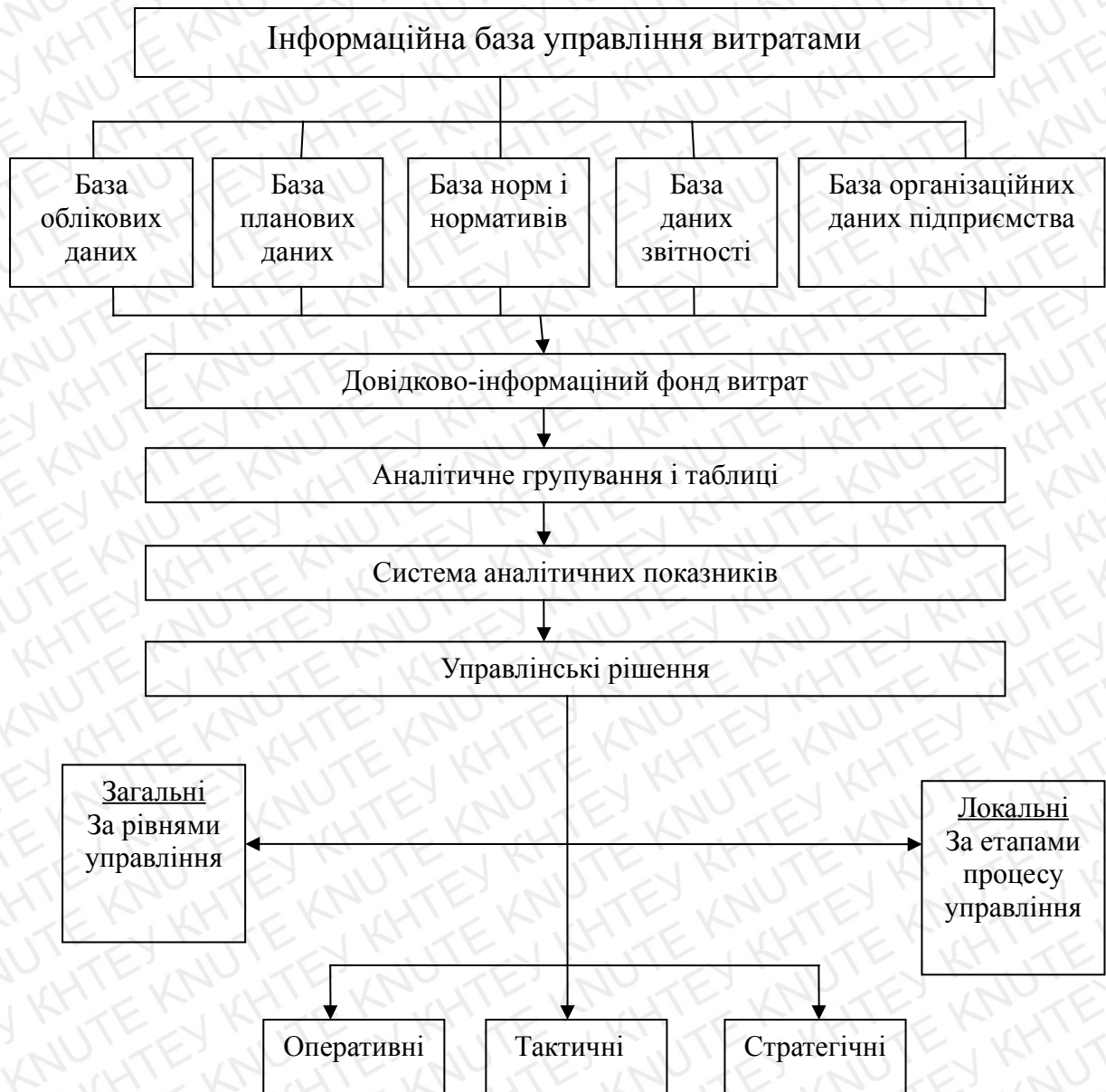

Рис. 3.4 Модель інформаційного забезпечення системи аналізу та контролю витрат будівельного підприємства

Обліково-аналітична система визначає джерела інформації, порядок формування облікової та аналітичної інформації про витрати, які

використовуються в подальшому для прийняття управлінських рішень керівництвом підприємства.

До інформаційної системи управління витратами ставлять такі вимоги: відповідність інформації потребам управління; забезпечення мінімальним, але достатнім обсягом інформації для прийняття виважених управлінських рішень; забезпечення оперативного реагування на відхилення; достовірність інформації; регулярність інформації для простеження динаміки; багатоваріантність інформації для розгляду альтернативних рішень; результативність інформації, яка полягає у зіставленні результатів із витратами; комплексність та наочність інформації.

Отже, система управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат, їх планування, аналіз та стимулювання їхнього зниження, яка повинна бути ефективно забезпечена інформаційними ресурсами. Інформаційним забезпеченням цієї системи є сукупність даних, які отримуються в результаті організації, планування, обліку контролю та аналізу витрат підприємства і служать основою їх регулювання.

Упровадження управлінського обліку як системи інформаційного забезпечення управління витратами на підприємствах України супроводжується багатьма проблемами. Насамперед це стосується відсутності одностайності думок вітчизняних науковців щодо його сутності, методів та прийомів. Тому необхідно розробити нові методичні рекомендації з упровадження управлінського обліку, які б враховували наявну практику й результати наукових досліджень щодо зазначених проблем.

Змін потребує і структура управління підприємства, оскільки оперативність і якість прийняття управлінських рішень досягається при її децентралізації та створенні обліку за центрами відповідальності. Розподіл сфер відповідальності та повноважень щодо прийняття рішень між керівниками різних центрів відповідальності забезпечить визначення

результатів роботи не тільки підприємства загалом, а й окремих його структурних підрозділів.

3.2. Методика контролю витрат діяльності підприємства

Контроль за поточними витратами займає відповідальне місце в системі управління витратами підприємства. В структурі усіх витрат підприємства такі витрати, в основному, складають 70-80 %. До поточних витрат відносять витрати на виробництво і витрати діяльності. Нині актуально віднайти таку сукупність методів контролю за витратами підприємства, яка б забезпечила зростання ефективності його діяльності і сприяла б зменшенню ризиків банкрутства в умовах гіперконкуренції та перманентної кризи світової економіки і її сегментів.

Під час проведення перевірки витрат діяльності контролер не повинен обділити увагою сумнівні та безнадійні борги. Щоб легше їх контролювати, доцільно було б, на думку А. Хуторян (підтримуємо її думку), відкрити окремі субрахунки сумнівних і безнадійних боргів на рахунках 94 “Інші витрати операційної діяльності”, 95 “Фінансові витрати”, 96 “Втрати від участі в капіталі” [74, с. 325].

Проблеми теорії і методології контролю за поточними витратами як цілісної системи в процесі управління витратами підприємства залишаються мало вивченими, тоді як окремі елементи системи вивчені достатньо добре. Зважаючи на цю обставину, автор має намір розвинути й поглибити теоретичні та методологічні підходи до цих проблем.

Контроль за витратами на виробництво в підприємстві здійснюється в розрізі його виробничих підрозділів за статтями і елементами витрат, відхиленнями від нормативних або планових показників.

Контроль витрат на будівництво житла має базуватися на даних обліку і аналізу з використанням планової, кошторисної, технічної та іншої необлікової інформації. Процес контролю витрат включає кілька етапів, що

дозволить досягти певного рівня оперативності та можливості впливу за його результатами на подальші господарські процеси.

Контроль за загальновиробничими витратами має на меті встановити повноту та якість відображення цих витрат в первинних документах і облікових реєстрах, правильність розподілу загальновиробничих витрат з використанням бази розподілу за нормальною потужністю, а також чи не перевищено кошторис загальновиробничих витрат у кожному, зокрема, структурному підрозділі підприємства.

Контроль за адміністративними витратами (рахунок 92) здійснюють за чотири групи цих витрат:

- 1) адміністративно – господарські витрати;
- 2) витрати на обслуговування працівників;
- 3) інші накладні витрати;
- 4) витрати, що не враховані в нормах накладних витрат, але відносяться до накладних витрат.

Доцільно, з нашої точки зору, здійснювати також контроль за напрямками адміністративних витрат в середині кожної з чотирьох груп. Відхилення за групами та напрямками адміністративних витрат контролер повинен детально проаналізувати з метою встановлення причин значних відхилень та їх винуватців.

Проводячи контроль за витратами на збут (рахунок 93), контролер, вважаємо, повинен вивчити, перш за все, структуру таких витрат та доцільність їх здійснення. Його мають зацікавити суми і зміст господарських операцій з витрат на рекламу продукції; витрати на вітчизняні та зарубіжні відрядження працівників, зайнятих збутом, тривалість відряджень, середня вартість одного відрядження, рівень окупності відряджень; витрати на проведення гарантійних ремонтів та їх кількість, чим ці ремонти спричинені і хто в цьому винен, а також витрати, пов'язані з гарантійним обслуговуванням і чи ведеться щоденний облік кількості виконаних робіт щодо такого обслуговування тощо.

Під час перевірки інших операційних витрат (рахунок 94), контролер, на нашу думку, зобов'язаний пильніше придивитися: до причин виникнення та сум безнадійної дебіторської заборгованості, розмірів (ставок) відрахувань до резерву сумнівних боргів; до нестач і втрат від псування цінностей, намагаючись відповісти на запитання про об'єктивні та суб'єктивні причини, що їх породили, динаміку, типи, періодичність і тривалість нестач й втрат, місце їх виникнення, осіб причетних до цього, способи виявлення, перелік заходів з ліквідації (скорочення) нестач та витрат і їх ефективність на короткі й тривалі періоди часу; до визнаних штрафів, пені, неустойок, відносячи ці втрати коштів будівельного підприємства на рахунок недосконалості системи управління таким підприємством або ж на рахунок посадових осіб підприємства, які проявили недисциплінованість, безвідповідальність, халатність. В останньому випадку потрібно взяти із посадових осіб письмові пояснення щодо штрафів, пені, неустойок з метою з'ясування міри їхньої вини у збитках підприємства та вибору виду стягнень (попередження, догана, залишення без премій і надбавок, повне або часткове відшкодування збитків).

За нашим переконанням, в підприємствах, де на рахунку 94 "Інші операційні витрати" обіги протягом звітнього року перевищують 20000 грн. варто запроваджувати відповідні нагромаджувальні відомості: "Нагромаджувальна відомість безнадійної дебіторської заборгованості за 201_р.", "Нагромаджувальна відомість нестач і втрат від псування цінностей за 201_р.", "Нагромаджувальна відомість нарахованих підприємству і сплачених ним штрафів, пеней та неустойок за 201_р." . На перший погляд може здатися, що введення у практику обліку додаткових нагромаджувальних відомостей це ще одне збільшення обсягів роботи для облікової служби підприємств, але це далеко не так. Треба зважити на те, що ці відомості, насамперед, виконуватимуть контрольну функцію і можуть реально принести підприємству економію в тисячі, а можливо й десятки тисяч гривень.

Досліджуючи фінансові витрати (рахунок 95), контролер повинен з'ясувати чи справді витрати, що облікуються на рахунку 95 “Фінансові витрати” належать до фінансових витрат. Це можуть бути витрати зі сплати відсотків банку за користування його позикою, за фінансову оренду та відсотків за випущеними облігаціями тощо. Важливо також перевірити всі суми в розрахунку й відповідність (ідентичність) сумам витрат із сплати відсотків. Не варто, на думку контролерів-практиків, відкидати варіанти свідомого завищення сум зі сплати відсотків і перерахування їх на рахунок інших юридичних (фізичних) осіб з метою наступного поділу незаконно отриманих коштів між членами групи змовників (шахраїв).

Контроль за втратами від участі в капіталі (рахунок 96), за нашим переконанням, повинен здійснюватись за напрямками втрат та об'єктами (групами об'єктів), де допущені ці втрати.

Контролеру потрібно дослідити структуру збитків (втрат) даного підприємства від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які облікуються методом участі в капіталі; вивчити договірну базу та умови участі підприємства в капіталі інших підприємств; встановити чи проводилась попередня оцінка ризиків від участі в капіталі і чи знали про високі ризики відповідальні працівники підприємства; з'ясувати з яким рівнем достовірності можна було уникнути підприємству цих втрат (збитків); зібрати доказову базу для визначення міри колективної (індивідуальної) вини керівництва підприємством у допущених збитках (втратах) від участі в капіталі і т. д.

Проводячи контроль за іншими витратами діяльності підприємства, що виникають під час звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язаних безпосередньо з виробництвом та / або їх реалізацією робіт і послуг, контролер, на нашу думку, повинен звернути особливу увагу на суму витрат, пов'язаних з реалізацією фінансових інвестицій, необоротних активів і фінансових інвестицій, а також на суми витрат, пов'язаних із ліквідацією, розбиранням, демонтажем списаних необоротних активів.

Перевіряючи витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій, необоротних активів та майнових комплексів, контролер має встановити причину їх реалізації та її аргументованість; склад (структуру) об'єктів реалізації, їх номінальну і ринкову ціну, ціну за якою об'єкт (об'єкти) проданий (продані) з метою виявлення застосування продавцем занижених цін з корисливими намірами; суми прибутків (збитків) від даного виду реалізації, в тому числі від приватизації державного майна; у випадку незаконної (несправедливої) реалізації окреслити коло винних в цьому осіб і визначити хто з них й у чому провинився та як відповідатиме за таке господарське порушення. Щодо знецінення (уцінки) необоротних активів і фінансових інвестицій, то тут, як нам здається, контролер має встановити у зв'язку з чим відбулося знецінення (уцінка) необоротних активів і фінансових інвестицій, чи правильно визначено суми знецінення (уцінки) й чи своєчасно їх відображено в обліку, яких втрат зазнало підприємство від знецінення (уцінки).

Списані необоротні активи підприємство зобов'язане ліквідувати власними силами або ж залучити до їх ліквідації (розбирання, демонтажу) найманих осіб (інші підприємства, організації) на договірній основі. Завдання контролера, на наш погляд, полягає в тому, що він, перш за все, має встановити перелік необоротних активів, які ліквідовуються; їхню балансову та залишкову вартість, причини ліквідації та їх аргументованість, суму нарахованої плати, пов'язаної з ліквідацією, а також чи оприбутковані від ліквідації необоротних активів матеріали, запасні частини, будівельні матеріали тощо. Контроль за витратами з ліквідації необоротних активів доцільно проводити, на наш погляд, суцільним способом, адже ймовірність порушень і зловживань під час ліквідації цих активів та в їх документальному оформленні досить висока.

Контроль за нарахованими сумами витрат з податку на прибуток здійснюється на підставі даних рахунка 98 "Податок на прибуток". Цей контроль за витратами з податку на прибуток має на меті встановити чи

правильно нараховані суми такого податку. Для цього потрібно перевірити правильність розрахунку прибутку для оподаткування, застосування ставки податку на цей податок, обчислення власне суми податку, відображення її в первинних документах, облікових реєстрах, податковій та фінансовій звітності.

Контроль за надзвичайними втратами і витратами, що виникли внаслідок повеней, землетрусів, градобою, епідемій, техногенних катастроф й аварій, інших надзвичайних подій повинен здійснюватись, на наш погляд, за видами й об'єктами цих подій, часом їх виникнення, напрямками і видами втрат та витрат ліквідаторами наслідків й постраждалими, наявністю і рухом грошових коштів, необоротних активів, запасів тощо. В залежності від масштабів надзвичайних подій визначаються суми потенційних витрат на подолання наслідків цих подій і терміни проведення комплексу відновлюваних робіт.

Приступаючи до перевірки доцільності та законності проведення надзвичайних витрат і оцінки втрат, контролер має добре продумати на що звернути особливу увагу. З нашої точки зору, це мають бути документи, де відображено які саме активи підприємство втратило або має відновити їхню вартість (балансову, залишкову); скільки матеріальних цінностей отримано від ліквідації необоротних активів, а скільки витрачено на відновлюванні роботи; акти обстеження руйнувань особистого майна громадян й відомості розподілу (отримання) ними компенсаційних виплат, будівельних матеріалів і т.д.

Отже, контроль за поточними витратами – важливий елемент в управлінні підприємствами, який забезпечує йому динамізм та стійкість.

3.3. Апробація методики аналізу витрат діяльності підприємства

Аналіз витрат за економічними елементами дозволяє вивчити їх склад, визначити питому вагу кожного елемента, долю живої і уречевленої праці в загальних витратах на виробництво. Співставлення фактичної структури

витрат за ряд років характеризує динаміку і напрямок зміни окремих елементів, матеріаломісткості, працемісткості і собівартості продукції.

Аналіз статей витрат ПрАТ «Енергополь-Україна». почнемо з оцінки їх структури та динаміки протягом аналізованого періоду. За допомогою табл. 3.1 зробимо аналіз витрат підприємства за 2015-2017 роки.

Таблиця 3.1

Структура витрат ПрАТ «Енергополь-Україна»

Показники	2015		2016		2017		Темпи росту, %	
	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	2016/2015	2017/2016
1. Матеріальні витрати, тис.грн.	37178	5,72	55417	13,09	16931	11,03	149,06	30,55
3. Витрати на оплату праці, тис. грн.	15849	2,44	13265	3,13	9262	6,03	83,70	69,82
4. Відрахування на соціальні заходи, тис. грн.	3950	0,61	3873	0,91	2135	1,39	98,05	55,13
5. Амортизація основних фондів, тис. грн.	89677	13,80	35992	8,50	17562	11,44	40,14	48,79
6. Інші витрати, тис. грн.	503388	77,44	314832	74,36	107594	70,10	62,54	34,18
Всього витрати, тис. грн.	650042	100	423379	100	153484	100	65,13	36,25

Як видно з даних табл.3.1, найбільшу частку в структурі операційних витрат становлять інші операційні витрати, до яких відносяться вартість робіт сторонніх організацій, витрати на відрядження, послуги зв'язку, безпосередньо пов'язані з виробничим процесом, хоча у 2017 р. їхня частка помітно зменшилась і становила 70,4%; на кінець 2017 р.. Найменшу частку займають витрати на соціальні заходи. Значною статтею витрат є амортизація основних засобів, що пов'язано з наявністю у підприємства будівельної техніки. Важливу частку в структурі витрат становлять витрати на оплату праці, які також мають тенденцію до зростання

Таким чином, для раціоналізації витрат ПрАТ «Енергополь-Україна» та підвищення прбутковості його діяльності доцільно передавати частину бизнес-процесів та функцій стороннім організаціям, тобто застосовувати аутсорсинг. Це дозволяє збільшити ефективність діяльності підприємства за рахунок скорочення витрат та концентрації зусиль на основному бізнесі. Основна мета аутсорсингу в будівельному бізнесі – це зниження загальних витрат, часу виконання отриманого замовлення при підвищенні якості робіт. Сезонна залежність обсягів виконаних робіт у будівельній галузі – скорочення в зимовий період та зростання в весняно-літній – зумовлює необхідність запровадження аутсорсингових схем, тобто залучення необхідної кількості спеціалістів у необхідний для підприємства період.

Матеріальне стимулювання праці задовольняє, насамперед, первинні потреби працівників в їжі, одязі, житлі, навчанні та стажуванні, а також матеріалізовані психологічні: престижне авто, дорогий курорт та ін.

Заробітна плата – це основна форма оплати праці за виконану роботу або наданні послуги згідно з трудовими договорами працівників, зазвичай виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Заробітна плата є одним з елементів витрат, має свою структуру і утворює фонд оплати праці штатних працівників включає фонд основної заробітної плати, фонд додаткової заробітної плати, заохочувальні та компенсаційні витрати.

Резервами зниження витрат на оплату праці є підвищення продуктивності праці. Резерви підвищення продуктивності праці поділяють на дві групи:

1. резерви зниження трудомісткості за рахунок автоматизації будівельних процесів, вдосконалення організації будівництва і праці;
2. резерви покращення використання робочого часу за рахунок ліквідації можливих його втрат, підвищення рівня дисциплінованості та відповідальності працівників.

Факторами підвищення продуктивності праці є:

- матеріально-технічні – пов'язані з НТП, тобто застосування ефективної техніки, застосування нових ефективних розробок;
- організаційні – пов'язані з підвищенням рівня концентрації, спеціалізації і кооперування, раціонального розміщення підприємств;
- економічні – пов'язанні з впровадженням у діяльність економічних методів управління, вдосконалення ціноутворення, фінансово-кредитного механізму та ін.;
- соціальні – дії, що спрямовані на підвищення мотивації діяльності працюючих у будівельній галузі.

Всі фактори, які перераховані вище, взаємопов'язані і діють одночасно на зміну фонду оплати праці.

Для більш конкретних висновків необхідне проведення подальшого аналізу з метою виявлення впливу різних факторів на динаміку чистого прибутку підприємства.

З метою аналізу представимо фінансовий результат у виді адитивної моделі:

$$П = В + ІД - МВ - ВОП - ВС - А - ІОВ \quad (3.3)$$

де П - фінансовий результат (прибуток), тис.грн.;

В – виторг від реалізації без ПДВ, тис.грн.;

ІД – інші доходи, тис.грн.;

МВ – матеріальні витрат, тис.грн.;

ВОП – витрати на оплату праці, тис.грн.;

ВС – відрахування на соціальні заходи, тис.грн.;

А – амортизація, тис.грн.;

ІОВ – інші операційні витрати, тис.грн.;

На прибуток впливає велика кількість факторів. Ми розглянемо дію зміни цін і обсягу випущеної продукції і реалізованої продукції, а також інших доходів і витрат підприємства.

Загальна зміна виручки від реалізації розраховується по формулі:

$$\Delta B = B^{2016} - B^{2010} \quad (3.4)$$

де ΔB – зміна виторгу від реалізації, тис.грн

B^{2017} – виручка від реалізації(без ПДВ) у 2017 році, тис.грн

B^{2016} – виручка від реалізації(без ПДВ) у 2016 році, тис.грн

$$\Delta B = 72,9 - 18,0 = 54,9 \text{ (тис.грн.)}$$

Як видно в 2017 році в порівнянні з 2016 роком відбулося збільшення виручки від реалізації на 54,9 тис.грн. Ця зміна була викликана дією декількох факторів: ціни реалізації та обсягу реалізації. Нам потрібно з'ясувати, що в більшій мері вплинуло на зміну виручки.

$$\Delta B_{ц} = B^{2017} - B^{2016} / I_{ц} \quad (3.5)$$

де $\Delta B_{ц}$ - зміна виручки в результаті зміни ціни реалізації, тис.грн.;

$I_{ц}$ - індекс цін на послуги, у 2017 році він склав 117,7% (або 1,177)

$$\Delta B_{ц} = 72,9 - 72,9 / 1,177 = 10,9 \text{ (тис.грн.)}$$

З розрахунку бачимо, що в результаті зміни ціни виручка від реалізації зросла на 10,9 тис.грн.

Зміна виручки в результаті зміни обсягу виконаних замовлень (ΔB_N) розраховуємо по формулі:

$$\Delta B_N = B^{2017} / I_{\text{ц}} - B^{2016} \quad (3.6)$$

$$\Delta B_N = 72,9 / 1,177 - 18,0 = 44,0 \text{ (тис.грн)}$$

В результаті зміни обсягу замовлень виручка росла на 43,9 тис.грн

Під впливом обох факторів виручка від реалізації продукції зросла на

$$10,9 + 44,0 = 54,9 \text{ (тис.грн.)}$$

Як видно з розрахунку, на збільшення виоучки в більшому ступені вплинуло збільшення кількості виконаних замовлень.

Розглянемо вплив на прибуток зміни витрат підприємства:

Розрахуємо вплив зміни матеріальних витрат. При визначенні впливу даного фактора необхідно враховувати зворотну залежність між витратами і прибутком підприємства.

$$\Delta \Pi_{\text{МВ}} = - (MВ^{2017} - MВ^{2016}) \quad (3.7)$$

$$\Delta \Pi_{\text{ВОП}} = - (BOP^{2017} - BOP^{2016}) \quad (3.8)$$

$$\Delta \Pi_{\text{BC}} = - (BC^{2017} - CB^{2016}) \quad (3.9)$$

$$\Delta \Pi_A = - (A^{2017} - A^{2016}) \quad (3.10)$$

$$\Delta \Pi_{\text{IOB}} = - (IOB^{2017} - IOB^{2016}) \quad (3.11)$$

де $\Delta \Pi_B$ – зміна чистого прибутку за рахунок зміни величини витрат підприємства, тис.грн.;

$MВ^{2017}$, $MВ^{2016}$ – матеріальні витрати, відповідно 2017 і 2016 років, тис.грн.;

$BOП^{2017}$, $BOП^{2016}$ – витрати на оплату праці відповідно 2017 і 2016 років, тис.грн.;

BC^{2017} , BC^{2016} – відрахування на соціальні заходи відповідно 2017 і 2016 років, тис.грн.;

A^{2017} - A^{2016} – амортизація відповідно 2017 і 2016 років, тис.грн.;

IOB^{2017} - IOB^{2016} – інші операційні витрати відповідно 2017 і 2016 років, тис.грн.

Здійсимо розрахунки за наведеними формулами:

$$\Delta P_{MB} = - (3,9 - 1,2) = - 2,7$$

$$\Delta P_{BOI} = - (40,5 - 7,7) = - 32,8$$

$$\Delta P_{BC} = - (13,1 - 2,6) = -10,5$$

$$\Delta P_A = - (1,7 - 1,0) = - 0,7$$

$$\Delta P_{IOB} = - (23,4 - 3,1) = - 20,3$$

Отримані в результаті обчислень величини впливу факторів на фінансовий результат зведемо в табл.. 3.2.

Таблиця 3.2

**Зведена таблиця впливу факторів на фінансовий результат
2017 року**

Показники	Величина впливу, тис.грн.
1. Зміна фінансового результату під впливом зміни цін	+10,9
2. Зміна фінансового результату під впливом зміни обсягу виконаних замовлень	+44,0
3. Зміна фінансового результату під впливом зміни матеріальних витрат	-2,7
4. Зміна фінансового результату під впливом зміни витрат на оплату праці	-32,8
5. Зміна фінансового результату під впливом зміни відрахувань на соц.заходи	-10,5
5. Зміна фінансового результату під впливом амортизації	-0,7
6. Зміна фінансового результату під впливом зміни інших операційних витрат	-20,3
Загальна зміна фінансового результату	+54,9

Таким чином, у результаті збільшення цін на 17,7% фінансовий результат діяльності збільшився на 10,9 тис. грн. та під впливом збільшення

кількості виконаних замовлень – ще на 44,0 тис.грн. За всіма статтями витрат спостерігається значне зростання, що негативно позначається на фінансовому результаті. Під впливом вище перерахованих факторів загальна зміна фінансових результатів склала 54,9 тис.грн., тобто прибуток підприємства зріс на 54,9 тис. грн. При цьому резервами подальшого зростання прибутку є збільшення обсягів реалізації продукції підприємства та зниження витрат.

Висновки до розділу 3

В умовах ринкових відносин виникає проблема не стільки у визначенні суми витрат, їх розподілу за об'єктами та забезпечення мінімізації, скільки в управлінні ними в умовах конкуренції та визнання доцільності і досягнення необхідної їх прибутковості. Причому завдання полягає не в їх мінімізації, а у досягненні такого рівня, за яким вони визнаються споживачами та приносять відповідний прибуток виробникам.

Мета аналізу витрат діяльності підприємства полягає в інформаційному забезпеченні та всебічній оцінці досягнутих результатів і в оптимізації та обґрунтуванні управлінських рішень стосовно їх подальшої раціоналізації. Для досягнення цієї мети здійснюється аналіз на основі принципів системного, комплексного і кібернетичного підходів до аналізу економіки.

Інформаційна база проведення аналітичних досліджень витрат формується за вихідною інформацією про кошториси (нормативи) витрат, за даними бухгалтерського і статистичного обліку, за матеріалами ревізій і спеціальних обстежень та ін. Враховуючи управлінський аспект аналізу витрат операційної діяльності, їх оцінку, діагностику та пошук резервів раціоналізації нами було запропоновано певну методику проведення аналізу витрат будівельного підприємства.

У вітчизняній практиці не розроблено єдиного системного підходу до управління витратами, а використовуються тільки окремі його елементи (групування, калькулювання, нормування витрат тощо). Система обліку на підприємстві полягає переважно у визначенні вартості майна, фінансових

результатів та загальних показників діяльності. Вона не здатна забезпечити ефективний контроль, аналіз та планування подальшої діяльності. Потрібно створити передумови для забезпечення усіх рівнів управління необхідною своєчасною, доречною та надійною інформацією про минулі та можливі витрати підприємства з урахуванням впливу зовнішніх чинників.

В процесі контролю за витратами варто встановити повноту та якість відображення цих витрат в первинних документах і облікових реєстрах, правильність розподілу витрат. Отже, діяльність будь-якого будівельного підприємства з моменту його створення пов'язана з різними видами витрат, тому саме витрати посідають чи не найголовніше місце у формуванні прибутку підприємства. Потрібно здійснювати аналіз усіх показників господарської діяльності підприємства з метою отримання можливості визначення резервів скорочення витрат підприємства. Постійний контроль над витратами підприємства дасть змогу за результатами кількох операційних періодів розробити найефективнішу методику управління поточними витратами для конкретного підприємства.

Витрати будівельних підприємств, мають безпосередній вплив на прибуток від операційної діяльності звітного періоду, як джерело власних фінансових ресурсів підприємства. Нераціональне вкладення фінансових ресурсів зменшує потенційно можливий розмір отримання прибутку за сталого обсягу діяльності. У зв'язку з цим, доцільно розглянути детальніше вплив інших факторів на процес утворення фінансових ресурсів підприємств.

Подальші дослідження в напрямку удосконалення аналізу та контролю витрат в системі управління підприємством доцільно здійснювати з позиції оптимізації набору методів та мінімальної кількості показників з метою оцінки ефективності здійснення поточних витрат підприємством і розробки заходів з економії таких витрат.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

Виробничі витрати будівельного підприємства – це кошти, витрачені на придбання необхідних ресурсів, які використовуються на виробництво та реалізацію будівельної продукції, що трансформуються в собівартість продукції БМР або послуг.

Дослідження класифікація витрат на виробництво будівельного підприємства дозволило виявити такі її напрями: для прийняття управлінських рішень, за якими витрати поділяються за конкретними ознаками залежно від цілей управління; для визначення фінансового результату, де класифікація витрат відбувається за їх складовими (собівартість будівельної продукції або витрати періоду) та суб'єктами покриття (замовник будівництва і будівельна підрядна організація); для здійснення контролю – витрати розмежовуються за центрами відповідальності, центрами та місцями виникнення витрат.

Роль обліку витрат на виробництво в системі управління будівельного підприємства визначається ступенем корисності інформації, наданої обліковою системою для прийняття управлінських рішень. Підхід до управління, спрямований на стандартизовані процедури для відображення минулих подій, повинен поступитися місцем більш гнучким системам обліку, таким як управлінський облік, який орієнтований на аналіз можливостей підприємства та прийняття на їх підставі управлінських рішень.

На організацію та методику обліку виробничих витрат будівельних підприємств впливають такі особливості здійснення будівельного процесу: організаційні (відсутність потреби в складуванні, зберіганні й транспортуванні будівельної продукції, мобільність будівельних організацій, матеріальних та трудових ресурсів, індивідуальний характер кожного об'єкта будівництва, необхідність зведення тимчасових титульних і

нетитульних споруд для забезпечення соціально-побутових умов для робітників, залучення до роботи за будівельним контрактом сторонніх субпідрядних організацій тощо), виробничо-технічні (тривалість операційного циклу, значні обсяги незавершеного будівництва, єдність процесів виробництва й реалізації будівельної продукції, залежність будівельного процесу від кліматичних та природних умов тощо) та економічні (індивідуальний порядок ціноутворення на основі специфічної кошторисної документації).

Система контролю витрат у будівництві носить циклічний характер і включає планування, збір даних про фактично понесені витрати, виявлення та аналіз відхилень і коригуючі дії щодо внесення поправок у планування витрат. Згідно із розробленою схемою і на підставі запропонованих внутрішніх документів та іншої обліково-аналітичної інформації здійснюється контроль прямих витрат, правильності розподілу і списання загальновиробничих витрат та визначення собівартості виконаних робіт, законності виникнення і списання витрат періоду за встановленими етапами будівництва житла з виявленням порушень і поданням рекомендацій щодо їх усунення. У розробленій моделі передбачено процедуру визначення ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамовська В. С. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування / В. С. Адамовська, Н. В. Брітан // Агросвіт. - 2015. - № 8. - С. 58-61.
2. Атамас П.Й. Фінансовий облік: практикум: навч. посібник / за ред. П.Й. Атамаса. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 444 с.
3. Бабіч І.І. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. посібн. / І.І. Бабіч. – Луцьк : Луцького НТУ, 2014. – 216 с.
4. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні: системний підхід: монографія / С.В. Бардаш. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. - 656 с.
5. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: практикум: навч. посіб. / [М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк та ін.]; за заг. наук. ред. М. Д. Білик; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Електрон. текст. дані. - Київ: КНЕУ, 2014. - 474 с.
6. Бойко Р. Внутрішній контроль операційної діяльності на підприємствах будівельної галузі / Р. Бойко, М. Чік // Бухгалтерський облік і аудит. - 2015. - № 10. - С. 35-42.
7. Болдуєв М. В. Удосконалення елементів системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання / М. В. Болдуєв // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. - 2015. - № 3. - С. 75-82.
8. Бондар М.І. Звітність підприємства: Підручник./ М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. - 570 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. / [Ф.Ф. Бутинець, Т.В., Давидюк, З.Ф. Канурна, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська]; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – [3-тє вид., доп. і перероб.] – Житомир: ПП “Ру та”, 2005. – 480 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець

- [та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир:ПП "Рута", 2009. - 912 с.
- 11.Бутинець Ф.Ф. Сучасний бухгалтерський облік і контроль: проблеми розвитку : монографія / Ф. Ф. Бутинець, Т. А. Бутинець, Р. О. Савченко, М. А. Вахрушина, О. П. Колумбет; за ред.: Ф. Ф. Бутинець; Вінниц. фінанс.-екон. ун-т, Житомир. наук. бух. шк. - Житомир : Рута, 2014. - 378с.
 - 12.Бухгалтерський облік: історичний аспект. Результати дисертаційних досліджень Житомирської наукової бухгалтерської школи: монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 620 с.
 - 13.Гаркуша Н. М. Економічна сутність витрат підприємства / Н. М. Гаркуша // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2012. - Вип. 1(1). - С. 191-200.
 - 14.Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 13.01.2003 р. № 436-IV // [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
 - 15.Грещак М.Г. Управління витратами: навч. метод. посіб. для самост. вивч.дисц. / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. - Вид. 2-ге,без змін. - К.: КНЕУ, 2006. - 132 с.
 - 16.Гриценко О.І. Дослідження питання удосконалення обліку витрат операційної діяльності / О.І. Гриценко // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля: науковий журнал. - Луганськ. - 2014. — № 2 (209). - С. 61-66.
 - 17.Гура Н.О. Інформаційні системи і технології в обліку: [навчальний комп'ютерний практикум] / Укладачі Н.О. Гура, І.А. Дерун. - Харків: Видавець Савчук О.О., 2015. – 56 с.
 - 18.[Гуріна Н. В.](#) Організаційні аспекти аналізу витрат і доходів підприємств [Електронний ресурс] / Н. В. Гуріна // [Облік і фінанси](#) . - 2013. - № 3. - С. 92-98.

19. Дерій В.А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю : монографія /В.А. Дерій. – Тернопіль : ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 272 с.
20. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємства /В.А. Дерій // Проблеми теорії та методології. Міжнародний вісник наукових праць. Житомир: ЖДТУ, 2010. – № 2(17). – С. 77-83.
21. Дорош Н.І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку / Н.І. Дорош. - Збірник наукових праць «Економіка. Менеджмент. Бізнес». – Київ: ДУТ. – 2015. – Випуск 1(11). - С. 93-97.
22. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Р. Дяківа. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2002. – 706 с.
23. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. / І.В. Жолнер; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т харч. технологій. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 364 с.
24. Задорожний З.-М.В. Внутрішньогосподарський облік в будівництві: методологія та організація : дис. ... доктора екон. наук : 08.00.09 / Задорожний Зеновій-Михайло. – Тернопіль, 2007.
25. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 р. №3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
26. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-ХІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
27. Інструкція з Плану рахунків бухгалтерського обліку від 30.11.1999 р. № 291. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukhome.net>.
28. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

29. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль в системі управління: монографія / Є. В. Калюга. - К: Ельга, Ніка-Центр, 2002. - 360 с.
30. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку / Т.Г. Камінська. – К.: Вид-во НУБіП України, 2010. – Вип. 154. – Ч. 3. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbuu.gov.ua/portal/>
31. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. / Ю. Г. Кім; М-во освіти і науки України. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 600 с.
32. Коблянська Г.Ю. Звітність підприємств: [навчальний посібник] / Г.Ю. Коблянська. - К.: РВЦ НУБіП України, 2014. – 290 с.
33. Кононова О. Є. Удосконалення організації обліку витрат будівельного підприємства / О. Є. Кононова, К. І. Просенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – вип.6, ч. 2. – С. 24-27
34. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
35. Корінько М.Д. Бухгалтерський облік: навч.посіб. для студентів ВНЗ / М.Д. Корінько, Г.Б. Титаренко, В.П. Карев, Н.М. Цветкова, В.П. Пантелєєв, О.І. Пилипенко, М.Г. Левочко: За ред. М.Д. Корінько. ДКСУ, ДАСОА.-К:ДП: «Інформ.-аналіт.Агенство», 2014. – 459 с.
36. Король В.М. Запровадження внутрішнього контролю в Україні: проблемні питання та напрями їх вирішення / В. М. Король, І. Ю. Чумакова // Фінанси України. - 2016. - № 7. - С. 82-104.
37. Коршикова О.А. Забезпечення бухгалтерського обліку доходів та витрат в умовах застосування МСФЗ в контексті вимог Податкового кодексу / О.А. Коршикова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuu.gov.ua/portal/

38. Костякова А.А. Облік витрат на виробництво продукції рослинництва : автореф. дис. ...канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – К., 2010. – 19 с.
39. Краєва Я. В. Методи обліку виробничих запасів і калькулювання собівартості продукції в будівництві / Я. В. Краєва // Держава і регіон. – Серія «Економіка і підприємництво». – 2007. – № 5. – С. 168–171.
40. Кричун П.М. Служба внутрішнього аудиту на підрядних будівельних підприємствах: проблеми та перспективи функціонування / П.М. Кричун // Ефективна економіка. - 2015. - № 11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_63.
41. Кулик С.Б. Особливості проведення аудиту витрат на підприємствах будівельної галузі / С.Б. Кулик, Н.Л. Шишкова // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2016. - вип.. 3 (43). – С. 240-244
42. Ластовецький В. Облік і контроль технологічної та виробничої собівартості / В. Ластовецький // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 5. – С. 17-21.
43. Ловінська Л.Г. Нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності : [монографія] / Л.Г. Ловінська, О.О. Канцуров, В.Г. Швець, Б.А. Засадний, Т.Г. Мельник; ред.: Л.Г. Ловінська; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр.". - К. : ДННУ "Акад. фін. упр.", 2013. - 293 с.
44. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт, наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.12.2010 року № 573 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
45. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт № 573 від 31.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01>.

46. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом МФУ від 29.12.2000 № 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
47. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 року № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
48. Міжнародні стандарти якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / [пер. з англ. О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов, Т. Ц. Шарашидзе]. - Київ: МФБ, АПУ, 2014.-976 с.
49. Мних Є.В. Трансформація контролю, ревізії та аудиту: зб. наук. ст. студ. Ч. 2 /відп. ред. Є.В. Мних. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012.- 305 с.
50. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш . – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010 . – 412 с.
51. Мужевич Н.В. Нормативно-правове регулювання обліку витрат у будівництві / Н.В. Мужевич // Статистика, облік, аналіз та аудит. – 2013. – № 9. – С. 196–201.
52. Нападівська Л.В. Управлінський облік : підруч. для студ. вищ.навч. закл. / Л.В. Нападівська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.
53. Нападівська Л.В. Фінансовий облік: підручник /Л.В. Нападівська, А.В. Алексєєва, О.А. Бакурова [та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападівської. - К.:КНТЕУ, 2013. – 700 с.
54. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ Міністерства фінансів України від 07.02.13р. № 73 // www.rada.gov.ua
55. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
56. Одинцова Т.М. Признание и отражение в системе финансового и управленческого учета затрат и расходов предприятия / Т.М. Одинцова // Вісник СевДТУ: Економіка і фінанси : зб. наук. пр. – Севастополь : СевНТУ. – 2008. – Вип. 92. – С. 155–162.

- 57.Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
- 58.Павелко О.В. Витрати у будівництві: ідентифікація економічної сутності, нормативно-правове регулювання обліку та відображення у звітності / О.В. Павелко // Вісник ЖДТУ. – 2016. – № 4 (78) – С.93-101.
- 59.Пічугіна Т. С. Фінансовий аналіз у схемах і таблицях : навч. посіб. / Т. С. Пічугіна, С. В. Шубіна, О. Ю. Мірошник. – Л. : Новий Світ-2000, 2011. – 328 с.
- 60.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, №1591 від 09.12.11 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 61.Плиса В. Й. Бухгалтерський облік: підручник / В. Й. Плиса, З. П. Плиса. - Л.: Вид-во ННБК "АТБ", 2013. - 419 с.
- 62.Погорелов Ю.С. Вибір і обґрунтування методів управління затратами підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Ю.С. Погорелов. – Донецьк, 2006. – 32 с.
- 63.Податковий Кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
- 64.Податковий кодекс України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukhome.net>.
- 65.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 66.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 р. № 205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
- 67.Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

68. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
69. Пославська Л.І. Особливості розподілу непрямих витрат на підприємствах будівельної галузі / Л.І. Пославська, В.В. Ясишена // Облік і фінанси, 2017. - № 2 (76). – С.63-69
70. Присяжнюк С.В. Облік операційних витрат за міжнародними стандартами / С.В. Присяжнюк, Г.І. Гончар // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2011/Economics/7_94357.doc.htm
71. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14/>.
72. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики:[монографія] / Н.В. Прохар, Ю.О. Ночовна. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 257с.
73. ПСБО 18 «Будівельні контракти». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
74. ПСБО 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288>.
75. Руденко О.О. Визначення витрат операційної діяльності підприємства у міжнародному та національному законодавстві/ О.О. Руденко // Управління розвитком. - 2014. - № 7. - С. 128-130.
76. Рудніченко Є.М. Механізм управління накладними затратами в системі формування фінансових результатів промислових підприємств : дис... канд. екон. наук : 08.06.01 / Є.М. Рудніченко. – Хмельницький, 2006. – 207 с.
77. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник /І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. - К.:ЦУЛ, 2013. – 688 с.
78. Сало І.В. Контроль у системі управління: монографія /І.В. Сало. - Суми:ПП Кубраков С.Г., 2013. – 166 с.

79. Саннікова С. Ф. Аналіз витрат і результатів операційної діяльності в залежності від інноваційної спрямованості виробництва / С.Ф. Саннікова, А.С. Головка // Економічний простір. - 2014. - № 89. - С. 205-215.
80. Склабінська А.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / А.І. Склабінська, С.А. Дrajниця, Л.Д. Федорук; [за заг. ред. М.П. Войнаренка]. - Львів: Новий Світ-2000, 2013. - 342 с.
81. Скрипник М.І. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю витрат та калькулювання собівартості продукції : автореф. дис. ... док. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз / М.І. Скрипник. - К., 2012. - 41 с.
82. Скрипник М.І. Сутність витрат як економічної категорії. / М.І. Скрипник Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2009. - № 18. - С. 160 - 167.
83. Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень: теорія і практика: монографія / Т. М. Сльозко. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 303 с.
84. Сметанко О.В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навчальний посібник / О.В. Сметанко, І.С. Шарапова, В.О. Горбачьов, Н.В. Бурдюг, Г.С. Коваленко, О.С. Сорокіна; [за ред. О.В. Сметанко]. - К.: ЦУЛ, 2013. - 456 с.
85. Соколов Я. В. История развития бухгалтерского учета / Я. В. Соколов. - М.: Финансы и статистика, 1985. - 367 с.
86. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч посібник. - 3-е вид., перероб. і доп. / В.В. Сопко. - К. : КНЕУ, 2000. - 578 с.
87. Сорока С. Сутність витрат: історичний аспект / С. Сорока // Економічний аналіз. - 2014. - Вип. 6. - С. 152-154.
88. Сподарик В.М. Аналіз економічних категорій «витрати» і «затрати» за змістом і призначенням / В.М. Сподарик // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. - 2013. - № 1-2. - С. 49-51.

89. Столяр Л.Г. Організація внутрішнього контролю [Електронний ресурс] / Л.Г. Столяр // Наукові конференції-інтернет – Режим доступу: <http://intkonf.org/stolyar-lg-kontrol-vitrat-za-dopomogoyurozrobki-byudzhetiv>.
90. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко; М-во освіти і науки молоді та спорту України. – К.: Алерта, 2011. – 973 с.
91. Тринька Л.Я. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник / Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська. - К.:Алерта, 2013. – 568 с.
92. Трубочкина М.И. Управление затратами предприятия: учебное пособие / М.И. Трубочкина. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 317 с.
93. Турило А. М. Управління витратами підприємства: Навч. посібник / А.М. Турило, Ю.Б.Кравчук, А.А. Турило. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
94. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: Підручник, – 7- е вид. / Б.Ф. Усач – К.:Знання-Прес, 2011. – 263 с.
95. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / пер. з нім. під керівництвом і наук. ред. М. Г. Грещака. – К.: Таксон, 2000. – 520 с.
96. Хоменко М.М. Особливості обліку об'єктів будівництва в Україні / М. М. Хоменко, Н. В. Черевик, О. В. Нестеренко // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – Випуск 6/2014 (89). Частина 2. – С. 106-110.
97. Ценклер Н. І. Облік витрат у системі управління операційною діяльністю підприємства / Н. І. Ценклер // Формування ринкових відносин в Україні. - 2011. - № 1. - С. 94-98.
98. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-VI// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
99. Чабанюк О.М. Економічна сутність, умови визнання та класифікація витрат, доходів і фінансових результатів основної діяльності підприємств/ О.М. Чабанюк// Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. - С. 301-306

100. Чалий І. Ч. Будівельний облік для профі: секрети майстерності. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2009. – 464 с.
101. Чередниченко М. І. Об'єктивна необхідність системного аналізу в управлінні операційними витратами підприємства / М. І. Чередниченко // Економічний аналіз. - 2014. - Т. 16(2). - С. 196-202.
102. Чопляк І. А. Внутрішній контроль підприємства: управлінські ролі / І. А. Чопляк // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2016. - Вип. 249. - С. 441-449
103. Юрченко К. Методи обліку витрат на виробництво продукції / К. Юрчанко // Вісник податкової служби України – 2012. – №37. – С.48-65
104. Юрченко О. А. Роль і місце бухгалтерського обліку та контролю в системі управління витратами іншої операційної діяльності / О. А. Юрченко // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. - 2014. - № 2. - С. 245-260.
105. Юрченко О.А. Витрати іншої операційної діяльності: склад і класифікація] / О.А. Юрченко // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. - 2014. - № 1. - С. 429-442.
106. Юрченко К. Класифікація витрат виробництва в нових умовах господарювання / К. Юрченко // Вісн.Терноп. акад.нар.госп. - 2015. - Вип. 7/2. - С.101-104.
107. Юхименко П.І. Історія економічних учень: навч. посібник / П.І. Юхименко, П. М. Леоненко. – К.: Знання-Прес, 2000.
108. Язлюк Б. О. Організація обліку витрат операційної діяльності в умовах комплексної автоматизації / Б. О. Язлюк, В. В. Волошина // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 15. - С. 118-121.

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка чистого прибутку (збитку) підприємств України за видами економічної діяльності за 2013-2017 рр., млн.грн.

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	9 місяців 2017 року
1	2	3	4	5	6
Усього, в т.ч.	-22839,7	-590066,9	-373516,0	29705,0	158849,8
сільське, лісове та рибне господарство	14984,5	21481,3	102849,1	90613,2	382,9
промисловість	-4181,1	-178730,9	-188267,9	-24724,7	72065,5
будівництво	-5893,2	-27948,8	-25861,9	-10553,0	782,6
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-13248,5	-133219,4	-88161,0	-4841,8	25599,6
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-1423,4	-22591,6	-17847,8	7408,7	5589,6
тимчасове розміщування й організація харчування	-1416,7	-6641,9	-6874,9	-1983,1	512,8
інформація та телекомунікації	4881,5	-17137,1	-12590,2	1750,6	9121,4
фінансова та страхова діяльність	5157,1	-5550,3	-9573,5	-670,8	12216,3
операції з нерухомим майном	-10192,2	-105425,7	-64369,0	-43900,2	1138,9
професійна, наукова та технічна діяльність	-8390,3	-100347,2	-48656,0	22842,0	30723,5
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-1555,2	-9543,2	-9860,6	-5094,4	1584,1
освіта	119,0	62,5	80,7	76,8	33,1
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-149,7	-1185,3	-1042,3	186,2	226,3
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-1495,2	-3244,0	-3566,3	-1599,5	-1121,6
надання інших видів послуг	-36,3	-45,3	225,6	195,0	-5,2

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Об'єктом дослідження в роботі обрано ПрАТ «Енергополь-Україна», яке було створено в 1991 році як підприємство з 100% іноземним капіталом - капіталом приватної фінансової групи Energopol-Trade, яка об'єднувала кілька акціонерних товариств.

Адреса підприємства: 04201 м. Київ, вул. Кондратюка, буд.1.

Основою діяльності компанії «Енергополь-Україна» було надання повного комплексу послуг з реалізації договорів і контрактів в галузі будівництва об'єктів енергетичної галузі України, про що свідчать об'єкти газодобувних і газопереробних комплексів, побудованих компанією на території Полтавської, Харківської та Сумської областей України.

Підприємство є юридичною особою, керується в своїй діяльності чинним законодавством України та Статутом, має відокремлене майно, самостійний баланс, свій фірмовий бланк, печатку з найменуванням, штамп, поточний, валютний та інші рахунки в установах банків.

Органами управління товариством є: збори акціонерів – вищий орган управління; директор – виконавчий орган товариства; ревізійна комісія – контрольний орган.

Сучасні технології будівництва, які використовуються в ПрАТ «Енергополь-Україна», дозволяють здійснювати будівельні роботи цілий рік. Галузь, в якій здійснює діяльність Товариство, має тенденції до постійного розвитку.

Продовження дод. Б

Таблиця Б.1

Динаміка показників економічного потенціалу ПрАТ «Енергополь-Україна» за 2013-2017 рр., тис.грн.

Статті активів та пасивів	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення 2017/2015		Відхилення 2017/2016	
						(+,-)	%	(+,-)	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
АКТИВИ									
I. Необоротні активи, в т.ч.	136107	67961	15141	49185	36597	21456	141,71	-12588	-25,59
Нематеріальні активи	124935	62554	131	55	18	-113	-86,26	-37	-67,27
Незавершені капітальні інвестиції	104	360	703	2364	4318	3615	514,22	1954	82,66
Основні засоби	3930	3952	5632	18983	17117	11485	203,92	-1866	-9,83
Відстрочені податкові активи	7138	1095	8675	27783	15144	6469	74,57	-12639	-45,49
II. Оборотні активи, в т.ч.	689254	1068561	1186902	1064332	675690	-511212	-43,07	-388642	-36,52
Запаси	524048	658149	636920	509519	534211	-102709	-16,13	24692	4,85
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	106255	246861	403655	365217	36525	-367130	-90,95	-328692	-90,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	10856	122259	93115	131322	79894	-13221	-14,20	-51428	-39,16
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	35880	39907	45129	36389	0	-45129	-100,00	-36389	-100,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	6518	467	2368	21670	22925	20557	868,12	1255	5,79
Гроші та їх еквіваленти	764	851	5708	195	817	-4891	-85,69	622	318,97
Витрати майбутніх періодів	16	60	7	20	709	702	10028,57	689	3445,00
Інші оборотні активи	4917	7	0	0	609	609	100,00	609	100,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	31042	31042	31042	100,00	0	0,00
ВСЬОГО МАЙНА	825361	1136522	1202043	1144559	743329	-458714	-38,16	-401230	-35,06

Продовження дод. Б

ПАСИВИ									
I. Власний капітал, в т.ч.	225093	208690	11409	-223523	-290345	-301754	-2644,88	-66822	29,89
Зареєстрований (пайовий) капітал	243	243	243	243	243	0	0,00	0	0,00
Капітал у дооцінках	280579	252202	160892	120333	103248	-57644	-35,83	-17085	-14,20
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-55729	-43755	-149726	-344099	-393836	-244110	163,04	-49737	14,45
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, в т.ч.	406538	535261	429925	0	608624	178699	41,57	608624	100,00
Довгострокові кредити банків	335995	396235	429925	0	608624	178699	41,57	608624	100,00
Інші довгострокові зобов'язання	70543	139026	0	0	0	0	0,00	0	0,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.	193730	392571	760709	1368082	425050	-335659	-44,12	-943032	-68,93
Короткострокові кредити банків	22652	120281	156127	716257	81493	-74634	-47,80	-634764	-88,62
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	313951	313951	171527	-142424	-45,37	-142424	-45,37
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	22894	4451	5212	7699	10537	5325	102,17	2838	36,86
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	105	1707	73	464	2077	2004	2745,21	1613	347,63
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0	0	0	0	134	134	100,00	134	100,00
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	7	0	28	0	697	669	2389,29	697	100,00
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3405	8291	3711	4790	3470	-241	-6,49	-1320	-27,56
Поточні забезпечення	852	1547	25487	135876	51329	25842	101,39	-84547	-62,22
Доходи майбутніх періодів	124831	230215	209287	128859	96462	-112825	-53,91	-32397	-25,14

Продовження дод. Б

Інші поточні зобов'язання	18984	26079	46833	60186	7324	-39509	-84,36	-52862	-87,83
ВСЬОГО ДЖЕРЕЛ МАЙНА	825361	1136522	1202043	1144559	743329	-458714	-38,16	-401230	-35,06

Продовження дод. Б

Обсяг необоротних активів ПрАТ «Енергополь-Україна» в 2017 році склав 36597 тис. грн., що на 12588 тис. грн. (25,59%) менше порівняно з 2016 роком, але на 21456 тис. грн. (141,71%) більше чим в 2015 році. Зменшення обсягу необоротних активів підприємства в 2017 році проти 2016 року відбулося за рахунок зменшення відстрочених податкових активів на 12639 тис. грн. (45,49%).

Обсяг оборотних активів в 2017 році склав 675690 тис. грн., що менше на 511212 тис. грн. (43,07%) порівняно з 2015 роком та на 388642 тис. грн. (36,52%) порівняно з 2016 роком. Зменшення обсягу оборотних активів 2017 році проти 2016 року відбулося за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 328692 тис. грн. (90,00%) та дебіторської заборгованості за виданими авансами та за розрахунками з бюджетом на 36389 тис. грн. (100,00%) і на 51428 тис. грн. (39,16%) відповідно. При цьому відбулося збільшення грошових коштів підприємства на 622 тис. грн. (318,97%) та витрат майбутніх періодів на 689 тис. грн. (3445,00%). Наявність значних залишків грошових коштів протягом тривалого часу може бути результатом неправильного використання оборотних засобів; грошові кошти повинні швидко залучатися в здійснення інвестиційних проектів і в оборот для отримання прибутку шляхом розширення діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна». Також підприємство має значні залишки запасів станом на кінець 2017 року – 534211 тис.грн., що не забезпечує ефективність його діяльності. Загалом сума майна ПрАТ «Енергополь-Україна» в 2017 році склала 743329 тис. грн., що менше на 458714 тис. грн. (38,16%) проти 2015 року та на 401230 тис. грн. (35,06%) проти 2016 року.

Що стосується джерел майна ПрАТ «Енергополь-Україна», то спостерігається зменшення у 2017 році порівняно з 2016 роком суми власного капіталу на 66822 тис. грн.(29,89%). Сума власного капіталу зменшилась за рахунок зменшення непокритого збитку.

Сума поточних зобов'язань підприємства також зменшилася в 2017 році на 943032 тис. грн. (68,93%) проти 2016 року та склала 425050 тис. грн. Вона змінилась за рахунок зменшення короткострокових кредитів банків та поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями на 634764 тис. грн. (88,62%) та на 142424 тис. грн. (88,62%) відповідно. Проте відбулося зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та за розрахунками з бюджетом на 2838 тис. грн. (36,86%) та на 1613 тис. грн. (347,63%) відповідно. Поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання ПрАТ «Енергополь-Україна» зменшились в 2017 році та склали 51329 тис. грн., 96462 тис. грн. і 7324 тис. грн. відповідно.

Таким чином, проведена оцінка економічного потенціалу підприємства ПрАТ «Енергополь-Україна» показала, що підприємство, завдяки не ефективній політиці керівництва, має достатню великі залишки запасів та грошових коштів, які не забезпечують ефективність його діяльності, але позитивним на підприємстві є зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Продовження дод. Б

Таблиця Б.2

Аналіз фінансових результатів діяльності ПРАТ «Енергополь-Україна» за 2013-2017 рр., тис. грн.

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення, (+,-)		Відхилення, %	
						2017/ 2015	2017/ 2016	2017/ 2015	2017/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	192940	326405	417477	296307	143429	-274048	-152878	-65,64	-51,59
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	215781	258645	456391	393277	115216	-341175	-278061	-74,75	-70,70
Валовий прибуток/збиток	-22841	67760	-38914	-96970	28213	67127	125183	372,50	329,09
Інші операційні доходи	9019	10661	27930	1894	1621	-26309	-273	-94,20	-14,41
Адміністративні витрати	5779	7788	7290	8545	7399	109	-1146	1,50	-13,41
Витрати на збут	17289	61968	45407	12861	17731	-27676	4870	-60,95	37,87
Інші операційні витрати	18885	23562	141833	8696	13138	-128695	4442	-90,74	51,08
Фінансовий результат від операційної діяльності	- 55775	-14897	-205514	- 125178	- 8434	197080	116744	95,90	93,26
Інші фінансові доходи	21	39	81	259	180	99	-79	122,22	-30,50
Інші доходи	103	8894	84	124272	64792	64708	-59480	77033,33	-47,86
Фінансові витрати	0	449	0	7843	7426	7426	-417	100,00	-5,32
Інші витрати	4006	844	112	245999	103859	103747	-142140	92631,25	-57,78
Фінансовий результат до оподаткування	- 59657	-7257	-205461	-254489	-54747	150714	199742	73,35	78,49
Витрати (дохід) з податку на прибуток	3722	-9146	7580	19108	-12639	-20219	-31747	-266,74	-166,15
Чистий фінансовий результат	-55935	-16403	-197881	- 235381	- 67386	130495	167995	-65,95	-71,37

Як видно з табл.Б.2, чиста виручка від реалізації в 2017 році зменшилася порівняно з 2015 роком на 274048 тис. грн. (65,64%) та порівняно з 2016 роком на 152878 тис. грн. (51,59%), собівартість від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за цей же період також зменшилася на 341175 тис. грн. (74,75%) та на 278061 тис. грн. (70,70%) відповідно. Валовий прибуток в 2017 році навпаки збільшився на 67127 тис. грн. (372,50%) проти 2015 року та на 125183 тис. грн. (329,09%) проти 2016 року і склав 28213 тис. грн.

Негативно на фінансові результати підприємства в 2017 році вплинуло збільшення проти 2016 року витрат на збут на 4870 тис. грн. (37,87%) та інших операційних витрат на 4442 тис. грн. (51,08%). Інші операційні доходи підприємства в 2017 році зменшились проти 2016 року на 273 тис. грн. (14,41%). В 2017 році підприємство ПрАТ «Енергополь-Україна» від операційної діяльності одержало збиток в сумі 8434 тис. грн., але порівняно з 2016 роком він зменшився на 116744 тис. грн. (93,26%).

В 2017 році проти 2016 року зменшилися також інші фінансові доходи і витрати підприємства на 79 тис. грн. (30,50%) та на 417 тис. грн. (5,32%) відповідно. Інші доходи підприємства склали в 2017 році 64792 тис. грн., що менше проти 2016 року на 59480 тис. грн. (47,86%), а інші витрати також зменшилися проти 2016 року на 142140 тис. грн. (57,78%). Фінансовий результат до оподаткування ПрАТ «Енергополь-Україна» зазнав мінусового значення. В 2017 році підприємство одержало збиток в сумі 54747 тис. грн., але порівняно з 2016 роком він зменшився на 199742 тис. грн. (78,49%).

Таким чином, як показує проведений аналіз фінансових результатів діяльності ПрАТ «Енергополь-Україна» за 2013-2017 рр. вони зазнали позитивних змін. При зменшенні чистого доходу (виручки) від реалізації з 422732 тис. грн. в 2016 році до 210022 тис. грн. в 2017 році показник «чистий фінансовий результат» навпаки покращився, так як збиток підприємства зменшився. Це свідчить про збільшення ефективності управління витратами

підприємства.

Додаток В

Характеристика чинної нормативно-правової бази з питань обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємства

№	Найменування нормативного документу	Короткий зміст	Використання у обліково-аналітичному процесі
1	2	3	4
1.	Конституція України від 28.06.1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Основний Закон України, встановлює права і свободи громадян України	Ст. 42. Кожен має право на здійснення підприємницької діяльності, яка не аборонена законом
2.	Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Кодекс визначає види і організаційні форми підприємств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації і ліквідації	Використовуємо при розгляді характеристики базового підприємства
3.	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Основний нормативно-правовий акт цивільного законодавства України, яким регулюються особисті немайнові та майнові відносини	Застосовуємо при розгляді питання регулювання немайнових та майнових відносин базового підприємства
4.	Податковий кодекс України, № 2755-VI від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Кодекс регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів.	Застосовуємо при розгляді системи оподаткування базового підприємства
5.	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України" від 16.07.99р. № 996-XIU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Використовуємо при вивченні організації та веденні бухгалтерського обліку витрат діяльності підприємства
6	Закон України „Про аудиторську діяльність" від 22.04.93 року №3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Закон визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні.	Закон є основою для проведення аудиторських перевірок
7	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1”Загальні вимоги до фінансової звітності”, наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначається мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визначення і розкриття її елементів.	Використовується при розгляді відображення витрат операційної діяльності в звітності базового підприємства

Продовження дод. В

1	2	3	4
8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначає методичні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства	Використовується для обліку витрат діяльності підприємства
9	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 "Будівельні контракти", наказ Міністерства фінансів України від 28.04.01р. № 205. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначає методичні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про будівельні контракти підприємства	Використовується для обліку витрат діяльності підприємства
10	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Встановлює порядок створення, прийняття і відображення в обліку первинних документів, бухгалтерської звітності	Застосовується при дослідженні питання організації обліку витрат діяльності підприємства
11	Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 № 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua .	Ці Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку спрямовані на узагальнення у реєстрах бухгалтерського обліку методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств	Застосовано при проведеному обліку витрат діяльності підприємства
12	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій", наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Наведений перелік рахунків, які необхідні для реєстрації бухгалтерської інформації про діяльність господарського суб'єкту	Використовується для складання робочого плану з обліку витрат діяльності підприємства

Закінчення дод. В

1	2	3	4
13	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua .	Ця інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань підприємств	Розглядаються загальні положення даної інструкції для обліку витрат діяльності підприємства
14	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua .	Встановлює порядок інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків	Використовується для проведення інвентаризації на підприємстві
15	Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт, наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.12.10 року № 573 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/ .	Встановлює порядок формування собівартості будівельно-монтажних робіт	Використовується для обліку витрат діяльності підприємства

Додаток Г

Огляд спеціальної літератури з питань обліку, контролю та аналізу витрат діяльності підприємств

№ п/п	Назва джерела спеціальної літератури, ким і коли видано	Короткий зміст	Використано в роботі
1	2	3	4
1	Білик М.Д. Фінансовий аналіз: практикум: навч. посіб. / [М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Пригуляк та ін.]; за заг. наук. ред. М. Д. Білик; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Електрон. текст. дані. - Київ: КНЕУ, 2014. - 474 с.	У посібнику висвітлено методику проведення фінансового аналізу	Використано для проведення аналізу витрат діяльності підприємства
2	Бондар М.І. Звітність підприємства: Підручник./ М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. - 570 с	У підручнику розкрито теоретичні та практичні аспекти складання звітності підприємства	Використано при розкритті витрат діяльності підприємства в звітності
3	Бутинець Ф.Ф. Сучасний бухгалтерський облік і контроль: проблеми розвитку : монографія / Ф. Ф. Бутинець, Т. А. Бутинець, Р. О. Савченко, М. А. Вахрушина, О. П. Колумбет; за ред.: Ф. Ф. Бутинець; Вінниц. фінанс.-екон. ун-т, Житомир. наук. бух. шк. - Житомир : Рута, 2014. - 378 с.	У монографії висвітлено актуальні проблеми формування та реалізації концепції бухгалтерського обліку соціально відповідальної діяльності через її обліково-інформаційне забезпечення.	Використано для організації бухгалтерського обліку та контролю витрат діяльності підприємства
4	Гаркуша Н. М. Економічна сутність витрат підприємства / Н. М. Гаркуша // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2012. - Вип. 1(1). - С. 191-200.	В статті розкрита економічна сутність витрат підприємства	Використано при розкритті питання сутності витрат підприємства
5	Гуріна Н. В. Організаційні аспекти аналізу витрат і доходів підприємств [Електронний ресурс] / Н. В. Гуріна // Облік і фінанси . - 2013. - № 3. - С. 92-98.	В статті розглянуто організаційні аспекти аналізу витрат і доходів підприємств	Використано при проведенні аналізу витрат діяльності підприємства
6	Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. / І.В. Жолнер; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т харч. технологій. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 364 с.	У навчальному посібнику розкриваються теоретичні та практичні аспекти обліку на підприємстві за міжнародними та національними стандартами	Використано при розкритті питання обліку витрат діяльності підприємства

Продовження дод. Г

1	2	3	4
7	Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку / Т.Г. Камінська. – К.: Вид-во НУБіП України, 2010. – Вип. 154. – Ч. 3. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/	В статті розглянуто взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку	Використано для розкриття сутності та оцінки витрат підприємства
8	Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. / Ю. Г. Кім; М-во освіти і науки України. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 600 с.	У посібнику висвітлено первинні документи бухгалтерського та податкового обліку та порядок їх заповнення	Використано при розкритті документування операцій з витрат діяльності підприємства
9	Коршикова О.А. Забезпечення бухгалтерського обліку доходів та витрат в умовах застосування МСФЗ в контексті вимог Податкового кодексу / О.А. Коршикова О.А. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/	В статті розглянуто забезпечення бухгалтерського обліку доходів та витрат в умовах застосування МСФЗ в контексті вимог Податкового кодексу	Використано при розкритті питання обліку витрат діяльності підприємства
10	Нападовська Л.В. Фінансовий облік: підручник /Л.В. Нападовська, А.В. Алексеева, О.А. Бакурова [та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападовської. - К.:КНТЕУ,2013.- 700с.	У підручнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти обліку на підприємстві	Використано при розкритті питання обліку витрат діяльності підприємства
11	Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш . – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010 . – 412 с.	У навчальному посібнику розкриваються теоретичні та практичні аспекти фінансового аналізу на підприємстві	Використано при розкритті питання аналізу діяльності підприємства
12	Плиса В. Й. Бухгалтерський облік: підручник / В. Й. Плиса, З. П. Плиса. - Л.: Вид-во ННВК "АТБ", 2013. - 419 с.	У підручнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти обліку на підприємстві	Використано при розкритті питання обліку витрат діяльності підприємства
13	Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики:[монографія] / Н.В. Прохар, Ю.О. Ночовна. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 257с.	У монографії досліджено комплекс теоретичних та практичних проблем обліку доходів, витрат і фінансових результатів	Використано для ведення обліку витрат діяльності підприємства

Продовження дод. Г

1	2	3	4
14	Руденко О.О. Визначення витрат операційної діяльності підприємства у міжнародному та національному законодавстві/ О.О. Руденко // Управління розвитком. - 2014. - № 7. - С. 128-130.	У статті розглянуто визначення витрат операційної діяльності підприємства у міжнародному та національному законодавстві	Використано для розкриття сутності та оцінки витрат підприємства
15	Саннікова С. Ф. Аналіз витрат і результатів операційної діяльності в залежності від інноваційної спрямованості виробництва / С.Ф. Саннікова, А.С. Головка // Економічний простір. - 2014. - № 89. - С. 205-215.	У статті розкрито методику аналізу витрат і результатів операційної діяльності в залежності від інноваційної спрямованості виробництва	Використано при розкритті питання аналізу витрат діяльності підприємства
16	Склабінська А.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник /А.І. Склабінська, С.А. Дразниця, Л.Д. Федорук; [за заг. ред. М.П. Войнаренка].-Львів: Новий Світ-2000,2013.-342с.	У навчальному посібнику розкриваються теоретичні та практичні аспекти фінансового аналізу на підприємстві	Використано при розкритті питання аналізу витрат діяльності підприємства
17	Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень: теорія і практика: монографія / Т. М. Сльозко. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 303 с.	У монографії досліджено теоретичні та практичні аспекти обліку в умовах інституційних перетворень	Використано при розкритті питання обліку витрат діяльності підприємства
18	Сметанко О.В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навчальний посібник /О.В. Сметанко, І.С. Шарапова, В.О.Горбачьов, Н.В. Бурдюг, Г.С. Коваленко, О.С. Сорокіна; [за ред.. О.В. Сметанко].-К.:ЦУЛ, 2013.-456 с.	У навчальному посібнику розкриваються моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті	Використано для організації і методики аналізу та контролю витрат діяльності підприємства
19	Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко; М-во освіти і науки молоді та спорту України. – К.: Алерта, 2011. – 973 с	У підручнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти обліку на підприємстві	Використано при розкритті питання обліку витрат діяльності підприємства
20	Тринька Л.Я. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник / Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська. - К.:Алерта, 2013. – 568 с.	У навчально-методичному посібнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти аналізу	Використано для організації і методики аналізу витрат діяльності підприємства
21	Чабанюк О.М. Економічна сутність, умови визнання та класифікація витрат, доходів і фінансових результатів основної діяльності підприємств/ О.М. Чабанюк// Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4.- с.301-306	В статті розглянуто економічну сутність, умови визнання та класифікація витрат, доходів і фінансових результатів основної діяльності підприємств	Використано для розкриття сутності, умов визнання та класифікації витрат

1	2	3	4
22	Юрченко О.А. Роль і місце бухгалтерського обліку та контролю в системі управління витратами іншої операційної діяльності / О.А. Юрченко // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. - 2014. - № 2. - С. 245-260.	В статті розглянуто роль і місце бухгалтерського обліку та контролю в управлінні витратами іншої операційної діяльності	Використано для організації і методики обліку та контролю витрат діяльності підприємства
23	Язлюк Б. О. Організація обліку витрат операційної діяльності в умовах комплексної автоматизації / Б. О. Язлюк, В. В. Волошина // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 15. - С. 118-121.	В статті розглянуто питання організації обліку витрат операційної діяльності в умовах комплексної автоматизації	Використано для організації і методики обліку витрат діяльності підприємства в умовах автоматизації

ПрАТ «Енергополь-Україна»

НАКАЗ № 1

м. Київ 03 січня 2018 р.

Про облікову політику підприємства

Керуючись Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-XIV (далі - Закон про бухгалтерський облік), затвердженими Міністерством Фінансів України положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО), інструкціями та іншими нормативними актами, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, виконуючи вимоги, передбачені Статутом, та з метою забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності на ПрАТ«Енергополь-Україна» (далі за текстом – "Підприємство") застосовуються наступні положення.

Облікова політика підприємства.**1. Загальні положення**

Облікова політика прийнята підприємством як методика ведення бухгалтерського обліку, яка спирається на:

- прийнятих в Україні принципах складання фінансової звітності і забезпечення критеріїв її якості;
- вимогах Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, інструкцій, і рекомендацій по застосуванню стандартів обліку, розроблених Мінфіном України, а також нормативних документів, затверджених, Статуправлінням, Податковою адміністрацією України;
- галузевих інструкціях , розроблених галузевими міністерствами і відомствами.

2. Завдання цього документу:

- розкриття для користувачів фінансової звітності , методики її підготовки і оцінки статей балансу;
- забезпечення формування повної, достовірної інформації про господарські процеси і результатах діяльності підприємства;

Організація бухгалтерського обліку.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, документообігу, вибору форми і методики ведення бухгалтерського обліку, штату бухгалтерії, за забезпечення взаємозв'язку бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства і виконання вимог головного бухгалтера всіма структурними підрозділами, в частині ведення бухгалтерського обліку і контролю несе керівник підприємства.

Головний бухгалтер забезпечує:

- дотримання законодавчих і нормативних вимог по складанню правдивої і своєчасної фінансової звітності;
- виконання даної Облікової політики підприємства і всієї процедури ведення бухгалтерського обліку;
- дотримання всіма службами підприємства правомірних вимог по дотриманню порядку оформленні прийняття до обліку первинних документів, дотримання облікової і звітної дисципліни.

2.1 Бухгалтерський облік

2.1.1 Вести бухгалтерський облік на Підприємстві згідно із Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-XIV (далі -

Продовження дод. Д

Закон про бухгалтерський облік), та затвердженими Міністерством Фінансів України положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (далі - П(С)БО).

2.1.2. Облікова політика підприємства будується з використанням наступних принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності: автономність; обачність (обережність); повне висвітлення (відображення); послідовність; безперервність; нарахування і відповідність доходів і витрат; превалювання (перевага) сутності над формою; історична (фактична) собівартість; єдиний грошовий вимірник; періодичність.

2.1.3. Облікову політику застосовувати таким чином, щоб фінансові звіти повністю узгоджувались з вимогами Закону про бухгалтерський облік та кожного конкретного П(С)БО. Застосовувати перед усім ті підходи та методи для ведення бухгалтерського обліку і надання інформації в фінансових звітах, які передбачені П(С)БО і найбільш адаптовані до діяльності підприємства.

2.1.4. Згідно з НП(С)БО 1 ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів (крім Звіту про рух грошових коштів) проводити згідно принципу нарахування так, щоб результати операцій та інших подій відображались в облікових регістрах і фінансових звітах тоді, коли вони мали місце, а не тоді, коли підприємство отримує чи сплачує кошти.

2.1.5. Доходи в Звіті про фінансові результати відображати в тому періоді, коли вони були зароблені, а витрати - на основі відповідності цим доходам, що забезпечить визначення фінансового результату звітного періоду співставленням доходів звітного періоду з витратами, здійсненими для отримання цих доходів.

2.1.6. При складанні фінансових звітів визначити величину суттєвості статті в розмірі 1 тис. грн.

2.1.7. Використовувати на Підприємстві автоматизовану форму ведення обліку із застосуванням бухгалтерської програми 1С: Бухгалтерія 8.2.

Техніка і форми бухгалтерського обліку.

Для накопичення та групування прийнятої до обліку інформації підприємство використовує регістри обліку, пристосовані до властивостей господарських операцій на підприємстві з використанням комп'ютерних програм.

3. Первинна документація.

Підприємство використовує типові форми бухгалтерського обліку (взагалі), галузеві, спеціальні, що відповідають властивостям виробничої діяльності підприємства.

3.1. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо - безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

3.2. Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити:

- назву документа (форми);
- дату і місце складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції (в т.ч. факсимільний підпис).

3.3. Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. Операції в іноземній валюті відображаються також у валюті розрахунків та платежів по кожній іноземній валюті окремо.

Продовження дод. Д

3.4. Дані аналітичних рахунків повинні бути тотожні відповідним рахункам синтетичного обліку на перше число кожного місяця.

3.5. Регістри бухгалтерського обліку повинні мати назву, період реєстрації господарських операцій, прізвища і підписи або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у їх складанні.

3.6. Господарські операції повинні бути відображені в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

3.7. Для додання юридичної чинності і доказовості документам на машинних носіях варто керуватися ДСТ 6.10.4-84 "Уніфіковані системи документації. Додання юридичної чинності документам на машинному носії і роздруківці, створеним засобами обчислювальної техніки. Основні положення", згідно з яким організація - автор документа на машинному носії створює реєстр кодів осіб, відповідальних за здійснення господарських операцій і правильність їхнього оформлення. Підпис особи, що склала документ на машинному носії, виконується у вигляді паролю чи іншим способом авторизації, що дає можливість однозначно ідентифікувати осіб, що дозволили і здійснюють господарську операцію.

3.8. Підприємство вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та забезпечує їх належне зберігання протягом встановленого строку.

3.9. Даним Положенням затверджено графік документообігу згідно Додатку №1 цього положення

3.10. У Додатку 2 відображено взаємозв'язок бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства.

3.9. Перелік осіб, уповноважених підписувати первинні документи, наведено в Додатку 3. Зазначені в Додатку 3 особи несуть відповідальність за достовірність таких документів та своєчасність їх складання.

4.Методика ведення бухгалтерського обліку.

4.1 Основні засоби

4.1.1. Для цілей бухгалтерського та податкового обліку основні засоби класифікувати за групами, наведеними в Додатку 4. В ньому затверджено і мінімальні строки корисного використання основних засобів та інших малоцінних необоротних активів:

4.1.2. До основних засобів відносити матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) та вартість яких перевищує - 6000 гривень.

4.1.3. До складу малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) відносити матеріальні цінності, що призначаються для використання у господарській діяльності протягом періоду, який більше одного року з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких не перевищує 1000 гривень.

4.1.4. Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

4.1.5. Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів.

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається із наступних витрат:

- сум, які підприємство платить постачальникам активів і підрядним організаціям за виконані будівельно-монтажні роботи;

Продовження дод. Д

- реєстраційні збори, державного мита, суми ввізного мита;
- витрат по страхуванню ризиків доставки основних засобів;
- витрати на доставку, установку, монтаж, наладку інші витрати безпосередньо пов'язанні з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання в виробництві.

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат зв'язаних з поліпшенням об'єкту (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція і т.п., що приводить до збільшення майбутніх економічних вигод.) Первісна (переоцінена) вартість основних засобів може бути збільшена на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством.

Первісна вартість основних засобів зменшується в зв'язку з ліквідацією основних засобів, їх реалізації. Витрати, що проводяться для нормального функціонування об'єкту основних засобів включаються в склад витрат підприємства.

4.1.6. Амортизація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів здійснюється прямолінійним методом із застосуванням мінімально допустимих строків, встановлених у Додатку 3, для кожного об'єкта основних засобів,

4.1.7. Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів розраховувати на дату введення в експлуатацію.

4.1.8. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) і бібліотечних фондів нараховується в першому місяці використання об'єкта у розмірі 100 відсотків його вартості.

4.1.9. Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт.

4.1.10. Переоцінка основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки, надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

4.1.11. Первісна (переоцінена) вартість об'єкта основних засобів може бути збільшена на суму індексації, проведеної у порядку, встановленому податковим законодавством

4.1.12. Якщо у первинних документах, якими оформлюється придбання (виготовлення) основних засобів чи введення їх в експлуатацію безпосередньо не зазначається мета використання основного засобу (виробниче чи невиробниче використання), вважати, що основний засіб призначається для виробничого використання.

4.1.13. У протилежному разі, якщо основний засіб призначається для невиробничого використання, про це обов'язково повинно бути зазначено у первинних документах, якими оформлюється придбання, виготовлення чи введення в експлуатацію таких невиробничих основних засобів.

Відповідальність за правильне визначення виробничого чи невиробничого використання основних засобів покладається на постійну діючу комісію по введенню в експлуатацію, списанню та відчуженню основних засобів, яка створюється наказом керівника підприємства.

4.2. Нематеріальні активи

4.2.1. Нематеріальні активи це активи, що не мають матеріальної форми і використовуються підприємством в термін більше року.

Бухгалтерський та податковий облік ведеться по групам та згідно мінімальних строків корисного використання, наведених у Додатку 5:

4.2.2 Придбаний або отриманий нематеріальний актив відображати в балансі, якщо

Продовження дод. Д

існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена.

4.2.3 Нематеріальний актив, отриманий в результаті розробки, слід відображати в балансі за умов, якщо підприємство має:

- намір, технічну можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, у якому він придатний для реалізації або використання;
- можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу;
- інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу.

4.2.4. Якщо нематеріальний актив не відповідає вказаним критеріям визнання, то витрати, пов'язані з його придбанням чи створенням, визнаються витратами того звітного періоду, протягом якого вони були здійснені, без визнання таких витрат у майбутньому нематеріальним активом.

4.2.5. Не визнаються активом, а підлягають відображенню у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені:

- витрати на дослідження;
- витрати на підготовку і перепідготовку кадрів;
- витрати на рекламу та просування продукції на ринку;
- витрати на створення, реорганізацію та переміщення підприємства або його частини;
- витрати на підвищення ділової репутації підприємства, вартість видань і витрати на створення торгових марок (товарних знаків).

4.2.6. Придбані (створені) нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю

Вартість нематеріального активу складається із ціни покупки і інших витрат необхідних для доведення нематеріального активу до стану в якому він може використовуватись по призначенню. Первісна вартість нематеріального активу збільшується на суму витрат зв'язаних із поліпшенням нематеріальних активів і збільшенням терміну їх придатності. Витрати зв'язані для підтримки об'єкту в придатному стані відносяться на витрати підприємства.

4.2.7. Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), але не більше 20 років. Строк корисного використання встановлюється окремо для кожного нематеріального активу.

4.2.8. При визначенні строку корисного використання об'єкта нематеріальних активів слід урахувати: строки корисного використання подібних активів; моральний знос, що передбачається; правові або інші подібні обмеження щодо строків його використання та інші фактори.

4.2.9. Амортизація нематеріального активу нараховується із застосуванням прямолінійного методу.

4.2.10. Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому нематеріальний актив став придатним для використання. Суму нарахованої амортизації підприємства відображають збільшенням суми витрат підприємства і накопиченої амортизації нематеріальних активів.

4.2.11. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття нематеріального активу.

4.2.12. Нарахування амортизації відбувається в термін їх корисного використання, але не більше 20 років. Термін корисного використання нематеріального активу та метод його амортизації переглядаються в кінці звітного року, якщо в наступному періоді очікуються зміни строку корисного використання активу або зміни умов отримання

майбутніх економічних вигод.

11.13. Амортизація нематеріального активу нараховується, виходячи з нового методу нарахування амортизації і строку використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем змін.

Переоцінка нематеріальних активів проводиться по справедливій вартості на дату балансу тих нематеріальних активів по яких присутній активний ринок. Сума до оцінки нематеріальних активів знаходить своє відображення в складі додаткового капіталу, сума уцінки - в складі витрат звітного періоду.

4.3. Запаси

Одиницею бухгалтерського обліку запасів визнавати їх найменування.

Запаси визнавати активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Первісну вартість запасів, придбаних за плату визначати по собівартості запасів згідно з П(С)БО 9.

Первісну вартість запасів, виготовлених власними силами підприємства, визначати згідно з П(С)БО 16.

Запаси відображати в бухгалтерському обліку по первісній вартості. При відпуску запасів у виробництво, продажу чи іншому вибутті їх оцінку здійснювати по методу ФІФО.

Запаси, які не приносять підприємству економічних вигод в майбутньому, визнавати неліквідними і списувати в бухгалтерському обліку, а при складанні фінансової звітності не відображати в балансі, а враховувати на окремому субрахунку позабалансового рахунку 07.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу із нарахуванням зносу в розмірі 100% при передачі їх в експлуатацію) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними матеріально-відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання (до моменту їх повної ліквідації, списання з балансу). Малоцінні і швидкозношувані предмети вартістю до 100 грн. за одиницю при передачі їх в експлуатацію за балансом не враховуються (окрім приладів обліку та спецодягу).

Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку "Транспортно-заготівельні витрати" щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць, у порядку, передбаченому П(С)БО 9.

При вибутті запасів, оцінка проводиться по методу (ФІФО) вартості перших по часу надходження.

4.3.12. Вибуття запасів в проводиться по цінах продажі.

4.4 Дебіторська заборгованість

Дебіторську заборгованість визнавати активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її можливо достовірно визначити. В балансі дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, визнавати по чистій вартості, що дорівнює сумі дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Величина сумнівних боргів визначається, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів, питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати або на основі класифікації дебіторської

заборгованості.

Поточна дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокова дебіторська заборгованість – це заборгованість, яка виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Сумнівна заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником

Розмір сумнівної та безнадійної заборгованості визначається виходячи із платіжної можливості окремих дебіторів.

Визначена на основі класифікації дебіторської заборгованості величина сумнівних боргів на дату балансу становить залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату.

Величина резерву визначається із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості

Залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату.

Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат

Виключення безнадійної дебіторської заборгованості з активів здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійна дебіторська заборгованість списується з активів на інші операційні витрати. Сума відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включається до складу інших операційних доходів.

Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списується з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат.

Частина довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, відображається на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

Зобов'язання

4.5.1. Зобов'язання (обов'язок чи відповідальність діяти певним чином) визнавати лише тоді, коли актив отриманий, або коли підприємство має безвідмовну угоду придбати актив.

Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

Зобов'язання в цілях бухгалтерського обліку діляться на: довгострокові; поточні; забезпечення; доходи майбутніх періодів.

Поточні зобов'язання включають кредити банків, короткострокові векселя видані, кредиторську заборгованість за товари, послуги, розрахунки по отриманим авансам, розрахунки з бюджетом, розрахунки по страхуванню, по оплаті праці.

Поточні зобов'язання відображаються в балансі по сумі погашення. Забезпечення формуються для забезпечення майбутніх витрат на виплату відпусток, трат матеріальних цінностей.

Зобов'язання, на яке нараховуються відсотки та яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, слід розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більше ніж дванадцять місяців та до затвердження фінансової звітності існує угода про переоформлення цього зобов'язання на довгострокове.

Продовження дод. Д

Довгострокове зобов'язання за кредитною угодою (якщо угода передбачає погашення зобов'язання на вимогу кредитора (позикодавця) у разі порушення певних умов, пов'язаних з фінансовим станом позичальника), умови якої порушені, вважається довгостроковим, якщо:

- позикодавець до затвердження фінансової звітності погодився не вимагати погашення зобов'язання внаслідок порушення;
- не очікується виникнення подальших порушень кредитної угоди протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов та виду зобов'язання.

Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

На підприємстві створюються наступні види резервів:

Резерв трат сировини у цеху виноматеріалів та ферментації;

Резерв відпускних;

Резерв за контрактами, судовими позовами.

Нарахування резерву трат виноматеріалів проводиться за рахунок собівартості продукції

Відрахування в резерв відпускних проводиться в сумі, яка обчислюється з кількості днів невикористаної відпустки по кожному працівнику на середньоденний заробіток, розрахований згідно законодавства. В суму резерву включено і величину єдиного соціального внесу, нарахованого на всі дні невикористаної відпустки згідно норм права.

Забезпечення (резерви) на а додаткове пенсійне забезпечення, на виконання гарантійних зобов'язань, на реструктуризацію, не створювати.

Витрати

4.6.1. Витрати в бухгалтерському обліку відображаються одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

4.6.2. Не визнаються витратами і не включаються до звіту про фінансові результати: платежі за договорами комісій, агентськими угодами; попередня оплата товарів (робіт, послуг); погашення одержаних позик; витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу.

4.6.3. Податок на прибуток визнаються витратами згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку №17 «Податок на прибуток».

Доходи

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами: дохід від реалізації товарів; інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи.

Признання доходів від реалізації товарів відбувається при умові: відвантаження товарів; отримання товарів покупцем; вірогідності оплати.

Не признаються доходами такі надходження: суми податку на додану вартість, і інших платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету; сума попередньої оплати; надходження від первинного розміщення цінних паперів.

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеню завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться визначенням виконаної роботи.

Отримане цільове фінансування визнається доходом протягом тих періодів, в яких

Продовження дод. Д

були зазанані витрати, пов'язані з виконанням умов щодо такого фінансування.

Дохід, який виникає в результаті використання активів іншими сторонами, визнається у вигляді роялті та дивідендів, якщо: імовірно надходження економічних вигод; дохід може бути достовірно оцінений.

Роялті визнаються за принципом нарахування, дивіденди визнаються у періоді прийняття рішення про їх виплату.

Сума доходу за бартерними контрактами визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг, що одержані

Інвентаризація

1. Проводити інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до ст. 10 Закону про бухгалтерський облік та інших нормативних документів.

2. Склад постійно діючої інвентаризаційної комісії встановлюється Наказом керівника.

3. Проводити інвентаризацію активів і зобов'язань згідно наступного графіку:

- інвентаризація товарних складів проводиться один раз в рік станом на 01.10.,
- інвентаризація основних фондів - 01.11.,
- інвентаризація каси – кожен місяць.

4. У всіх інших випадках об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються керівником чи власниками підприємства на підставі чинного законодавства.

4.7. Операційна оренда

Об'єкт операційної оренди відображається в бухгалтерському обліку на за балансовому рахунку по вартості вказаних в угоді.

Витрати на поліпшення об'єкта оренди відображаються як капітальні інвестиції в складі інших необоротних активів.

Плата за використання об'єкту оренди признається витратами.

Дохід від операційної оренди признається іншим операційним доходом звітного періоду.

4.8. Інші активи та зобов'язання

Фінансові інвестиції оцінюються і відображаються в бухгалтерському обліку по собівартості. Собівартість складається із ціни покупки, митних зборів і інших витрат безпосередньо зв'язаних з покупкою інвестицій. Фінансові інвестиції на дату балансу враховуються по справедливій вартості, сума збільшення, зменшення балансової вартості показується в складі доходів чи витрат відповідно.

Розрахунок курсових різниць по монетарним статтям в іноземній валюті проводиться на дату проведення розрахунків і на дату балансу. (монетарні статті – це статті про грошові кошти), (немонетарні статті – це статті інші, ніж монетарні).

Поточний податок на прибуток і відстрочений податок на прибуток (Відстрочені податкові зобов'язання, відстрочені податкові активи) визнаються витратами або доходом. Поточний податок на прибуток визнається зобов'язанням у сумі, що підлягає сплаті. Перевищення сплаченої суми податку на прибуток над сумою, що підлягає сплаті, визнається дебіторською заборгованістю.

Відстрочене податкове зобов'язання визнається у разі наявності тимчасових податкових різниць, що підлягають оподаткуванню.

Відстрочений податковий актив визнається в разі виникнення тимчасових податкових різниць, що підлягають вирахуванню, якщо очікується отримання податкового прибутку, з яким пов'язані ці тимчасові різниці.

Відстрочене податкове зобов'язання та відстрочений податковий актив розраховується за ставками, що діятимуть протягом періоду, у якому будуть здійснюватися реалізація або використання активу та погашення зобов'язання.

Відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи відображаються в балансі окремими статтями довгострокових зобов'язань і оборотних

активів.

Приклади податкових різниць: суми виданих авансів; витрати майбутніх періодів; позитивна різниця вартості основних засобів в бухгалтерському та податковому обліку.

Добуток тимчасових різниць і ставки податку на прибуток є відстроченим податковим зобов'язанням.

Приклади тимчасових податкових різниць, що в добутку із ставкою податку на прибуток складають відстрочений податковий актив: суми авансів отриманих; доходи майбутніх періодів; від'ємна різниця вартості виробничих фондів в бухгалтерському і податковому обліку.

Потім проводиться згортання відстрочених податкових активів і зобов'язань і відображається в балансі щось одне, чи відстрочені податкові зобов'язання, чи відстрочений податковий актив.

Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх роках, здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду, якщо такі помилки впливають на величину нерозподіленого прибутку.

Облікова оцінка може переглядатися, якщо змінюються обставини, на яких відбувалася оцінка, або отримана додаткова інформація.

Наслідки зміни в облікових оцінках слід включати до тієї статті звіту про фінансові результати, яка раніше застосовувалась для відображення доходів або витрат, пов'язаних з об'єктом такої оцінки.

Облікова політика вступає в дію відповідним наказом керівника підприємства. Зміни в обліковій політиці повинні бути обґрунтованими, оформлені наказом і доведені до користувачів звітності. Наслідки змін облікової політики, не пов'язаних із змінами Законодавства України, повинні бути оцінені в вартісному показнику і відображені в звітності шляхом:

- коригування залишку нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду;
- повторного відображення відповідної порівняльної інформації відносно попередніх звітних періодів;
- застосування інших вимог в відповідності з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку №6 "Виправлення помилок і зміни в фінансових звітах".

Облікова політика може змінюватися тільки, якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарт) бухгалтерського обліку, або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства.

Не вважаються зміною облікової політики встановлення облікової політики для:

- подій або операцій, які відрізняються за змістом від попередніх операцій або подій;
- подій або операцій які не відбувалися раніше.

Події після балансу можуть вимагати коригування певних статей. Коригування активів і зобов'язань здійснюється шляхом сторнування або додаткових записів в обліку звітного періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок подій після дати балансу.

Якщо події після балансу свідчать про наміри підприємства припинити діяльність або про неможливість її продовження, то фінансова звітність складається без застосування принципу безперервної діяльності.

Затвердити перелік осіб, уповноважених отримувати товарно-матеріальні цінності від імені підприємства, наведено в Додатку 8 до цього наказу

5. Заключні положення

1. Загальний контроль за виконанням вимог Положення залишаю за собою.
2. Безпосередній контроль за виконанням вимог Положення покладається на головного бухгалтера Підприємства.

Закінчення дод. Д

3. У випадку зміни норм чинного законодавства щодо питань, які передбачені Положенням, перевагу мають норми законодавства. У такому разі у Положення повинні бути внесені відповідні зміни.

4. Внесення змін до даного Положення у зв'язку із зміною законодавства чи вступом у дію нових П(С)БО здійснюється шляхом викладення Положення у новій редакції та затвердження Наказом по Підприємству.

Додаток Е

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	55	18	
первісна вартість	1001	304320	304319	
накопичена амортизація	1002	304265	304301	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2364	4318	
Основні засоби:	1010	18983	17117	
первісна вартість	1011	25349	25465	
знос	1012	6366	8348	
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045	27783	15144	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	49185	36597	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	509519	534211	
Виробничі запаси	1101	1290	1328	
Незавершене виробництво	1102	351947	271063	
Готова продукція	1103	156282	261820	
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	365217	36525	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	131322	79894	
з бюджетом	1135	36389		
у тому числі з податку на прибуток	1136	3654		

Продовження дод. Е

з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	21670	22925	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	195	817	
Готівка	1166	2	1	
Рахунки в банках	1167	193	816	
Витрати майбутніх періодів	1170	20	709	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190		609	
Усього за розділом II	1195	1064332	675690	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	31042	31042	
Баланс	1300	1144559	743329	
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	243	243	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	120333	103248	
Додатковий капітал	1410			
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-344099	-393836	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	-223523	-290345	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510		608624	
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного	1534			

періоду)				
Закінчення дод. Е				
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595		608624	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	716257	81493	
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	313951	171527	
за товари, роботи, послуги	1615	7699	10537	
за розрахунками з бюджетом	1620	464	2077	
за у тому числі з податку на прибуток	1621			
за розрахунками зі страхування	1625		134	
за розрахунками з оплати праці	1630		697	
за одержаними авансами	1635	4790	3470	
за розрахунками з учасниками із внутрішніх розрахунків	1640			
за страховою діяльністю	1645			
Поточні забезпечення	1660	135876	51329	
Доходи майбутніх періодів	1665	128859	96462	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	60186	7324	
Усього за розділом III	1695	1368082	425050	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	1144559	743329	

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток Ж

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2017 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	143429	296307
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(115216)	(393277)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	28213	
Валовий: збиток	2095	()	(96970)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	1621	1894
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(7399)	(8545)
Витрати на збут	2150	(17731)	(12861)
Інші операційні витрати	2180	(13138)	(8696)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(8434)	(125178)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	180	259
Інші доходи	2240	64792	124272
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(7426)	(7843)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(103859)	(245999)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(54747)	(254489)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-12639	19108
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		

Закінчення дод. Ж

Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(67386)	(235381)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-67386	-235381
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	16931	55417
Витрати на оплату праці	2505	9262	13265
Відрахування на соціальні заходи	2510	2135	3873
Амортизація	2515	17562	35992
Інші операційні витрати	2520	107594	314832
Разом	2550	153484	423379
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-673.86	-2353.81
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-673.86	-2353.81
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток 3

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	131	55	
первісна вартість	1001	304432	304320	
накопичена амортизація	1002	304301	304265	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	703	2364	
Основні засоби:	1010	5632	18983	
первісна вартість	1011	11037	25349	
знос	1012	5405	6366	
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045	8675	27783	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	15141	49185	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	636920	509519	
Виробничі запаси	1101	1099	1290	
Незавершене виробництво	1102	428039	351947	
Готова продукція	1103	207782	156282	
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	403655	365217	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	93115	131322	
з бюджетом	1135	45129	36389	

Продовження дод. 3

у тому числі з податку на прибуток	1136	3456	3654	
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2368	21670	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	5708	195	
Готівка	1166		2	
Рахунки в банках	1167	5708	193	
Витрати майбутніх періодів	1170	7	20	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом II	1195	1186902	1064332	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		31042	
Баланс	1300	1202043	1144559	
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	243	243	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	160892	120333	
Додатковий капітал	1410			
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-149726	-344099	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	11409	-223523	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510	429925		
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			

Закінчення дод. 3

Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595	429925	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	156127	716257
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	313951	313951
за товари, роботи, послуги	1615	5212	7699
за розрахунками з бюджетом	1620	73	464
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630	28	
за одержаними авансами	1635	3711	4790
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660	25487	135876
Доходи майбутніх періодів	1665	209287	128859
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	46833	60186
Усього за розділом III	1695	760709	1368082
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	1202043	1144559

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток И

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2016 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	296307	417477
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(393277)	(456391)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090		
Валовий: збиток	2095	(96970)	(38914)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	1894	27930
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(8545)	(7290)
Витрати на збут	2150	(12861)	(45407)
Інші операційні витрати	2180	(8696)	(141833)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(125178)	(205514)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	259	81
Інші доходи	2240	124272	84
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(7843)	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(245999)	(112)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(254489)	(205461)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	19108	7580

Закінчення дод. И

Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(235381)	(197881)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		600
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		600
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		600
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-235381	-197281
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	55417	37178
Витрати на оплату праці	2505	13265	15849
Відрахування на соціальні заходи	2510	3873	3950
Амортизація	2515	35992	89677
Інші операційні витрати	2520	314832	503388
Разом	2550	423379	650042
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-2353.81	-1978.81
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-2353.81	-1978.81
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток К

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2015 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	62554	131	
первісна вартість	1001	303809	304432	
накопичена амортизація	1002	241255	304301	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	360	703	
Основні засоби:	1010	3952	5632	
первісна вартість	1011	8455	11037	
знос	1012	4503	5405	
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045	1095	8675	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	67961	15141	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	658149	636920	
Виробничі запаси	1101	1100	1099	
Незавершене виробництво	1102	447721	428039	
Готова продукція	1103	209328	207782	
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	246861	403655	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	122259	93115	
з бюджетом	1135	39907	45129	
у тому числі з податку на прибуток	1136		3456	

Продовження дод. К

з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	467	2368	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	851	5708	
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167	851	5708	
Витрати майбутніх періодів	1170	60	7	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	7		
Усього за розділом II	1195	1068561	1186902	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	1136522	1202043	
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	243	243	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	252202	160892	
Додатковий капітал	1410			
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-43755	-149726	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	208690	11409	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510	396235	429925	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	139026		
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			

Закінчення дод. К

Усього за розділом II	1595	535261	429925	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	120281	156127	
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610		313951	
за товари, роботи, послуги	1615	4451	5212	
за розрахунками з бюджетом	1620	1707	73	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1696		
за розрахунками зі страхування	1625			
за розрахунками з оплати праці	1630		28	
за одержаними авансами	1635	8291	3711	
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	1547	25487	
Доходи майбутніх періодів	1665	230215	209287	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	26079	46833	
Усього за розділом III	1695	392571	760709	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	1136522	1202043	

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток Л

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2015 р.

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	417477	326405
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(456391)	(258645)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090		67760
Валовий: збиток	2095	(38914)	()
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	27930	10661
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(7290)	(7788)
Витрати на збут	2150	(45407)	(61968)
Інші операційні витрати	2180	(141833)	(23562)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(205514)	(14897)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	81	39
Інші доходи	2240	84	8894
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	()	(449)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(112)	(844)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(205461)	(7257)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	7580	-9146
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		

Закінчення дод. Л

Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(197881)	(16403)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	600	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	600	
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	600	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-197281	-16403
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	37178	42813
Витрати на оплату праці	2505	15849	12108
Відрахування на соціальні заходи	2510	3950	3460
Амортизація	2515	89677	47191
Інші операційні витрати	2520	503388	246397
Разом	2550	650042	351969
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1978.81	-164.03
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1978.81	-164.03
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток М

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2014 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	124935	62554	
первісна вартість	1001	303730	303809	
накопичена амортизація	1002	178795	241255	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	104	360	
Основні засоби:	1010	3930	3952	
первісна вартість	1011	15534	8455	
знос	1012	11604	4503	
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045	7138	1095	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	136107	67961	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	524048	658149	
Виробничі запаси	1101	6370	1100	
Незавершене виробництво	1102	517678	447721	
Готова продукція	1103		209328	
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	106255	246861	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	10856	122259	
з бюджетом	1135	35880	39907	

Продовження дод. М

у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6518	467	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	764	851	
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167	764	851	
Витрати майбутніх періодів	1170	16	60	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	4917	7	
Усього за розділом II	1195	689254	1068561	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	825361	1136522	
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	243	243	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	280579	252202	
Додатковий капітал	1410			
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-55729	-43755	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	225093	208690	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510	335995	396235	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	70543	139026	
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			

Закінчення дод. М

Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	406538	535261	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	22652	120281	
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610			
за товари, роботи, послуги	1615	22894	4451	
за розрахунками з бюджетом	1620	105	1707	
за у тому числі з податку на прибуток	1621		1696	
за розрахунками зі страхування	1625			
за розрахунками з оплати праці	1630	7		
за одержаними авансами	1635	3405	8291	
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	852	1547	
Доходи майбутніх періодів	1665	124831	230215	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	18984	26079	
Усього за розділом III	1695	193730	392571	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	825361	1136522	

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток Н

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2014 р.

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	326405	192940
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(258645)	(215781)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	67760	
Валовий: збиток	2095	()	(22841)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	10661	9019
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(7788)	(5779)
Витрати на збут	2150	(61968)	(17289)
Інші операційні витрати	2180	(23562)	(18885)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(14897)	(55775)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	39	21
Інші доходи	2240	8894	103
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(449)	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(844)	(4006)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(7257)	(59657)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-9146	3722
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		

Закінчення дод. Н

Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(16403)	(55935)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-16403	-55935
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	42818	26538
Витрати на оплату праці	2505	12108	12223
Відрахування на соціальні заходи	2510	3460	3780
Амортизація	2515	47191	68343
Інші операційні витрати	2520	246386	243024
Разом	2550	351963	353908
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-164.03	-559
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-164.03	-559
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток П

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2013 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	178476	124935	
первісна вартість	1001	297686	303730	
накопичена амортизація	1002	119210	178795	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	84	104	
Основні засоби:	1010	3662	3930	
первісна вартість	1011	6533	15534	
знос	1012	2871	11604	
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045	2969	7138	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	185191	136107	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	416312	524048	
Виробничі запаси	1101	5512	6370	
Незавершене виробництво	1102	410800	517678	
Готова продукція	1103			
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	43026	106255	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	30295	10856	
з бюджетом	1135	41062	35880	

Продовження дод. П

у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2524	6518	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	3509	764	
Готівка	1166	1		
Рахунки в банках	1167	3508	764	
Витрати майбутніх періодів	1170		16	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	1231	4917	
Усього за розділом II	1195	537959	689254	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	723150	825361	
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	243	243	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	292903	280579	
Додатковий капітал	1410			
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-17926	-55729	
Неоплачений капітал	1425			
Вилучений капітал	1430			
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	275220	225093	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510		335995	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	48841	70543	
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			

Закінчення дод. П

Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	48841	406538	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	20272	22652	
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	321975		
за товари, роботи, послуги	1615	3378	22894	
за розрахунками з бюджетом	1620	203	105	
за у тому числі з податку на прибуток	1621			
за розрахунками зі страхування	1625			
за розрахунками з оплати праці	1630	1	7	
за одержаними авансами	1635	1261	3405	
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	370	852	
Доходи майбутніх періодів	1665	46591	124831	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	5038	18984	
Усього за розділом III	1695	399089	193730	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	723150	825361	

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток Р

Підприємство	ПрАТ "Енергополь-Україна"	за ЄДРПОУ	20022334
Територія	м. Київ, Оболонський р-н	за КОАТУУ	8038000000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Орган державного управління		за СПОДУ	немає
Вид економічної діяльності	Організація будівництва будівель	за КВЕД	41.10
Одиниця виміру:	тис.грн.		
Адреса:	04201 м. Київ, вул. Кондратюка, б. 1		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2013 р.

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	192940	49066
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(215781)	(29750)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090		19316
Валовий: збиток	2095	(22841)	
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	9019	23338
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(5779)	(3579)
Витрати на збут	2150	(17289)	(4420)
Інші операційні витрати	2180	(18885)	(19762)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		14893
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(55775)	
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	21	78
Інші доходи	2240	103	495
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	(4006)	(358)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		15108
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(59657)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3722	5974
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		

Закінчення дод. Р

Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		9134
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(55935)	
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-55935	9134
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	26538	776
Витрати на оплату праці	2505	12223	5774
Відрахування на соціальні заходи	2510	3780	1975
Амортизація	2515	68343	60783
Інші операційні витрати	2520	243024	184978
Разом	2550	353908	254286
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-559	91,34
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-559	1,34
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник
Головний бухгалтер